

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మదేవము

శ్రీఅధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

ఇయ్యది

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమున లెగాక తప్పులు సవరణచేయబడినది.

రాజమండ్రి బుక్కుస్టోరు

కర్తా అచ్చయ్య అందుసన్ను

హరిచే ప్రకటింపబడియె.

కా కి నా ద :

స్కేప్ అందుకో ముద్రాక్షరశాలనుద్ధితము.

1920.

రిజిస్టర్డ్ కాపీరైటు]

29

[వెల రు 0-8-0

ల రు 0.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీఅధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

కృతి

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమునలెగాక తప్పలు సవరణచేయబడినది

రాజమండ్రి గుక్కు సెల్లరు

కర్తా అచ్చయ్య అండుసన్ను

వ్రాచే ప్రకటింపబడియె.

కాకినాడ

స్కైప్ అండుకో ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.

1920.

రిజిస్టరుకాపీరైటు]

[వెల రు 0-8 0

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

బాలకాండము.

౧. ధన్యాసి - ఆదితాళము.

పల్లవి - నమశ్శివాయ నమోభవాయ.

అనుపల్లవి - సమానాధికరహితాయ కాంత-స్వప్రకాశాయ

ప్రమోదపూర్ణాయభక్తౌఘ-పాలనాయ॥ నమ॥

చరణములు-గర్వితదానవలోక-ఖండనాయశ్రీరజతపర్వతాగ్రా
నిలయాయ-పావనాయసర్వలోకపాపపుంజ-నిర్వాపణాయ-శర్వాయ
దర్శకరభూషణాయ-సర్వోత్తమాయ॥ నమ॥ ౧

అండజాధిపవాహన-కాండాయ మేరుశైలకో! దండాయ శితి
కంతాయ-పండితాయమండితతిపురజయోద్ధండ-తాండవాయబ్రా
హ్మాండనిలయాయ మహా-మాయూతీతాయ॥ నమ॥ ౨

మందహాసపదనారవింద-సుందరాయ యోగి! బృందానందకా
య శత్రుభీకరాయ! ఇందుసూర్యాగ్ని నేత్రాయ-నందితప్రమథగణాయ
నందివాహనాయ పోషిత-బృందారకాయ॥ నమ॥ ౩

నిరుపమానందఘన-నిశ్చితాయ శాశ్వతాయ! వరదాభయకరా
య-గిరీశాయ! తరుణేందుశేఖరాయ-పరమపురుషాయ భవహరణాయ
శ్రీకాళ-హస్తీశ్వరాయ॥ నమ॥ ౪

గంగాభంగతరంగసంగత జటాజూటాయ! సంగీతలోలాయశుభ-సంగతాయ! అంగజాంతరంగమద - భంగాయస్ఫటికోపమాంగాయ శేషశైలాధీశమిత్రాయ॥ నమ॥ గ

౨. రేగుప్తి-ఆటతాళము.

పల్లవి - ఈసంశయమువారింపవే పర-మేశ నన్నుమన్నింపవే.

అనుపల్లవి-శ్రీసదాశివప్రశ్నఁజేసెదవివరింపు । వాసుదేవత-త్వమహాత్త్వము! భాసమానవిలాసనేనిదే-నీసత్కృపావలోకమునానీ సమయమునదెలియవలసిన-దేసమస్తమిదే ప్రశస్తము॥ ఈ॥

చరణములు - జ్ఞానవిజ్ఞాననిశ్చలభక్తివైరా । గ్యానందములకు ని-ధానమైనవిన్న! శ్రీనిలయమైవెన్నవలె-మృదువైనసామానమైననుతిగన్న-మార్గముమిన్న! యైనబహుగోప్యతర-మైనయనూనముగ సెలవిమ్ము చంచలత । లేనితంవినులకు నేనీదానదానవ-వైరిమొక్కెద ॥ ఈసంశయము॥

వారిజాతుగదా ధారమూర్తియైన! రామునియందు-సారసద్భక్తికారూఢమైముక్తి - కారణమైయల! రారుమెక్కయుక్తినాదిశక్తి! మీరరసిధీరసికాళికి-సారకళలూరఁబలుకుము భవనీరధికితారకముభక్తి-మీ ఆసుజనులువేతలేరని॥ ఈసంశ॥ ౨

దేవశ్రీరాముని దేవదేవుగావ-డ్భవాతీతునిగానుగీవరులెల్ల! భావమురంజిల్లఁబలుకుదురతని-భావించురదియెల్లఁగల్గగాదె! గావుననుశ్రీవిభుఁడుముక్తికి-కేవలముతావలమత్తైనను! శ్రీవెలయుభావలయమునఘనచాపుడై-దీవుడైనదేమీ॥ ఈసంశ॥ 3

మాయావృత్తుడైరామస్వామిసన్నుక్తి-దాయకునిగనుతనుదాఁచెలియలేడు । వేయేలనలఁచుజూడు ఆత్మను తత్వ-వేత్తలకేనేడు దెలిసినాడు । మాయకుడటందురొకకొండఁ - దేయధారము సేయును

జన । ధ్యేయుఁడెటులగు నై నజానకి-కాయెడలఁదానడలనేటికి ॥ ఈసం
శయము ॥ ౪

ఈవాక్యములకర్థమిచ్చగాకితములు-భావించిపలుక నేర్పరులెవరు
లేరు! దేవు-డవై చెలుప్రమీరు-నిన్ను జేరు-ధీరాత్ములుగోరు - కోర్కెలీడే
రు! ఈవసుధ శేష శైలాధిపుండ్ర వెలుగురా-సుప్రచరితముసుధావర్షమై చె
వులపంపు-గావించు నేవించు జనులకు॥ ఈసంశయము॥ ౫

3. భైరవి-అటతాళము.

పల్లవి - వినవేసత్యవాణి శర్వాణి అలి-వేణినిరజపాణి॥
అనుపల్లవి-ననుగోరిభజించి-ననుమదిలోనుంచి! నను, వరదుండనాదు
సంశయములేదు! మునుపుఇదియనుగరెవ్వరును మహా
యోగినరసంభావ్య వనముచీనన మన్మతసే-వనము జన్మ
పావనము॥ వినవే॥

చరణములు - శ్రీరామునకు నమస్కారము-చేసియనివారణనా
త్మ-తత్వమునీకు వివరింతు! నారాఘపుండ్రశౌరియజ్ఞానహరిజి-తారిశ్రీవి
హరిమాయాధాతితారకీర్తిస-త్యజ్ఞానస్ఫూర్తివిదారితార్తి దేవతాచక్ర
వర్తి చిదానందమూర్తి-యైరాజులుశ్రీ-హరిమాయ కెల్లనాధారమైనం
దువల్ల-మోహముకల్ల! ఆదిప్రకృతికినాదినిజమా-యాహాఢిగములుస్మ
జించి య । నారతమునభముగతివెలిలోనుపూర్ణతరుబూను॥ విన॥ ౧

వితతమాయ చేని-ర్మితమైనజగమువిస్మృతిసూచించుచిత-శిలచే
బరిణమించు! గతియొక ర్తృత్వము-అతనికి లేదు! ర్మతు లెఱుంగరీ మాది
కోర్కులుమీటి! మతిహీనులైరియే-మనవచ్చువారిసం! స్మృతియెకోరియం
దు-చేబద్ధులైరియామధుకైటభారి! అతిశుద్ధచిద్గుణ-డనితెలియ జ్ఞాన-
మతనికిగలదందు! మహిలో గొండలు తతవసుమ్యతిలసవ్వాలిక నుత
గళా-న్వితమయ్య మఱచిన! గతిమనస్థితుఁడాదిసద్గురుని - ఖలులెఱుంగ
రని॥ విన॥ ౨

అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు.

అకటాసూర్యునియందు అప్రకాశత్వము! యొక నాటికై నను ఉన్న దేయటువలెనే! ప్రకటమైజ్యోతిస్వ-భావమాత్మనియందు! పనిలేదు మాయనా-ఘనీనీవికమీడు । అకలంకగనవేని-త్యమునమ్మిమనవేర । ఊకుండనవేశేషతైలేశు-గనవేభక్తియుచేకొనవే । అకుటిలనయనచాంచల్యముచెప్పుటలుచలదృష్టికిచూడనునికిపట్లు-భ్రాంతమైనట్లు! సకలకాలములను ప్రభామాలిగ్గిగడలాగ్రిత్రీ లేనటులా - తృకునుజ్ఞానాజ్ఞానములు-రెండులేనివైయుండు॥ విన॥ 3

౪. కేదారగౌళ-ఆదితాశము.

పల్లవి - సీతారామమారుతిసంవాదముచేసినవేదము శ్రీ॥
అనుపల్లవి-సీతాంశుముఖియా చరితమునందలి । చాతుర్యము చూడు సంశయమువీడు! భ్యాతిగమును దశకంఠుని రవికులజాతుఁడైనరఘురాముఁడు సబల-వ్రాతముగనుజంపి శస్త్రుఁడై! సాకేతపురిజేరియున్నతఱినినడచిన॥ సీతా॥

చరణములు- హాటకసింహాసనమునరాముఁడు-కోటిసూర్యసమకాంతినివెలుగుచు! పాటలాధరధరాసుతతోడను- పరగవస్తిషాదిగురుబుధమిత్ర! కోటిసేవింపనాదినారాయణుఁడౌ - మేటిభక్తానుమోదికమలావినోది! దీటులేకకొలుపుండిమానుమంతుమనసు - దెలిసిసీతనుబలుకుమనముద్దుగులుక! మాటికిభక్తాగ్రాశికృతమతి-సాటిలేని శౌర్యధైర్యఘనుఁడును! మేటియైనయనిలసూనుగనుగొని- తేటముగానులోకమోహిని పలికెను॥ సీతా॥

రాముఁడు పరమానందమయుండుస- ర్వచరాచరపరిపూర్ణుఁడవ్యయుఁడు! సామగానలోలుండచలుఁడాద్యుఁడు- సర్వసాక్షి సుమ్మవినిర్ముక్తకాముఁడి! దినిజమ్ముపరమాత్ముఁడనుచు- వేమారుదెలిసి కొమ్ముభక్తులసామ్ము! సామీరీసంశయమెల్లనుపోజమ్ము- నామూటమదినమ్ముధీనిధివిగమ్ము! ఏమనవలెనేమూలప్రకృతిని- ఈమహాత్ముసన్నిధానమాత్రను

ఈమహాదృష్టత! ములొనర్చుమూఘులు - స్వామియందునారోపణసేయ
క నె|| సీతా||

ఈకోసలపురిలోరాముడైదశరథునకు - ఇతడు బుట్టుటయువి
శ్వామిత్రయాగము|సాకల్యముసేయుటయు నహల్యకు - శాపముఁబా
పుటయువిల్లువెరిచినన్ను|చేకొనిచెలగుటయు పరగురాముని - ధాక్య
డంచుటయుఁ బురిజేరుటయు|కైకపనుప దండకాటవికేగుట - పాకట
మాయాసీతహృత్ప్రియందుచేత|శ్రీకరురవిసుతుఁ డే - వాలినటుఁడేవారిని
ధిగట్టి రావణునిభీకరాజునుమినిన్నుఁగైకొని - సాకేతముఁడనుటెల్లమ
త్కృతియను|| సీతా||

ఆరాఘవునియందీవిధమజ్ఞాను-లారోపణసేయుచునుమధుకైటా
భారినిర్వికారుఁడఖిలాత్మకుఁడు - పరిణామరహితుఁడుబ్రహ్మమేయితఁడు|
సూరిబృందసుతుఁడుఆనందయుతుఁడు - భూరిభుననహితుఁడుసకలసమ్య
తుఁడు|కారుణ్యనైఘృణ్యహేయోపాధేయ సుఖదుఃఖగమనాగమనాది
ద్వంద్వములులేవీ శ్రీరమణియునకీవిభునఁజేరిన - వారిజేర వెఱచిమా
యాపరువిదారితారిశేషశైలశఖర - వారిజేర కడతేరుదారియిది|| సీ|| ౪

గీ. సావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినునునిశ్రీరాముఁడుతాఁబలికెను - విశదముగనుజేరి ||
అనుపల్లవి-జనకజచేవిన్నయనిలజునికిజ్ఞాన|

జనకమానట్లుగానుమోదముతోను||

చరణములు - సమతనుఆత్మనాత్మపరాత్మల-జాడలుత్రివిధము
లుపవనజ | మమతాహంకారకర్తృకార్యములవల్లన - మఱినయదియా
త్మరమణనన్పతజడమఃఖములను సీరసమయినదియనాత్మ- నిత్యము|వి
మలముసత్యజ్ఞానానందా-త్మికమిదియెపరాత్మమహాత్మా|| విను||

ఆకాశముత్రివిధంబయినట్లుప-రాత్మత్రివిధమాయెఁదెలియంగ|
సైకముగానువరాకాశముజలా - శయనిగిరితమయిన| చేకొనితదవచ్చి

న్నా కాశము-చెలగిభిత్తయందు నెంతయు! పాకటముగనిటుప్రతిబింబితమై-పరిబలినదీచాయశ్రీయాంజనేయ॥ విను॥ ౨

చాతురిమీటి యఖండద్వితీయ-చైతన్యమువలన బింబభూతుఁడైతిరివిధాహంకారవిరాట్యురుషుఁడు సూపటైఅతనియందాభాసరూపమయి-భూతేంద్రియమనోన్మతముఁబ్రాప్తిగాంచి జీవాత్మయనందనరై-గనుగొనుమీజాడ క్రిమములతోడ॥ విను॥ 3

గుణమయమాయకర్తృతయనగోసం - గినజీవత్వాదిమలినములు! గణుతింపనవిచ్ఛిన్నమైనయవి-యాపరాత్మయందు । ననయముననునారోపణసేయును-రజ్జానులుభువిలో నెఱుంగక । యనిశముశుక్తిరజతమనిభ్రమయు లే - యాభాసమనదగునుడెలియనగును॥ విను॥ ౪

చెలగునవిచ్ఛిన్నతబ్రహ్మమవి-చ్ఛేదమకల్పితముఁ గావున! నలభిన్నునకుపూర్ణాత్మకుఁడైక్యము-వలననుసుజనులచే! నలఘుతత్త్వమస్యాదిమహావా-క్యములచేబ్రకటమైయలరెడు । వెలయగనైక్యమనుజ్ఞానముగల్గన-విద్యమాయమహానుగుణములతోను॥ విను॥ ౫

పాననులైయాక్రిమమెఱిగిను-దృక్తులుమత్పదము జెందుదురీవసుధనుభక్తివిహీనులుగ-ర్హితులైదుర్మతులై! కేవలమునుశాస్త్రకర్మములఁబడి-కెరలిభనశతముల నెందుచు! భావముచెడినుజ్ఞానదూరులయి-పోవుటనిశ్చయముసీకేమిభయము॥ విను॥ ౬

పరమమైనయాయుపదేశముగో-ప్యమిదిభక్తిలేనివారి । కరయనింద్రరాజ్యమొసంగినని-య్యకుమిదిభవహరము । గరిమనఖలవేదాంతసారసం-గ్రహముశుభానహముకనుగొను । సురుచిరశేషాచలశిఖరనివా-సుడనైభువిలోను వెలసినాను॥ విను॥ ౭

౬. కాంభోజి - ఆదితాశము.

పల్లవి-నేధస్యనైతి నేజగత్ప్రభో - సాధులోకవిభో॥

అనుపల్లవి-మాధవచరణారవింద - మకరందముగోలఁగలె॥ నేధస్య॥

చరణములు-మునుమిడిసంశయమనే - ముడిపీడె యనుగ్రహ ।
మున రామతత్వముసంతేప - ముగవింటిగడతేర గంటి । మనసుతనివి
దీరదాయె - మన్నింపవే దైవరాయ । అనునందనినుజేరమాయ-య
తిదూరమై తొలఁగిపోయె॥ నేధస్య॥ ౧

అద్వితీయాఖండపరిపూ - ర్ణానందవారిధిలోన । చిద్విలాసోల్లా
సినైరం - జల్లఁజేసి నన్ను డాసి । హృద్వికాసమొనరించి హితవా -
క్యములుపడేశించుటచే । విద్వన్నుతశంకరవి - శ్వేశశంభో మహా
దేవ॥ నేధస్య॥ ౨

స్వామీనేనీచేవిన్నయీ - చరితమునవరసభరితము । వేమాటు
దీనివినఁబల్కువీను లమృతముజల్కుశ్రీమహిళా । భిరాముడైనశ్రీ రా
మునిదేవతాసా-ర్వభౌమునినీవలన దెలిసి॥ నేధస్య॥ 3

౭. శాశిపంతు - ఆదితాశము.

పల్లవి - వినుముధరాధరవరతనయా ధృత - వినయా సరసగుణాతి
శయా॥

అనుపల్లవి-చనువుమీఱనన్న డిగినయీశుభ -

చరితముహతదురితముమది నిరతము॥ విను॥

చరణములు-రావణాదిదుష్టాసురికోటుల - మోవ లేకభరపీడిత
యైభూ । దేవివిమలగోరూపముగైకొని-శ్రీవిలసిలుబ్రహ్మలోకమునకు।
తీవిగనేగివిరించిచరణరా - జీనములశ్రుకణమ్ములఁదడపుచు । సావధాన
ముగ మొక్కివినతయై-తాచచ్చుట వినివేంచెవిశేషముగ॥ విను॥ ౧

వనజభవుండొకముహూర్త మాత్రము - మనముననంతయునూ
హచేసిక్రా । న్ననవిల్తునితండ్రి గనుఁగొనుటకు-మునిసురపరివృతుడై

భూసహితము । గనుచనిశీరసముద్రతీరమున-ననుపమ భక్తివినముః
డైనహాని । వినుతించెను వేదాంత వాక్యముల ఘన - వినయానంద
ములుపురిగొన॥ విను॥ ౨

కోటిసహస్రాంశుసమప్రభచే - మాటికిదిక్కులుతేటగ సేయు
చు । హాటకాంబరముకట్టిపైవెలుగ కి-రీటహారకేయూరకాంతులు ల
లాటకంఠబాహుపులనుదనరగ- మేటికొస్తుభశ్రీవత్సములకు । నాటప
ట్టయిచతుర్భుజుడగుచుని - శాటవైరిగనుపట్టెమోదమున॥ విను॥ 3

గరుడవాహనానూఢుడకమలా-ధరణీయువతి యుగళ యుతుఁ
డుశంఖ । రథాంగగదాపద్మవిరాజతుఁ- డురుతరవనమాలికాభిరాముఁ
డుతరణి తేజవిశాలలోచనుఁడు-పరమామృతకరుణాలోకనుఁడగు । హరి
చరణద్వయిశిరముసోకకగను-సరసిజగర్భుడు మౌక్తికపలికెనది॥ విను॥

తనువుమనసుప్రాణములిందిరియములు - వినుతనిశ్చయూత్తికయ
గుమతితో । మొనగూర్చిభవత్పదవినతుఁడనైతిని - నినుహృత్పుండరీక
మునకును । గొనినిరతానందానుభవంబున - నెనయువారుభవరహితు
లభవత్ప్రభు । వనములపుట్టిపెరిగి గెడయుటిది నీ-ఘనమాయగదా!య నె
పితామహుడు॥ విను॥ ౪

సూరిజనులువేదాంతమునందలి - సారవిచారముచేసి ఘోర
సం । సారరుక్మీడితులౌషధంబు - దారభక్తి యనివల్కిరి గానయ ।
నారతమదిదయజేయుమనినవిని - శౌరియజని కరుణార్ద్రదృష్టిచే । నార
సినియభిమతములొసంగుదుఁ-గోరుమనిననుత్సర్కుడై పలికెను॥వినము॥

శ్రీలలనాధిప చిత్తగింపుమీ-భూలోకమునను రావణుడనగా
పౌలస్త్యుని సుతుఁడొకఁడుగడు సువి - శాలమైతగుమదీయవరంబున । మే
లుఁజెందిసురకంటకుడై కడు - వాలియున్న వాడనికిమర్త్యుని । చేలయం
బువిధియించితిదనుజని - లీలామనుజుడవైవధింపుమనె॥ వినము॥ ౭

వనజోదరుఁడిట్లనియెనుకశ్యప - మునిమునుననుతనయునిగమ్మని
వే । డినకులమునదశరథుఁడె వాఁడా । ఘనునకుకౌసల్యకుపుత్రుఁడనై
జనియించెదనిజయోగమాయయె । జనకుని యింటనుసీతయగునుపౌ-
మ్మనిచక్రితిరోధానమునెందెను॥ విను॥ ౮

సురలకునిట్లనియెనుచతురాస్యఁడు-హరివాక్యము లెల్ల వింటిరే
వా । నరులసృజింపుఁడు మీయంశములను - పరమేశునకుసహాయము
సేయుఁడు । పరమసమ్మతంబగుననుచువసుం - ధరనూరడించినిజనివా
సమున । కరిగెనలువ శేషాచలవాసుని - శరణాగతవత్సలుఁడని పొగ
డుచు॥ వినుము॥ ౯

౯ కన్నడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-అందముగనీకథవినవే రజ - తాచలసదనా పరిహసితవి ।

నిందితారవిందచంద్రవదనా-కుందబృందసుందరరదనా॥

అనుపల్లవి-మందయాన దశరథవసుధేశుఁడు మాన్యయశుఁ డయో

ధ్యాకాంతుఁడు । పొందుగఁదనయులు లేనందుకువగజెందివ

సిఘ్నిజేరిపల్కె-నా॥ నంద॥

చరణములు-మనవివినుము స్వామీ నాకింక శ్రీ-మంతులైన సు
తులు ఏవెర । వ్రనజనియించెదరాత్మజహీనునకు-ధనంబుసుఖకరంబుగా
దుగదా । అనినరాజుకనియెనావసిష్ఠుఁడు-జననాయకనీకుకొడుకులు ఘ
నులమలయశోధనులునల్వురిక - గల్గెద రందుకుపాయము గలదనె॥
నంద॥ ౧

శాంతుఁడైనఋశ్యశృంగమానీ శ్వరునిబిలువనంపుమూపు ని ।
తాంత పుత్రకామేష్ఠి నిరంతర - సంతోషస్వాంతుఁడ వైయొనరింపు ।
మంతయుఁద్వరగా ననుడును శాంతా - కాంతుని రావించిరపు డు
ద్దాంతుఁడుముని పరివృతుఁడై సరయువు - చెంత యజ్ఞదీక్షచేకొనిని
లిచె॥ నంద॥ ౨

వేదమంత్రములు పలుకుచు శుచియై - వేల్పు హుతవహుఁడుమా
వ్యము : సాదరమునఁ గైకొని తనప్రదక్షి - కార్పులలర జ్వలియించె
నునుప్రభుండై । భేదహరుఁడు యజ్ఞేశుఁడు దశరథ - మేదినీశ్వరునకుశు
భమిం । పారంగఁ దాపాయసపాత్ర మొసంగి - పరమాత్ముఁడునుతుఁ
డగునీకనిచనె॥ నంద॥ 3

లలిసలరిరిమానులు లబ్ధమనో - రఘుండై దశరథుఁడు ముదమున ।
జెలఁగుచుఋశ్యశృంగవసిష్ఠుల - చేసనుజ్ఞగొనిహవిస్సువేడుకను । కలి
తగులుఁడుకౌసల్యకుసగమును - కైకకు సగమొసంగవారలు । దెలిసి
సుమిత్రకుదమయంశములం దెమ్మె - సగముసగమొసంగిరి నిరతా॥
నంద॥

పరమాన్నముభుజించినమువ్వరు - తరుణులుగర్భిణులై వెలి
గిరి । నిరతముసురకాంతలనదొమ్మిది - నెలలునిండకౌసల్యగనెను సు
తుని । పరగఁజైత్రశుద్ధనవమినిపున - ర్వసునక్షత్రముననుమనో । హ
ర కర్కటకలగ్నమునను శే - పాచలేశుఁడగుహరిజనియించెనా॥ నంద

౯. శంకరాభరణము - అటతాళము.

పల్ల వి-శ్రీరామునిగాంచెనుపార్వతీవినవే-

మనకౌసల్యయా - త్కారామునిగాంచె॥

అనుపల్ల వి-తోరమైహర్షాశ్రు - పూరముకన్నుల

జారభయసంభ్రమా - శ్చర్యములైనఁగొనంగా॥ శ్రీరా

చరణములు - అలనల్ల కలువద్రేకుల చాయమేనిచే - జెలఁగు
వానిపసిడిచేలఁగట్టినవాని । వెలయునాల్గుభుజములవానికను గొ - ల్కు
లనరుణరేఖలుగలవాని స్వర్ణ కుం । డలలసితగండమండలములనుర - స్థ
లిరచితరవికోటిప్రకాశునిరతోన్ । జ్వలకిరీటమువాని నళినీలకుటిల
కుం - శలములచేముద్దుగులుకుచుండెడివాని॥ శ్రీరా॥ ౧

ఘనతరశంఖచక్రిగదాబ్జములవాని - వనమాలికయరుత దన
రువానిచిటున । వ్యనువెన్నెలలావదనచంద్రుడుదిక్కు - లనుపెదచ
ల్లఁజెల్వలరాఁడెడువాని । ననుపమానకరుణామృతపూర్ణనే - తునిమం
జీరాంగదశ్రీవత్సకటకకం । కణహరకేయూర కాస్తుభాది భూ - షణ
భూషితునిజూచి తనివితీరక తిరుగఁగీరా॥ ౨

శరణాగతులను కరుణరక్షించు శ్రీధరసింహు - బహువందనము
లొనర్చెద । శరణుగర్హితదనుజచయవిరామరామ - శరణుదేవతాసా
ర్వభౌమసేవే । పరమాత్ముడవు జగత్పతివీశుడవుహరివి - వరయోగి
బృందహృద్వనజకర్ణికాం । తరమున సురుచిరరాకజ్యోతివె - మెర
యునిన్నెన్న నా తరముగాదనితిరుగఁగీరా॥ 3

ఈశసీపునిఁజేందియసాక్షివి - శ్రీశుండవీశ్వస్థస్థి సంతక్షణ!
నాశములొకటనుజేసి సేయకయున్న - వాసిచేబోయిపోవనివాడవైప్ర
కృతి । డాసిడాయనివాడవై శాశ్వతుడవై యా - కాశాదిభూతసం
ఘములకెల్ల నవకాశ । మైసీపు పృథాశింతు విదిమాయా - పాశబద్ధు
లకెఱుంగవశముగాదనితిరుగఁగీరా॥ ౪

నీజరమునందనేకబ్రహ్మాండములీ - యోజంబర మాణువులై
యున్న విప్పుడుసీపు । రాజిల్లునాయుదరమునఁబుట్టుటకల్ప - భూజము
ముంగిట మొలచినట్లయ్యె నం । భోజాక్ష! పతిధనపుత్రాదిసక్తనై -
నేజెల్ల సంసారనీరధింబడమెల్ల । శ్రీజాని నీశరణు చెందితి నామదిని -
తేజరిల్లుచును సుస్థిరుడవుగమగ్ధుని॥ శ్రీరా॥ ౫

ఈయఖిలమును మోహింపఁజేయనీదు - మాయకునగుపడఁజే
యకుమ, శేష । శాయీయారూపముసంహరింపఁగదోయి - కాయజ
జనక చక్రనిముద్దుపట్టివై । హాయిగానన్నలర జేయుమమితానందదా
యివనినినుమదినిదలతురుఘనులెల్ల । మాయురే! యనుచువేమాఱు
నువినుతించి - శ్రీయుతమూర్తియాశేషాచలేశుడౌ॥ శ్రీ॥ ౬

౧౦. ముఖారి - ఆదితాశము.

పల్లవి-రాముని సకలగుణాభిరాముని-

నిఖిలరాక్షసవిరామునివర్ణింపవశమా॥

అనుపల్లవి-వేమాటుకౌసల్యనీవే - మేమిగోరినావదియెల్ల ।

శ్రీమీమాటనెసఁగితి ననుచు । పేమచేజననితోఁబలికిన॥రా॥

చరణములు-మున్ను బ్రహ్మనన్ను వేడు- కొన్న భూభారముదీర్పవ
న్నెమీమాటగను నేడునీగర్భమున - జెన్నలరఁబుట్టితిఁజూచు । రావణాసు
రుఁడన్నిటగర్వింఁచినాఁడువానివధియించి । సన్నుతిగాఁతునీరేడుజగము
లలోన - మున్నలరదశరథుఁడునీవునన్నుదప । మునమెప్పించి । కన్నా
రునీవదితియతఁడు - కశ్యపుఁడని కౌసల్యకుదెలిపిన॥ రాముని॥ ౧

అనుచుఁదల్లితోఁబలికి - హరిముద్దుబాలుఁడైకలికి । తనమున
హరినీలగాత్మఁడై వికసితనవ్య - వనజదళవిశాలనేత్రుఁడై చక్కనివాఁ
డనుచుజనులెంచపాత్రుఁ - డైవిలసిల్లెనంత । మనకుజూడఁదరుణమిత్రుఁ
విలసిల్లెనంత । ఘనుఁడైనతనయుఁడు గల్గెననివిని - దశరథుఁ డానంద
మునను గురునితోడఁ గూడి - చనుదెంచికన్గెనను శ్రీరఘు॥ రాముని॥

విరులవానలపుడుగురిసె । వేడ్కజయదుందుభులు మొరసె ।
సుర సుందరు లెలమినాడిరి - గంధర్వవరులు । సరసులై రాగములఁ
బాడిరి-మానులుదోషాచరులవలనిభయమువీడిరి - పౌరులొనంద । కరు
నిజూడ గుమిగూడిరి - దశదిశలయందు । పరిమళమిళితములై తె
మ్మెరలువిసరెదివినిసురలు । వరవిమానారూఢులయి శ్రీహరియని మ్రొ
క్కిరాతా॥ రాముని॥ 3

ఘననిభుడైనకొమరుని - గనెనుకైకచంద్రబింబా । ననలను
సుమిత్ర - గనెనుసుతులనిర్వరను । మొనసినసంతోష-మునను దశర
థుఁడుసకల । ధనములవిప్పులదని - పెనువసిష్ఠమహా । మునియూభా

లురకు కృమము-నను రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్ను । లనుచునామక
రణము-లొనరించెభరతుం । డును శత్రుఘ్నుఁడు జోడైరిలక్ష్మణుఁడు
ననుసరించెను దశరథ॥ రాము॥ ౪

చెలగిసామిత్రిఁగొఁగూడి - మెలఁగుచుఁడేవియలొలుకఁ । బ
లుకుసుతునినృపుఁడు గాంచిభూషణజాల । ములశోడనలాకరించిసిన్తు
కస్తూరి - తిలకమునుదుటనుంచిగళముసరత్తు । కలితహారములుగీలించి
ముద్దాడునపుడు - కలకలనవ్వుచు మద్ది - కాయలల్లాడ నందియలు ।
ఘలుఘల్ల నుచు మోయ - లలితగతులనటియూచుకీ॥ రాముని॥ ౫

చిన్నారి బొజ్జలోనన్నుఁ - గన్నవాడొనాపాలిటి । పెన్నిధాన
మరారాయోరీనాచిన్ని । యన్నబూచినచ్చేరా - పరుగెత్తవలద
న్ననాతోనలుగమేలా-పాటబాడుచు । నిన్ను లాలియూచేరా - లాల
బోసేను । మన్ను చేతనంటవద్దువెన్న బెట్టేననుచుచాలా । మన్నించిన
లుకుకొసల్యకు - మరులురెట్టింపజేయుశ్రీ॥ రాముని॥ ౬

ధరణివిభుఁడుభుజించు - తఱిసికొసల్యతనయుని । మురిపెమున
రమ్మనుచుజీర - వరయోగిహృదయాం । తరమునందుఁజెల్వమీఱ-
నసియించుదేవుడు । చిరుతవాడయిముద్దుగార - వచ్చినజూచి । త
రుణీదనదుకోర్కులు మీఱ - కౌగిటనుంచి । కరుణించి భుజియించు
మనిన - కబళముచేనందుకొని । తిరుగానాటలాడపరుగె - త్తినమా
యాబాలకుఁడొ॥ శ్రీరాము॥ ౭

వితతయశుఁడుదశరథభూ - విభుడంతటకొమారాన్వితుల । సు
తులఁదిలకించి యుపనయనములు - నతులముగనెనరించి వసిష్ఠునె
ద్ద । శ్రుతులనెల్ల జదివించి - చతురంగముల । గతులఁ దెలియనేర్ప
రించి చౌషష్టివిద్యల । చతురులనుగావించి హర్షించవారు । సతతము
గురుబుధమిత్ర జనులకెల్ల హితులైధైర్యో । స్నేతులయిపరఁగిరందు
నాశ్రీ యతుఁడయిసత్యవ్రతుఁడయిన॥ శ్రీరాముని॥ ౮

తల్లిదండ్రులకుప్రియము దనరగవశ్యమునెక్కి - విల్లునమ్ములు
చేపట్టి వేటలాడుచు | మొల్లముగానడవినున్నట్టిమృగ ములగుండెలు
ర్దులు | ర్దులునజుట్టిముట్టిపోసేకవానినెల్ల చలపట్టిపడఁగొట్టిసామిత్రి
గూడి | బల్లిదుండైయన్నియయోధ్యా వల్లభునకు కాన్కజేసి | సల్ల
లితుండై సకలజనుల సవినయముగాఁబాలింప|| శ్రీ||

శైలరాజకన్యకా! యా చందమునమనుజావతార | లీలమైవ
ర్తించెశౌరి కనుగానుమింద్ర | జాలికుండుచక్రిధారి సమస్త వేద |
మూలమైవిలసిల్లుదారి యజ్ఞులుదెలియ | జాలరతం డనిర్వికారి విమత
సంహరి | శ్రీలచేజెలువందు శేషశైల శిఖరాగ్రవిహరణ | శీలుండై స
దృక్తలోకపాలుండై దనరునిత్యాత్మా|| శ్రీరాము||

౧౧. నాదసామక్రియ - అటతాళము.

పల్లవి-ఇందువదనా! వినవె యీచరితము - నిందువదనా||
అనుపల్లవి-ఓందముశ్రీమన్ను - కుందునిపాదార |

విందములదానందింపజేసి రా|| కేందు||

చరణములు-ధీరుండువిశ్వామిత్రుండు తానయోధ్యకు శ్రీరా
ముని జూడవచ్చెనని | వార్యుండై సాధముజొచ్చెను ఎదురు గారాజు
చనితోడితెచ్చె | మునికిచారుసింహాసనమిచ్చెనుమహా | దారుండైపూ
జయొనర్చెనుకరము | లారూఢినొదలజేర్చెనుస్వామి | మీరువచ్చుట
కేమి కా మిదిదెల్పు | డీరాజ్యమైనమీ కిచ్చెదననెను రా|| కేందు||

కౌశికుఁడాపూజగైకొనిపల్కెభూ మీశమారీచ సుభాషలు
మాం | సాశనులదృఢతదేహులు ఘోర | పైశాచిక ప్రేతవాహులు-
కాల | పాశవిడంబితభాషులుదివి | జేశాది సురమునిద్రోహులుయ
జ | నాశకులధికదుర్మోహులుగా | డాసివారలపొగరడంభసలక్ష్యుని
జేసిరామునిబంపు మీ శుభమాననె|| నిందు||

భూమిశ్చంద్రేకాంతమున వసిష్ఠతోబల్కె నేమిసేయుదునేమం
దునెట్లు । రామునినెడబాసియుందును సుగుణ । ధామునెన్నడు గను
గొండును గురు । స్వామియెవ్విధి సుఖముచెందునుఈవి । శ్వామిత్రి
నుడియెటువిందును ఇతని । కేమిమనవిజేసికొందు నేను । ఈమాటవి
నకున్న నిపుడేశాపమిచ్చు । నీమానియనినగురుఁ డిట్లనియనెను రా॥
కేందు॥

3

నరవరపినుమిది పరమరహస్యము నరుఁడా శ్రీరఘరాముఁడు-
ఘోర । దురితాంధకారవిరాముఁడుహరి పరమాత్ముఁడుక మలా కాముఁ
డుభక్త । వరదుఁడుప్రణతసుత్రాముఁడుదిన । కరవంశజలనిధిసోముఁ
డు మాని । వరదేవతా సార్వభౌముఁడు ఇతఁడు । పరమేష్ఠిచేతోల్లి
పార్థితుఁడయిభూమి । భారముమాన్పనీవరతనయుఁడాయన నె॥ నిందు॥

రాజానీవుకశ్యపబ్రహ్మపుకౌసల్య జేజేలకెల్ల నుతల్లిలదితి । నా
జనుతరుణీమతల్లి మీరు । శ్రీజానిభజయించితొల్లి చాలాపూజంపనతఁ
డుల్లసిల్లి సుతుఁడ । నై జనించెదమీకునెల్లిననియ వ్యాజకరుణారసముఁ
జల్లి నేడు । రాజీవాత్ముఁడు రాముఁడై చూపట్టె శేషుఁ డేనుమీల
క్షుణుడిదినిజమనెను రా॥ కేందు॥

౪

వర శంఖచక్రముల్ ల్భరతశత్రుఘ్నులై రరుదార హరి యాజ్ఞ
చేతసురు । చిరయోగమాయయెసీత యనంగ మెరసి జనకవంశజాత
యై । పరగుచున్నది ధీసమేతవినుత సరససద్గుణమణివ్రాతయిది । ప
రమగోప్యములక్షుణునిరామునిమాని వరు వెంటబంపుమనిపల్కె-వసిష్ఠ॥
డిందు॥

౫

రామలక్షుణులను రాజుపిలువబంచి పేమతోఁగొంగిటనుంచె
ను తన మ । హామహులనుతియించెను తన దే మహాభాగ్యమనియెం
చెను వి । శ్వామిత్రిజాలపూజించెను ఘన శ్యామునినతనికర్పించెను-

శుభ । మహామీకనిదీవిం చెను శ్రీ రాములంతటధను ర్బాణతూణీరధను
లైమించిముని వెంట నతిమోదమునజని॥ రిందు॥ 2

లలినిబలాతిబలలను రెండువిద్యలు రామునకు మోనియిచ్చెను-
రాముఁ । డలరిగంగానదినిమెచ్చెను ఆ । పలఁబోవ దాటకవచ్చెను దా
ని ! బొలియింప మునిసెలవిచ్చెను ఒక్క । ములికియురమ్మనగ్రుచ్చెను
దనుజ విలవిలతన్నుకచచ్చెను ఆ । వెలదయాబిడరూపు విడియక్షుసతి
యై చెలఁగిరామునిఁబొగడి శ్రీమీఱఁజనెను రా॥ కేందు॥ ౩

కొఁగిటరామునిగదియించిజడదారి వేగమె శిరముముద్దాడెను-
అంత । బాగాయెనని కొనియాడెను మహా యోగిధ్యేయుఁడవనుచు
వేడెను హర్ష । సాగరమునలోలలాడెను మహా భాగుఁడుముదమున
గూడెను వీత ! రాగుండై భయమెల్లవీడెనునిగ మాగమమంత్రీరహ
స్యములనుదెల్పె నీగతిశేషగిరీశుఁడౌ హరికిరా॥ కేందు॥ ౪

• ౧౩. సారాష్ట్రం - ఆదితాళము.

పల్లవి. వినవే సుగుణాన్వితా గిరిరాజ సుతా॥
అనుపల్లవి-మునియుతులైరా - ములుదామాశ్రమ ।

ముననునాఁడునిలిచివేకువ -

ఘనులుసిద్ధాశ్రమగతులైరచ్చట ।

మునులారాఘపు - అనుబూజించిరి॥

విన వె॥

చరణములు-శ్రీరఘరామునిచేననుజ్ఞఁగొని సారయశుండు వి
శ్వామిత్రుడుక్రితు । వారంభించెమహాజనవృత్తుండై సారెకుమారీచ
సుబాహులస్థ । గ్ధారలుగురిసిరహోధీరుండు దాశరథిమహోద్ధతుండై ।
మారీచుననిల మార్గణమున । వారిధిలోఁబడవైచి సుబాహువి । దారి
తుఁజేసెను దహనాస్త్రమునను॥ విన వె॥ ౧

సునిశితబాణములను సామిత్రిత దనుచరులనుజంపెను బువ్వలజ
డి । యెనసి సురలుగురియించిరిసంభ్రమ ముననుగుశిక సుతుఁ డినకుల
తిలకుని తనతోడనిడికొని నెనరునఁ గౌగిటనునిచిలత్కృణుని మునుమి
డి కొనియాడిఫలములు । అనఘులకునుభో జనములొనర్చెను । దిన
ములుమూఁడిటు జనెను సరసముగ॥ విన॥ ౨

మునిపతి శ్రీరా మునితోఁ బలికెను జనకుని యాగముగనుఁగొ
నఁజనియెద । ననువుగమీరువ చ్చినశుభమానన నతుఁడగుచునను జని
గూడితపో । ధనువెంటముదముతోఁ జనిచనియెదుటను వనమొకటిఫల
సుమస్తరు లతొలంకృతమై జనవిరహితమై కనుపట్టఁగఁదాసి వనమేమ
నరా మునితోఁమునిపత్నె॥ వినవె॥ 3

గౌతముఁడనుముని గలఁడులోకవి ఖ్యాతుఁడతనికహల్యయనుసతివిధా
తయొసఁగెనా దంపతులిచ్చట బ్రీతినుండనిం ద్రుఁడునొకనాఁడా । గౌ
తమవేషమున నాతి నెనసిచను నాతరిన్నాతుఁడై గౌతమమునివచ్చిభ
స్మి । భూతుఁజేతునాతో బొంకకుమనఁబురు హూతుఁడదుర్మతిఁ నైతి
గావుమనెను॥ వినవె॥ ౪

శాపమొసంగెను సహస్రభగుఁడ వైపొమ్మనివృ త్తాగినహ
ల్యగు కోపమునశిలా రూపముగమ్మనె నేపటజంతుర హితముగఁజేసె
ను । యీవనినామాని బాపురేయెన్నడు నీపైరఘుపతి శ్రీపాదము పె
ట్టునాఁటికి । శాపముచెడునని జనెసతీమణికి పాపముఁబాపవె పరమ
పురుషాయనెను॥ వినవె॥ ౫

రామునికరముక రమ్మనఁబట్టిమ హామునియప్పుడ హల్యను
జూపిన భామపైనిదన । పాదమునుంచి మహామతియగు న హల్యతన
రఁగనీ రాముఁడు తామొక్కె రామాయణియుస లక్ష్మణునిధను ర్పా
ణధరునికనకాంబరుని । శ్రీమన్మందస్మిత వదనుని శ్రీరామునిశేషాద్రి-
ధామునిజూచెను॥ వినవె॥ ౬

౧.౩. బిలహరి - ఆటతాళము.

పల్లవి-శరణుశరణనిరామ చంద్రనియహల్య సన్నుతిం చెనువినవె॥
అనుపల్లవి-పరమపురుషుండనుచుగౌతమవాక్య

సరణిమదిలో నెన్నుచుశౌరికి మొక్కి

యరుదారనర్ఘ్యపాద్యములిచ్చినర్థవి

స్ఫురితాక్షియైమించి - పులికించిన

చరణనీరజపరాగమునను - దురితమెల్లదొలగెనహహా

గరిమతోనుగృతార్థనైతిజ గ్రత్పభోకమలావిభోహరి॥

చరణములు-యేవిభుపాదరా జీవరేణువులచే బావనమైనది భా
గీరధీమహా । నేవిబ్రహ్మాదిను రావనీ నేమహాను భావుడు గావించె నే
వరదుపదరజము । వేవేలవిధముల వెదుకబడునుకృతుల చేననజభ
వుడెవని శ్రీనాభిపద్మమం । ధావిర్భవించె నవ్యయుడైనపురవైరి ।
యేవిశ్వ గురునామ మేప్రార్థనభజించు నేవీరవరుపాద మీభువన
జాలములనెల్ల నాకృమించెను । శ్రీవనితామణికి నెవ్వనియురము చెలఁ
గివిహరింపనునికిపట్టయ్యెనే । దేవునిపదమనిందితరాజయోగి హృద్యే
యమైతనరారిచెలుపుమీఱు । నావిభుం డావరదుండగురుండపరు
డాదేవుడిదెనను । బోవుటకు పృత్యక్ష మయ్యె న హా విచిత్ర
మటంచు నెంచుచు॥ శరణ॥

శ్రీరఘువీరసీలీల లత్యగ్భుతము పరికితరముగాదివి తెలియమర్త్యా
న । తారముననుజగత్త్రియము మాయామోహ । పారవశ్యమునెంద
భ్రమియించితిని నిర్వి । కారుండనీవుచలనా రహితుడవు వికారచలనా
దులు గలవారివలెనుండు । దారయపూర్ణుడ వానందమయుండవ కూ
రుండవలిమాయి । కుండపుసం విస్మయోదార విశుద్ధమాత్మ ప్రజ్ఞాఖం
డబో ధన్వరూపుడనజుడవు । సారమార్ధి కుండవీవే భూతములకా ధా
రభూతమునీవే యీజగమునీవే । సారెకుజగదా శ్రీయుడవీవే కర్తృకా

రణకార్యము లునీవిలాసములు । చేరి కన్గెనంగ నేరకతనుధారి వండు
రుగానినిన్ను । దాఁతొఖలకలుష మగుపర తత్వమనఖలులచేనగునా॥

జలజల్చననీవలఘు మాయాగుణములచే బింబితుడవై । విల
సిల్లి జగదుదయ ఏలయములకు బ్రహ్మవిష్ణ్వశ్వరనామ । ములబూని
యున్నావు తెలియంగ నెక్కడవె । నలనుమీఱఁగాను వాచ్యవాచ్యక భే
దరహితము జగన్మయుడవై । యలరుచుండుప్రసవ । సఖలితతేజుడ
వోంకార వాచ్యుడవు వాక్కులకగోచరుడ । పుగూఢవర్తనుడవు ।
భలిభలిశ్రీరామ భద్రగుణోన్నిద్రప్రధనాంగణదుద్ర । కలితకొస్తుభభర
శ్రీశేషా । చలశిఖరవిహార విహారమోహనాకార చెలినినెనరుంచవలె
నుని । శృలమార్గజానమార్గము దెలియనెంతటి దానసిదానను కలుఁగఁ
జేయుమునాకు నీపదసలిసభక్తినిరంతరమ్ముగఁ । జెలఁగివందన శతము
లొనరించెనను దాశరథీదయానిధి॥ శరణ॥

3

౧౮. బేగడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-విసిలవే శివీనుతగుణశ్రే శి వినవేశర్వాణి॥
అనుపల్లవి-ఘనఘనాంగుడౌ రామునిచేననుజ్ఞఁగొని॥

గతమమునియొద్దికి జనెనహల్య
ముసింగుఁ డారాఘప్రనిఁ జూచిపలికె
ఘనంబుగను మిథిలాపురంబునను
ఘనధర్మముమా హేశ్వరచాపము
కనుఁగొనియనంతరంబయోధ్యకుఁ
జనేవనవినముఁ డయ్యెనుహరి॥

విసీల॥

చరణములు-రంగదభంగతరంగగంగ నుప్పొంగుచుదాటివిదే
హతాజపురి । చెంగటరాగ నెఱింగిజనకుండు చెలంగుచునెదురుగను । రం
గుగననిగాఢేయనకును సాష్టాంగమెఱఁగి పూజించిదిశలువెలు । గంగఁ
జేయుచుద్రీసూర్యులో సురపుంగవులగు నరనారాయణులో । శృంగా

రకశలను బంగారుతభుకుల । సంగానుదగినవీరలెవ్వరె । ఋంగవలయు
ననదశరథాత్మజులు । మంగళకరులీరామలక్ష్మణులు మహాభుజుల్ ఘ
నులనిమునితెల్పెను॥ విసీల॥ ౧

ఓవిగమత్కృతుసంరక్షణమున కై వీరలనేదోడి తెచ్చునెడ ।
పావనుడిరాఘవుఁ డొకశరమునఁ జావనేసెదాటకను । భూవరమదీయ
యాగవిఘాతకులై వరలునుబాహు ప్రముఖనిశించ । రావళిద్రుంచయు
మారీచుజలధిలో వైచె బదాంబుజరజమునను । ఈవీరుడహల్యను వే
వేగబవిత్రను । గావించినేడునీగృహంబున గరళకంఠువిల్గనుగొనవచ్చె
ను । నాపుడునగరికిదోడ్కొని జనియానరేందుఁ డారామునిఁబూజిం
చెను॥ విసీల॥ ౨

అంతటజనకుఁడుమంత్రిలఁ బిలిచిపురాంతకు విలుదెమ్మనిన భ
టుల న । త్యంతబలులనై దువేలబంపినఁ బాతము మీఁజని । సంతత
మును మణి శస్త్రాదులచే నెంతయు భూషితమైరవిశత । కాంతమైనవి
లుదెచ్చినధరణీ కాంతుఁడు కోశికుఁగనుగొనియా । వింతాన్మృపవరు
లంత చూడఁగ । సంతోషమునరఘూధ్వహుండీ చాపమెక్కిడినఁజా
లునుసీతా । కాంతనిత్తునన వినిశ్రీరాముని కనుంగొనెన్మృనిదరహాసము
నను॥ విసీల॥ 3

శ్రీరాముఁడువామకరంబున విల్లారూఢిఁగొని యెక్కిడి నృప
తులు । చేరిచూడదక్షిణకరముననరుదారగీలించినపుడె । సారముచెడి
ఫెళఫెళమనివిరిగెనువైరివరుల యధైర్యముతోఁగూడద । దారవముదిశ
ల్నిండెవిమానారూఢులగుచుఁగనుగొనుదేవత । లారాముని శ్రీమీ
ఱ బొగడిరి । తోరంబుగాబ్రసూన రవము దుండుభిధ్వనుల్సురవ
నితాఘన । చారునాట్యములు చెలఁగరాఘవుని జనేశుఁడర్చిలిఁగా
గిటనుంచెను॥ విసీల॥ ౪

ఫుల్లాంబుజపత్రాక్షుడు రాముడు - విల్లు విటచుటలు విని
యంతఃపుర । పల్లవాధరలుమనసీతకుశ్రీవల్లభుడనదగిన । వల్లభుడిదే
వచ్చెనుచల్లవివాఁ డెల్లజగములను నేలఁజాలువాఁ । డల్లమరునైనఁజ
క్కదనమున నుల్లసంబులాడునటెయంచుఁ । జెల్లారాముని నల్లాకోరిక ।
తెల్లాఫలించువంశపావనుఁ డీమహాత్ముడంచనిపలికినసరస । సల్లాపము
లాడుసీతకుమఱిసగుల్విరుల్ హరుపుగం గైచేసిరి॥ విసీల॥ గి

పట్టుచీరఁగట్టిఁగట్టిరవికెచను కట్టుడిట్టముగఁగట్టి మృగమదము ।
బొట్టునుదుటనునిచి కనుల కాటుక బెట్టికురులుచువ్వి । దట్టముగాఁగీలు
ముడివైచిమఱిక్ మట్టుమీర వేడుక చేసరములు । బట్టిస్వర్ణభూషణము
లు మేనను దట్టముగా బూటయొక్క చెలికత్తె । బట్టిజనకునిపట్టి శౌరి
కి పట్టంపురాణిసాదునేనని వాసిోడఁగుందనపుబొమ్మవలె । నెట్టన
రాజమరాళకరిగతుల నే తానిరాకరించుచునందెలు॥ విసీల॥ ౬

తాటంకద్యుతిదిక్కులనెల్లను దీటుకొనఁగఁ బాఁపటబొట్టునుసరి ।
సాటిలేనిచంద్రసూర్యులును సల్లలాటమునను మెఱయ । తేటముత్యపు
సరులు పతకములు మేటిపలుక తాళిత్తడ బెనగొన । మాటికినందె
లుఘల్లనిమ్రోయఁగ దీటులేని వైఖరి సీతావ । ధూటి గుణముల పేటి
హారకి । రీటాది భూషణాదులశేషగి రీశురామభూవిభునిచేరిమణి । హా
టకమయమాలికగళముననిడి హరిక్ వరించితినిచ నెముదమున॥ విసీల॥

౧౧. కాఫీ - జంపెతాళము.

పల్లవి-వినుహైమవతి ఘనాఘన సుందరాకృతీ వినుతసన్నతీకరు
ణావతీ॥

అనుపల్లవి-తనమంతులనుబనిచె దశరథునితోడి తెమ్మని జనకనృపతి
వే గా బాగా॥ విను॥

చరణములు-అరూఢిదివసత్రి యమునవార లయోధ్యజేరిదశ
రథునిగాంచి ధీరులయి మ్రొక్కి-బహుదివ్యవస్తువుల పరు దారఁగానన్

యుంచి । శ్రీరామునకుజయ శ్రీరమారామునకు సీతనునిశ్చయించి నేడు శ్రీమీఱమిముబిలువనం పెనుజనకుఁ డనసంభ్రమించి వేడుకదలంచుమించి॥ విను॥

జనవిభుఁడుశ్రీరామ చంద్రునకుఁగల్వాణ మనిచాటనానతిచ్చి । జనకమంతులకును త్సాహసవరత్న భూషణదుకూలములనిచ్చి । తనగురుండునగువసిష్ఠునినుమంతునిగనిరా ముని పెండ్లివార్త దెచ్చితగుఁగదా జనకవిభుఁబాంధవ్య మనినకడు లెస్సయనియనువుగా ముదముపెచ్చి మెచ్చి॥ విను॥

మఱునాడుగురుహితస మస్తజనులెల్ల వేమఱు బలసికొలువగాను । అరుదయినయాశి ము త్యములగొడుగులనిడ నధికవై భవముతోనుభరతశత్రుఘ్నులిరు వురుగజారూఢులై యిరుగడలఁజేరిరాను రథమెక్కి నరవరుఁడుమిథిలాన గరమునకుఁజ నెనెలమి నాల్గుదినములలోను తాను॥ విను॥

హితమతిసీదశరథున కెమరుగాఁజనిపురోహిత సహితుఁడైజనకుఁడు । చతురుఁడయిపూజింప సరసులయిరామ లక్ష్మణులుతమతండ్రి కపుడు । అతిథక్తిప్రణమిల్ల నాలింగనమొనర్చె నానందముననునృపుఁడు తతమహాః । న్నతజనకరాజసద నముననుతకౌశికాన్వితుఁడై వసించె నతఁడుజనహితుఁడు॥ విను॥

తనయాగకర్మమం తయుదీర్చిజనకుండుశ తానందుతోడననెను । దనరుకాస్యపుర మునను ననుజుఁడు కుశ ధ్వజుండుమోదమునను । మొనపిలువనంపు మనవినియట్లుసేయ జయ్యనవచ్చియతఁ డన్నను పొడఁగాంచిత । నకుమారికలు తానును మొక్కివర్ధిల్లు మనుచుదీవెనలుగొనెనుమనెను॥ విను॥

లలినిజనకుఁడుపురమ లంకఁపుమనఁరోరణ చయొల్లాసితంబు । అలఘుసౌధధ్వజో జ్వలముగోపురవితా నావళిరాజతంబు । ఫలభార

నమ్ర రంభా-స్తంభశోభిత పృతిగృహ పాంగణంబు కర్పూర । కలి
తాంబు పూరగం ధిలరాజమార్గమును కై చేసిరాపురంబు డంబు॥విను॥

కృమముతోనంతః పురమలంకరించిబం గారుకుంభములనుంచి
సమమైనపచ్చ రా జగతిపైనిలిపి నీ లములబోదెలుఘటించి । రమణీయ
ముగఘబగ డములదూలముల వనములగొణిగెలురచించి చతుర్ద్వార
ములగొమరొప్పు గల్యాణవేదికగట్టి రమరికనుసంతసించి మేలెంచి॥
విను॥

2

ఎలమిసీతాదికాంతలకు నలుగులఁబెట్టి తలలంటిజలకమార్చి ।
జలుగులనుదడియొత్తి చెలఁగిసరిగంచుచీ రలుగట్టికురులఁగూర్చి । వలనో
పుగొప్పకొ ప్పలఁబెట్టిచందనం బలదితిలకములుదీర్చి । రవికలనుపూర
యచను కట్లపైనల వఱచకై సేయనలరిర సముగజేర్చి మదిచేర్చి॥ విను॥

పరగకేకయపతికుమారుడు యుధాజిత్తు వచ్చునచ్చటికినంతవ
రుసదశరథుండున ల్వురునుతులభూషణా వళులఁగయిచేసిచెంత । సిరుల
నందఁదానుండు తఱిజనకుఁడానంద భరితుఁడయిభద్రదంతావళములను ।
గరిమవసనబనుపరా ఘపులెక్కి-రాజమార్గమునఁజూపట్టిరెంత వింత॥
విను॥

౯

పాదలుచునుగౌసల్య మొదలౌసతులుగొల్వ భూపతులుచేరికొ
లువ । విదితమాగదవంది బృందములుగొలువనల విటగాయకులును
గొలువసదయులువసిష్ఠ విశ్వామిత్రులొశీర్వ చనములొసఁగుచునుగొ
లువ కల్యాణసదనమునకరిగె శేషగిరిశుండగురామ చంద్రుడెందముము
దముమొలవ చెలువ॥ విను॥

౧౦

౧౬. కల్యాణి - ఆటతాళము.

పల్లవి-కల్యాణమువినవే నేడుసీతా కల్యాణమువినవే॥

అనుపల్లవి-కల్యాణమయమయిన కల్యాణనిలయమున

కల్యాణప్రదుఁడాయ హల్యావరదుని॥

కల్యా॥

చరణములు - వేదనాదములు వేణుధవళపీ కాదుందుభి డిండిమా
 దిమహావాద్య | నాదములు - పుణ్యాంగ నాబృంద శుభగాన | నాద
 ములు జెలగజనకుఁ డెదుర్కొని దశర | థాదిభూషతుల కర్వాసన
 మునిచి యీ | మీఁదసపురోహితుఁడై దేవముఖహేమ | వేదిబ్రతి
 స్థించి వివిధమంత్రములచే | వేదోక్తజహామవిధులొనరించి సీతాది
 కన్యలధన్యలనల్వరనుస | మృదమునరావించి మురియుచుశుభజాలా
 పాదకముగమధు పర్కమిచ్చివేడ్క | బోదిచేసినపుడుపూజించెరా
 ముల || కల్యా||

శ్రీమీఱజనకుఁడు శృంగారవతియై సా | దామినీలతమాడ్కిం
 దనరెడుసీతా | కోమలితెఱ మఱుగున నుంచి చాలఁగా | రామునిరా
 మాభి రాముఁడైన శ్రీరామచంద్రునిపాద రాజీవములుగడిగి | నేమ
 మునతెజలము శిరమునధరించి | నేమముతోసీత నిఖిలలోకమాత | గా
 మితసిద్ధసం కల్పపూర్వకము | భూమిశుఁడుధార బోయనగ్ని సాక్షిగా
 మానవతినిరా ఘపుడు చేకొనె దేవ | తామందార సుమ ధారలుగు
 రిసె భద్రాద్రిమితగుణులయి యలరువధూవరులపై || క ||

అంతఃదెరఁదీయ నతివమోముఁజూచి సంతసించెను రామచం
 ద్రుకన్గవతారాకాంతుఁగనుంగొనియలరుకలువల పోల్కనాయింతిమా
 పులుదనరె హృదయేశుపదయుగళి నెంతయుదామరల నెనయుతేఱు
 లనఁగా | కాంతామణినిపాణి గ్రహణమొనరఁజేసి | కంతుజనకుఁడు
 మంగళసూత్రముగట్టి | దంతిగమనకుమణులు తలఁబ్రాలుపోసి శ్రీ |
 మంతుఁడైలాజహామముఁ జేసికృత్యస్వాంతుఁ డాయ్యెను తాటకాం
 తకుఁడటమీఁద | సంతతానందమున జనకుఁడూర్చినిచ్చెమంతుకెక్క
 గాను లక్ష్మణకుమారునకు || కల్యా||

వరుసతోడనుకుశ ధ్వజునికొమార్తెల సురుచిరమాండవిశ్రుతికీర్తి
 లనిరుపురనుభరతశ త్కృష్ణులకునుజనకధరణీశుఁడనంద భరితుఁడగు

చుమోసఁగె । నరుదారఁగాఁబెండ్లి యలరారెనావేళఁ । జిరతరయశులు
వసిష్ఠ విశ్వామిత్రు । లురుప్రసనావధూవరులకు శేషలు । శిరమునని
డిరియా శీర్వాదములఁజేసి । రిరువందదశఁధా ధీశుఁడుదీవింఁచె । గరిమను
గౌసల్య సుమిత్రాది । కరిగమనలుమం గళహారతులొసఁగి రాతతిరా
మలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులకు॥ కల్యా॥

జనకవిభుఁడుకౌశి కునివశిష్ఠుఁగనుఁ । గొనిపల్కె నారద ముని
యిచటికి నొకనాఁడు । చనుదెంచిననువిను మనిపలికెహరిభక్త । జనవ
రదుఁడయి నిర్జరులనుబోవరా । వణవధియింప. రఘువంశముననురా
ముఁ । డనుపేర దాశరథియై నాలుగంశముల । జననమొందెనుసీత
యను నామమున నీయిం । టనుయోగమాయ బుట్టెనుదెలిసికౌసల్య ।
తనయునకుసీతనిమ్మని చనెనదిమొదలు । గనుసీతశ్రీసతి యనితలఁచి
యేవిధ । మునరాముఁడల్లుఁడౌ ననిచింతించిధను । వనునెపమునమీద
యనుశుభముగంటిననె॥ కల్యా॥

శ్రీరామచంద్రుని జేరిజనకుఁడుబలికె । శౌరినాజన్మము సాఫల్య
మాయెను । దారయీపావనస్థలిని సీతాయుతుఁడనై । రంజలు నిన్నుఁ
జూడనర్హుండనైతి । రావణరణభువి నిర్మాణనై పుశిగలిగె । నీరజభవు
నకు నీ పాదవారిచేనీరమ్య పదజలము నెఱిదాల్చిబలిమహా । వీరుఁడ
యిసురరాజ్య విభవము చేకొనె । సారమాసీపాద రజముననహల్య । ఘో
రశాపము దొలఁగె కోవిదులునుసీయుదా రాంఘ్రిరేణువులు । కోరినభ
యమారు లైనట్టిసీవేశరణని పొగడెరాముని॥ కల్యా॥

సారిదియాసమమున సురదుందుభులుమ్రొసె । ధ్రిక్కుతద్దిన్నాం
కితక తాదైతైయ్యనుచున । చ్చరలాడిరిగంధర్వ వరులుబాడిభూ । సుర
వరులధరణి వరులఁబూజచేసి సరసమృష్టాన్నభో జనములిడిరి । కరణివ
రగనాల్గునాల్గు జరుగుటయుగౌశికుఁ । డరిగెనల్లుండ్రుకు నదుణుమిచ్చి
వృపుఁడు । కర్ణుణఘోరికల ఘనమృత్యులఁగాంచి । త్వరతోడఁ బుష్ప

పనా దశరథక్షీతిపతి । వరసుతులుగోడండు సిరులలరనాశేషగిరిహ
 నుడైనరఘు వరుని మున్నిడుకొని । పురికిప్రయాణోన్ముఖుడయ్యెము
 దమున॥ కల్యా॥ 2

౧౭. సురటి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చేరివినవెశౌరిచరితము గౌరీసుకునూరగిరివరకుమారీ॥
 అనుపల్లవి-వారిజాక్షుడంతటను శ్రీ మీటివేడ్కతోనయోధ్యకు
 గోరిపోవుదారిలోనృపవై రియైనపరశురాముడు
 కాఱుమొగులుకరిచి చాపధరుడై
 కాలమృత్యువో యనగబజ్జిరధు
 కోరిహరియెదుటను నిలిచిపలికెను
 వీరాధిపీరుడని యెఱుంగక॥ చేరి॥

చరణములు-బెండువంటివిల్లునడిమికి రెండు జేసి యిట్లుప్పొంగె
 దుకొండనెనయఁజెల్లు నా విలు దండివైరులకుముల్లుకడు । గండుమిగి
 లిన దీనినెక్కుఁబెట్టినఁ గానిరాముడననినునట్టుగా । కుండినఁజంపుదు
 ననరాముడతనికో దండముగొంత చక్కఁకీర్తియ । ఖండాశుగము
 తగదొడిగి తెగ నిండాదిగొనిభార్గవుడ నిను । కాండహతచరణుజేసి
 నృప కాండాభిరాముడనొదననినఁ । బుండరీకలోచనుండితండనిపూ
 ర్వకాలసంస్మృతి పొడమిపొగడి । భండనప్రచండ పండితుండవ జాం
 డాధిపతి వవ్యయుండవనెను॥ చేరి॥ ౧

బాల్యముననునేను ఘోరతపంబు సేయఁబోను హరివాత్సల్య
 మొప్పగాను వేగప్రసన్నుడై పలికెఁ దాను సా । ఫల్యమయ్యెనీతప
 మునుజనస మృతమునువచ్చి వంశయుతుండ వగుసా । ఫల్యబలుడవగు
 చుబితృహసనుడగు కార్తవీర్యుఁగెలిచిఖిలనృపులవై । కల్యాత్తకుల
 జంపిశమదమ మూలాఢితుండవగుమునేసా । సల్యాగర్భమునరాముడ
 నఁగల్గఁదాదాయినై జనించెయ । హల్యాసతిబవిత్రంజేసినీతను గల్గ్యా

ణమైనీకు దర్శనమ | తుల్యముగ నెసఁగుదుననిజనియె దయతో నాహరి
య నీవనిచనియె॥ చేరి॥ ౨

స్వామినేనుమంచి హేహయ వంశజులను ద్రుంచి శాంతుఁడై
ముదముదలంచి చెలఁగెడు సీమహా మహిమనుంచి ఖగ | గామినీబలం
బునీపుగొంటివి గాన నేనుధన్యతముఁడువై చిన | సీమహాసీయ దర్శనము
గలిగెంజిం తామహాధుల కగోచరుఁడవు శ్రీ | రామామనోహరుఁడవ
గురఘు రామా పృథ్వీకంఠపరుఁడవు | కామాద్యరివర్గదూరుఁడవ
హిమామాధవ భవరహితుఁడవు | కామకర్త గుణవర్జితుఁడవునుద క
మున ఘనజాలములుననలమున | ధూమమటులనటులనె యఖిలమును
సీమాయ చేఁగల్పితంబనె॥ చేరి॥ 3

ఎంతదాఁకనరుఁడుసీపద హితులపొత్తుబొరఁడునినువా | డంత
దాఁకనరుఁడు | వలెనుభవాద్ధినరుగుపామరుఁడు ఏ | కాంతుండయిసు
జనసంగతివలనను గనినభక్తిచేత నెపుడునిన్ను న | నంతునాశ్రయించి
నపుడుమాయకు నంతమపేక్షితుండును స్వప్రకాశుండును | శాంతా
త్మకుఁడునై నసద్గురు డంతవానికగుపడును సుని | తాంతానందమతని
చేతగని చింతలపంతలనెల్ల ద్రుంచిని | రంతరాత్మసుఖముఁ జెందుసీప
ద రాజీవ యుగభక్తి లేనినరు | లంతమొందిజ్ఞానముక్తి సుఖముల నం
దవశముగాక చెడుదురనె॥ చేరి॥ ౪

ఈశశరణుశరణు దురితవి నాశశరణుశరణు సుజన | క్లేశహర
ణశరణుజయజయ శ్రీరామశరణుశరణు నేఁజేసినట్టి పుణ్యమెల్లనీదుమ
హేశుగమున కొసంగినాడఁ ననుదయ | జేసిబ్రోవుమనఁ బరశురాము
నకు సీతావిభుండుప్రసన్నుండైవలికె | వాసిసీమనంబుననుదల పోసి
వరముగోరునుకృప | జేసినానని నభ్యుకులుండు భాసిల్లుచు నీదుపద
రజో లేశమునకు నేసమతవరమఖి లేశభక్తినిమృతగృతార్థునిగఁ | జేసి
పనుపం జనియెజామదగ్ని ని జేచ్చఁడనుజరిపునుతించుచుఁజనె॥ చేరి॥ ౫

ప్రీతుండయ్యెజాలాదశరథవిభుడంతటలీలా గుణముల । చేతన
 లరిచాలా తగపురిఁజేరి చక్రియావేశ భూ । జాతనెనసితనరెనను జాలు
 నిజ సతులరతులనే విరతులవిభవస । మేతుండు జగత్ప్రభుండుబ్రథిత
 గుణ జాతుండవ్యయానందమూర్తిసం । గీతానంతకీర్తితనుగుణ భూ
 తాద్యఖిలనామాయా । జాతాఖిల కలుషహరుండుసా కేతాధిపుడై
 యుండెహరిద । యాతిశయత నిదియుంజెప్పె సుబ్రహ్మణ్యకవిశేషగిరి
 శుపేరవి । ఖ్యాతిమీఱనధ్యాత్మరామాయణాఖ్యానమున బాలకాం
 డమేది॥ చేరి॥

౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

బాలకాండము సంపూర్ణము.

శ్రీవేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్తరామాయణ కీర్తనలు.

అ యో ధ్యా కా ం డ ము .

౧౮. కర్ణాటక సారంగ - అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీసద్గుణాన్వితా శీతాద్రిసుతవినవె కాశేయ ।

వాసుని శేషచల వాసుని చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-భాసిల్లునంతఃపురవరమునందు మణిసిం । హాసనస్థితుడైము
నినుతుడై మహాలోల్లాసుడై శ్రీనివాసుడై శ్రీతదాసుడై
యిసీతాసహితుడగు రామునిగను తలఁపూనిసురమాని
వచ్చెను॥

చరణములు-శరదందుచంద్రికా సద్భవమాతనున్మృతుల! మెఱి
యుచువచ్చువాని నారదుగా! నెఱిగి సీతాజనియుడేవీయుతుడయి! పౌర
పౌరయింతలేనిభక్తిచేమొక్కి! పరంగబూజించిమాని నీదరినసం! స్మర
ణచేవిషయాసక్త చిత్తులమైసం । సారచింతమాటికి గలుగుమముఁబో
టికి! దొరకదిదిదుర్లభమునినుగనిపరమపావనుడనై తినిభా! స్మరుడురా
దమమడఁగు క్రియనజ్ఞానమడఁగు ననమునిపల్కెను॥ శ్రీస॥ ౨

శ్రీరామభగవంతుఁ జేసిదవోననులో కానుసారవాక్యములచేను
సం । పారిననుటిదియరయసత్యమేను జగదాదియామా । యారమణి
గృహిణిగాను జేయుటనునీసుతు । లయిరిబ్రహ్మాదులెల్లనుత్రిజగన్మహా

సం । సారిపీపుహరిజనకలక్ష్మీపురవై రిపీపుప్రభజానకి । యాదూధిస్త్రీ
పురుషవాచ్యములన్ని సీతయునీవయనియెను॥ శీ॥స॥ 3

స్వామీసీఛాయ యవ్యాకృతమనఃబడునది । యేమూలప్రకృ
తినాఁగ మహత్త్వత్వ । మామహత్త్వత్వాన లింగశరీర । మైమఱియది
సకలమైన తనువులఁజేసెన । హంకారబుద్ధిప్రాణజ్ఞానకల్లేంద్రియ । స
ముదాయకములింగ శరీరమనఃబడునదై । జన్మకర్మమూలము ఇంద్ర
జాలము ఆమహాత్మయెజీవసంజ్ఞననాద్యవిద్యో । పాధిసెందినదైమిం
చె స్థూలాదిదేహత్రయమెజీవోపాధియనియును॥ శీ॥స॥ ౪

స్థూలసూక్ష్మకారణాలజాగ్రత్స్వప్న । సుప్త్యవస్థలు మూడు
గల్గెనీసంస్మృతి । లీలచేనెనయువాడుజీవుఁడెవరమాత్మత్రి । కాలసాక్షి
యారేడులోకములకాది । మూలమదినీవేచూడుమాయాభువన । జా
లములునీయందె జనస్థితిలయములై జరుగుచున్నవిరామారాక్షసవిరా
మా । వ్యాళమనితొడుగునిబెదరిన పోలికనుదనుఁ జీవుఁడనుకొను బా
లుఁడుఘనుఁడాత్మతానని భయరహితుఁడయి యలరుననియెను॥ శీ॥ ౫

ఏనీతేజమున నీయఖిలములు వెలుగునిదిపుణ్యశ్లోక యెందాక
న । జ్ఞానముతెగిపోకయుండునందాఁక దీనుఁడగుజనుఁడు నీకారుణ్యము
నవి । జ్ఞానానంద మొదవిన నమలుఁడౌనదిసీపా । దారవిందభక్తినిగలి
గె దేవముక్తిని । దానమగురామ నీదాసుల దాసుఁడనుకరుణనుబ్రోవు
ము । నీనాభి కమలజుఁడు మాతండ్రియటుగాననేబాతుఁడననె॥ శ్రీ॥౬

అనిచాలాప్రణతుఁడై యానందబాష్పములు । కనులజడిగొన
జడదాఁ రఘువంశతిలకుని । వినుతించిపలికెఁజేరి రావణవదార్థము ।
జనియించినాపుశౌరి దశరథుఁడునిన్ను । దనవిభునిఁజేయఁగోఁ యున్నా
డటుల । యినరావణుఁడు చచ్చునటులతనిఁజంపుదు ననిప్రతిజ్ఞఁజేసినా
వుమునుడాసి । వినుముభూభారహరణమునకు మొనయు మీదివనజభ

అయోధ్యాకాండము.

పువాక్యము । లనినఁ జిలునగవు మొగమునజిగి పెనఁగొనగ ననియె
శ్రీరాముడు॥ శ్రీస॥ ౭

వినునారదనేనెఱుఁ గనిదేమియునులేదు । మునుపప్రతిననాచేత
నటుచేయఁబడెనటు । లనేజేతునకలభూతముల సుఖాసుఖములు । ఘ
నకాలసంజా తములుచ్చారబ్ధ । ములగునవి భువననేతనైతగులక నేనే
యెనసివినోందితునిది చేపుదండకాటవికేగి । మునివేషముదాల్చి సం
తోషమునను జత్తుర్రతనత్సరములందును । సీతయనునెపమునను రావ
ణునిసబలముగఁ జుపుచుననివినిదేవగతిజ నెముసింద్రుఁడు॥ శ్రీస॥ ౮

౧౯. పూరిక శ్యాశి-అదితాశము.

పల్లవి-విసవేళుక వాణీమాణిక్య - వీణావాదనపటుపాణీ॥

అనుపల్లవి-మనుమశ్శ్యుడు దశరథుడంతట - మంతనమునవసియించి
నవసిష్ఠుని । ఘనముగరావించి మన్నించివినుమనిపలికెమ
హాత్మనిఖిలజను । లునుమాటికిఁగొగఁడెదరుశ్రీరాముని - ఘ
నగుణాభిరామునియువరాజునుగా । మెనర్పవలెనిపుడెభర
తుఁ - డనుజునిగూడిచనెను మామనుగనుఁ । గొనశుభదీక్ష
నునుపురామునిరయముగననె॥ విసవే॥

చరణములు-వరమాని దశరథుని వీడ్కొని రఘునరునగిరికి వేగ
రాఁగా । శ్రీవారియెదుర్కొనిరాఁగా వసిష్ఠునిపరఁగ సత్కృతుఁగాఁగా
జేసిసీతా । తరుశిహేమకలశో దకములొసఁగఁగ । గురినియడుగులుగ
డిగి శిరముననవ్వారి । ధరియిం చెనేమమడి గిపూజించినీ । చరణీర
ధారణ మునగృతార్థుడనై । మెఱిసితినుదా శరధిపలుకువిని చిలు
నగవుఁదొలుకఁగఁ బలికెముని సీ । చరణజలముహరుఁడు శిరమునంది
డి పరమపురుషుడాయె మాతండి । నలువయునీపదాంబువుల సుఖ
యయ్యెననెను॥ విసవే॥ ౧

ఇటులనఁడగు నేలోక గురుఁడవు విశ్వేశ్వరుఁడవనియురమాపతి
వనియుసము । త్కటయశుఁడవనియుఁబర మాత్ముఁడవనియునిన్ను ।
కుటిలకెఱుంగవశ మాభక్తపాలన । చటిలుడవైభూభౌరముమాన్వ
రావణుని । జంపకమదినెం చిపుట్టితివని । దిటవ్రననిశ్చయిం చినానునే
ను । అటులైనబహుగోవ్యముఁజేసితిని । నెటులమాయచే సర్వముఁజే
యుదు । నటులనేగురుఁడనీ వనుచునటనసన్నితి స్వామిజగ । స్నటన
సూత్ర ధారియఖిల భూతాం । తర్వామియనన్ వెలయుగువనెను
దపసి॥ వినవే॥ ౨

సీవ్రశుద్ధసత్వమయమైన మేను నెఱిబూనిభువియందు మాయా
మనుజ । భావమునఁజెలగుచుం దువకటరాజ సేవగాసి, జెం దుపారో
హిత్య జీవనమతినిం దితమనిదెలిసియు । సీవ్రరఘువంశమున జనియిం
తువని భావించిసంతసమున నీకుగురుఁడనై । యేవేషకకిది నే నియ్య
కొంటినాతప । మిప్పుడు ఫలియిం చెనన్నికనీనూ । యావిభూతికగప
ఱుపకు దశరథ భూమివిభుఁడునిన్ను పట్టముగట్టెను । భావహుఁగమ్మ
నెను సీతతో దీక్షావిధినుండుమని చనియెవసిష్ఠముని॥ వినవే॥ 3

శ్రీవిభుఁడులక్ష్మణునిగనన్ను యువరాజ్యాభిషిక్తుఁజేసెదరు నే
పాక్షిమాత్రుఁడను । నీవెసకలముబూ నుకర్తృపుభాక్తృపు । నీవేనాప్రా
ణములు మేనునిమ్మనిబలికె । నావేళ పౌరజనులురా మునియువరాజ్య ।
శ్రీ॥ వీనికడుపుపెచ్చిదశరథునిమెచ్చి యావార్తలపుడెదె చ్చిగౌసల్యా
దేవితోనుసుమిత్రా దేవితోదెలుపవార । లావాక్యాకర్ణనమునసం
తోషపూర్ణ । లయివెలసిరీసురలు సరస్వతిగని । దేవిననయోధ్యకుఁ
జనివిన్న పము గావింపుమురామాభిషేకముననావిబుధప్రార్థనకియ్యకొ
నెవాణి॥ వినవే॥ ౪

కొమరారుకైక వరదాసి యొకతె కుంటిదిగూనిది గుజ్జరూపు
ది । ఘోషగుడ్లుముఠిబామలుఁగ్గొంతుమైగల ద్వియయోధ్యలో నేరమణు

లకు నవ్వులాటదిమందరయను కుమతియొక్క తెగలమభారతిదానిఁజెం
ది కుమరయియుండె నంతఃపురశృంగారముల । నమరియంతయువింత
యైయున్ననూచి । భ్రమసిమందర తొందరతోవచ్చి కైకలేపె రాము
నకుపట్టాభిషేకమనఁగానీకైక । పృథుదమొదవి బంగారందెలొసఁగ
పడఁతియొల్ల కది భయసమయము సుఖ । సమయముగాదబలశేషతైల-
స్వామియైనరామునిశుభమునీక నెను॥ వినవే॥ ౧

౨౦. తోడిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి - సరసగుణమఃశిసన్మందిర - సఖిక్రతేందిరా వినవే॥ సరస॥
అనుపల్లవి - గరిమమునరాఘవునియభిషేకమహూత్సవముశుభమన
కభయాకరమనుటయేమిశ్రీరాముఁడు కౌసల్యగాననుజూ
చునను । పరమసమ్మతములైనకైక వచనముల్వినజాలక
మం! దరసీనుతునకు నీకుసుఖముదలఁచినాను దాయఁగాను
దెలియును॥ సరస॥

కైకవినుభరత శత్రుఘ్నుల కేకయపురికనచిసీకాంతుఁ । షా
కాంతయేకాంతమునసీ తాకాంతుధరణికాంతుగాను । పాకైశ్వర్య
మునకెల్లను పట్టభద్రునిజేయఁదలచెను । నీకునీతనయునకుదాస్యము
నియమించునెకయుపాయమున్నది । నీకురాజుదేవాసురాజినిచ్చి నవర
ములురెండుగలవు । నీకొడుకుదొరతనమురాఘవుని వనవాసమునునా
నసేయుమనె॥ సరస॥ ౧

ఈవిధమునమందరబలికిన హితవనితలఁచినఖనిమెచ్చుచు । నా
వనితధీజనితకోపము ననుమాసిన చీరఁగట్టివెసను । నీవియ్యడిగిభూషణ
ముల న్నియుఁబాటవైచియలుకయింటి । లోననరుచునేలఁబడి పొరలు
చుండెను దయగలవాడైన । పావనుడైధీరుండైన దేవసముడైన
గానికుజన తావిలోదమును వీడఁడేని తద్గుణానుసారియాకానునిజమిది॥
సరస॥

అంతటనుదశరథుడుకైక గృహంబునకుఁజనినిశ్శబ్దమై । కాంచి
చెడిభ్రాంతివడిమెలఁగడి కలికితండము గనికలఁగి విభుఁడు । యింతవిం
తలిదేమియనఁజెలు లెఱుకమాకైకయలగినయది । సంతసముసేయుమ
నవినియా దంతిగమననుడాసిసీకీ చింతయేమిటికైకనీదు చిత్త మెటులు
లజేతునని । త్నాంతమోహననుపా దములకపుడునృపుఁడుమొక్కి
క్కినాననె॥ సరస॥

పలికిబొంకనివారుమీరలు ప్రిణేశమునుపునాకొసఁగిన । య
లఘువరములకుభరతునిరా జ్యాధిపతిగారామునికానలో । వెలయఁబ
దునాల్లేండ్లుమునియై నిలువసెలవియ్య మనుచుకైక । వలుకవినివజ్ర
హతవృక్షము చెలువుననుభువిఁబడియంతలో । దెలిసిచెడుగులకంటిన
నుచుఁ దలఁచివేడఁగకలకంతినెదుట । పులివలెఁగనితిరుగమూర్ఛిలిన-
చెలులుబోధచేసిరాధరాధపు॥ సరస॥ ౪

భార్యగావీపుశత్రుననా పాలిటికిసీకురాముఁడువరి । చర్యయా
శ్చర్యముగసల్పును సతినిపురామునిమెత్తువెపుడు । ఆర్యసమ్మతునిబా
మ్మననే నతివరాజ్యముగొమ్మనిననృప । వర్యబొంకిననరకమునఁబడు
వాఁడవనకైకనలుకదశరథుఁడు । కార్య మేమనుచువనటనెంది కంది
యుండెనారాత్రిచనిన । సూర్యోదయముతూర్యాదిక సుభగనాదశుభ
వినోదములెసఁగ॥ సరస॥ ౫

ఛత్రచామరతురగకరిరథ సముదయముగనుపట్టెభూషిత । గా
తునిబవితునిసుమిత్రా పుత్రయుతునికరీంద్రాహుని । జైత్రాప
త్రాన్వితునిరామ చంద్రుఁగనిజనులలరియుండిరి । ధాతీశుఁడేమోరా
నియ త్తరిసుమంతుఁడుచనిమొక్కిహా । పుత్రలలామహారామయన
పొగలురాజుఁగనికైకనడు । రాత్రినిద్రలేదితనికీర్తి రాముసుగుణధా
ముఁదోడితిమ్మనె॥ సరస॥ ౬

దశరథాజ్ఞనుసుమంత్రుడుజని తగరామవిభుదోడితెచ్చిన ।
శశివదనుడసితతనుడగురఘు సత్తముడుతండ్రికిఁబ్రణమిల్లెను బిసరు
హాక్షినిగాఁకలించుక పృథ్వీసుడేడ్వగవసిష్ఠుడు । మసలకనువచ్చెరా
సక్కుండిదె మనకైకభరతునకురాజ్యము । అసదృశాటవికినిన్ను బనుప
క్షనడిగినననిబిత్తవాక్యము । విసువక నడపెదననెశేషగిరిశిఖరాలయుడు
విశాలమతియై॥ సరస॥

2

౨౧. ఆనందభైరవి - అటతాళము.

పల్లవి-వినవే పల్లవమ్మదుచరణాకరుణా - వితరణగుణాభరణా ।
అనుపల్లవి-జనవిభుడొనతి చ్చినదండకాటవికిమునివేషధారిన్ చనియె
దననవిని యనఘరాఘవకాముకుడనై యతివలనునేజి
క్కి-తిని నను వనమునకు ననిచిప్రాణములీ తనువనయము
నవపెనుభూపతి॥ వినవే॥

రామాజగదభిరామా సుబాహుని రామాకులల । లామా
హాహైమవతిచింత్య నామ హాభీమోద్దామగ । గ్రామ హాశ్రీమహి
తముఖజిత సోమానిన్ను । నేమనిపొమ్మ నెటులనోచ్చియుండునీ
మోహాబ్ధికిగట్టు ఏదనివిలపింప । నామహిపతినడలవలదని సామిత్రి
తోడల్లినగరికి । స్వామిచనినతిసుమిత్రకౌ సల్యలకుసేయదీవించి॥
వినవే॥

౧

అనువందనవనభూమి కరుగకార్యమువచ్చె నమ్మాసెలవిమ్మా
యనినవిని సొమ్మసిలియాకొమ్మహావనజాక్షనను జేరరమ్మరాజునిను
బొమ్మనుటనిజమ్మానమ్మనన సగుచుకైక । తననందనునిదొరనుగా
ననుపదునాల్గేడ్లు । వనమునవసియింప జనవిభునివేడెబిత్తవాక్యము ।
మనుపజనియెదననభరతునిక । వనియెసఁగితనయునిచటనెనిలు మను
చుఁగొసల్యవిలపించెను॥ వినవే॥

౨

కైకయెవ్వరుధరణి కాంతుడెవరుమాడునా । ఛాకపరాకాశై
క సీకైకడగిదివిజా సీకములు । ధీకొనినదుగ్గింతుపోసీకరాజ్యశ్రీకినికు
ట్టాభి । పేకమిపుడుప్రాకటముగఁ జేతుధరతుండల్గిననతని । గేకయుల
తుశ్శృడగింతుననిలక్ష్యుఁడు । వీకమైబల్కరాముఁడువిని సీకడిమియు
నుసీదుభక్తియు । లోకములకెల్ల దెలియునువ త్సకైకపైయలుగవల
దనె॥ వినవే॥ 3

జడమునశ్వరముఈజగముగాజ్యముతనుపు । సత్యమాయదినిత్య
మాలస । పడ భోగఫలమాన్నత్యమా కలిమి । పడఁతిచంచల సుజన
స్తుత్యమాభ్రాంతి । యుడుగకుండుట సత్కృత్యమాన । వుడ సుఖ
మునకు కర్మమొడిగట్టితనకంటె । నెడలువేరని తెలియ నుడుగుకోర్కె
లుత్యణతతి । వడియాటగూడియడసినక్రియ మాతృపితృసతి సుతహి
తాదుల । నడకయిదిస్వప్న సమమనియునెన్నక జడుఁడుకోరున నెరా
ముఁడు॥ వినవే॥ ౪

ఆయువల్పముజరావ్యాధులుపులులవలె డాయ దెలియఁడాయె
నరుఁడు । దానఖలసుఖములు హేయమనఁ డుమాయురే! భగవన్నాయ
దేహ । మేయాత్మయనకుమతి ఛాయామాత్ర । మైయస్థిత్యజ్ఞుడో మ
జ్ఞాస్సోజ్ఞాంసాస్థి । కాయమాకాయమిట్లాయె నాత్మచెపుమా । యీ
యాసవిడువుమహామికభ్రమ హేతువిదియయవిద్యనే ననన । పాయ
మగు సచ్చిదానంద బ్రహ్మమను టిదివిద్యయనెహరి॥ వినవే॥ ౫

మొదలుకోధముపాపమునకుమనస్తాపమూలము ఇంద్రిజాల
ముకోధము । సదయాత్ములకుప్రతికూలముకోధము హృదయగ్రం
థికనలావాలము । కోధమువైదిః ధర్మములకు శూలముమదియం ।
దదియుంచకనునినుసీవఖలసాక్షిగా నెంచి । ముదమునసుఖయింపుము ఈ
జ్ఞానము । మదయుతులకీవల దులక్ష్యణ మర్కమని పల్కితత్త్వ
సదయుడై తెలుపఁగఁగిటసుతుఁగడియించిపోయిరమ్మనెనెటి॥ వినవే॥ ౬

హరిసుమిత్రకు మొక్కియన్న లక్ష్మణునిలుపుమన్న మనసు వె
న్న కరణి । కరుగఁబల్కెనీకన్న మునుసేనరిగెదననురాసీకున్నజత్తు ।
పరమేశయనినగఁకు జెన్నారంగ కరుణించియనుజారాకకుసమ్మతించి
యా । ధరణిజను జేరినేదండకాటవికేసి । తిరిగివచ్చెదనిలుపుమనసీ చ
రణములయానసేనిలువను । బరమాత్మయనిన శేషాచల పతియతివఁ
గూడికదలెను॥ వినచే॥

2

౨౨. యదుకులకాంభోజ - ఆదితాశము.

పల్లవి-చికురనిందితాభీరణకేళితమురాసురాభీ నిలయాకృత ।
అనుపల్లవి-సకలరాజన్యలుభానుకులరత్నమనిభవనములుడిగిజ । నక
సుతాలక్ష్మణసమేతుడై వికసితాంబుజబోచనుడైచను ।
టకుగతమేమనితండ్రియాజ్ఞనడవికిబోవుటెఱిగి పురజను
లు । పొగల । నకటవగవకుడనువారితో ననియెవామ ।
దేవుడమ్మునీందుడు॥ చికుర॥

ఈరాముడునారాయణదేవుడు ఈశుండవ్యయుడుమహానుభా
వుడు । శౌరియోగమాయనీతయయ్యెనుకోరిశేషుడే లక్ష్మణుడైయ
లరె జను । లారాబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాకారమైపూనిగుణశ్రీ । మీఱజగ
దుదయస్థితిసంహారములు సేయుఁగునుడుహరి । యారాముడుమత్స్య
కూర్మసూకర నారసింహవామనభృగుగామశ । రీరములుదాల్చియిపు
డు దశరథకుమారుడయ్యె ఖిలులజంపుటకుచనె॥ చికుర॥

రావణాదిదుర్జనులవధార్థమురాముడుద్భవిల్లుటయీయర్థము ।
దేవమునిదెలిసిపలుకనతనితోడెల్పె శేపువనికేగదననియితడుధర । ణీ
వల్లభుడుకై కహరినటవీవాసముకినుమతిలేదతఁ । డేవానినట్లనియమిం
చెనుడై వాధీనముసర్వజగము । గావునమీరిందుకై యడలకుండివన
జోదరుహృదయపద్మమున । భావించినజింతలెడలుననిముని పలుకఁ
బొరులలరినుతించి॥ చికుర॥

౨

అమీఁదట రాముఁడు కైకనగరికిరిగియడవికేగిమాకుముగ్గిరికి
భూపాతియాజ్ఞగొనుమనిన కైకదీమసముననిచ్చెనారచీరలవి । సౌమి
త్రీయురాముఁడుగట్టిరి భూమిసుతచేఁగాకున్నను । స్వామిజనకజకట్టెచు
ట్టెను ఏమీయనలేకసృపభార్య । లీమానవతికిచీ రేతగదని యేడ్వగ
వసిష్ఠుఁడదరిపడికైక । నీమదిచెడసీతకిదియొసగదగు నేయనిదుకూలము
లవనిజకొనగె॥ చికుర॥ 3

రాజసుమంతునిచేఁగుమారులకు రథముదెప్పించనపుడెజనకు
నకు । శ్రీజానిసలత్కణుడై మొక్కెను సీతయందఱికి మొక్కియరద
మొక్కెవారి । జేజలలరగ తెరెక్కెనుజేజేయనిప్రజలువొగడనహి తా
జేయుఁడఖిలధనములు తాఁజేసుకొనిసుమిత్రకొమరుఁడు । రాజులరథ
మొక్కెనుమంతుఁడురథ రథ్యములనడువనిమ్మనదశరథ । రాజువిలపిం
పఁదఱిమినడచిజనరాజతోడఁదమస దాఁటెరాముఁడు॥ చికుర॥ ౪

పుడమిఁజేడవనివైబడి పురపురబొక్కిపొరలియేడ్వభృత్యులధి
పుని । అడరికొసల్యనగరికిఁగొనిచని రాయువతివిభునిబోధింపుచునుండె
న । క్కడరాముఁడునిర్భజనులనిటు విడరాదనిపురికిరథముగొని । నడు
రాతిరిసుమంతుఁబొమ్మని - యుడురాజనిభాననయును నను । జుఁడు
గూడినడువనపుడెకదలిచని సుమహత్తరంగక వికలుషభంగ । మృథజ
టాజూటసంగ గంగగన మెచ్చుశౌరిజేర గుహుడువచ్చెను॥ చికుర॥

చరణకమలయుగళికిబ్రాణమిల్లెడు నెరుకువాని రాముఁడుసుధజల్లె
డు । గురుదయాదృష్టిఁగనికొఁగిటఁడు కొన్నబొగఁడగుహుఁడుభక్తి
చ్యుతుని । హరిధరియిం చెజటలుమునినై వని జరియింతుననుచులత్కణు
డును । ధరియిం చెనుసత్యవ్రతుఁడనికురియించిదిరులుసురలుశ్రీ । ధరు
డుగంగసీటగుంకిజలములుద్రావితరుమూలమునబవ్వళించె । దరుణితో
డ నటరామచంద్రు నా గిరులుగానలేక పురికి బోయిరి॥ చికుర॥ ౬

మాయామానుష వేష ధారిత్వశయియై నిదురవోవగధను ।
స్నాయకములఁబూనిగొలిచియుండెడు సామిత్రితో నిషాదవిభుఁడు పలి
కెద్యణ । శాయశ్రీహరినిటుగనికను దోయిసంతోషింపకున్న । దో
యియీదుఃఖమునకు కైకేయి హేతువుగదాయ నెను । మాయకముసుఖా
సుఖము నెరలుతమ కేయెడ లేదనిలక్ష్మణుఁడు శర । నాయకునకుఁదె
ల్పగనరుణోదయ మాయెశేషగిరిపతియుమేల్కొ- నెను॥ చి॥ 2

౨౩. భూపాలము - అటతాళము.

పల్లవి-సఖిమణివినవే నీనీసచ్చరిత్రముసలలితానందదాయకమనవే
లనుపల్లవి-సుఖాజడశుభషప్తిదేరి - ముఖాబ్జకాంతిపాదలరఘుకుల
శిఖామణిగుహసీతానుజుల్ - సేవింపన్నాతుండై సుప్రీతుడై
లసదఖండ మగుయోడనెక్కియమ-రాపగగడచి గుహునిఁ
బిలిచి సఖాపురికిఁబొమ్మనుచుఁబనిచె-సదయుండై ప్రయత్న
పూర్వముగ॥ సఖి॥

చరణములు-మించిరాఘవులు మృగమునొకటివ । ధించిపచన
ముమంచిగాఁగా వించిముగ్గురుభు । జించియచటవసించిమేల్ కాంచి
మరునాఁ । డంచితగతిధ రాత్మజరా నుదంచితధరద్వాజాశ్రమము ।
గాంచిమునికితన వేంచేయుటెఱిఁ గింపగాఁబంచిహా పిఁకంచిరమ్మునిశి
ష్యుచేన్మప పంచాననులువచ్చుటదెలిసి । చంచదర్ఘ్యముగొంచెమరుజ
న - చక్రిసీక్షించితనుపుపుల । కించినుతియించమునికనఘలునమన్క
రించకొఁగిలించిరామునిపూ । జించెనుశ్రీరాముసస్మితముఖజితసోముని
జగదభిరాముని॥ సఖి॥

నాదబిందుకళాతీతజగ దాదిపురుషమహాత్మవినునీ । పాదరజ
ముసఁబోదిసేయుము నాదుమందిరములనినముని । నాదరించితదాశ్ర
మమునవి నోదించితదనుజనుజనా । న్నోదివాల్మీకాశ్రమముశ్రుతి నా
వబంధురముగనిముని । పాదములకునవనిజానుజుల తోడవిలివ్రాణతుఁ

దైత్యులరుమ । హాదేవునినుమాస్త్రముచిరుని నబ్జదశనేతురమాకశత్రు
నిశ్చిత । మేదినిసతాలక్ష్మణులవాల్మీకిగాంచిగారివించిపా । ద్యాదివి
ధులనర్పించిఫలములర్పించిభజించహరిపలికె॥ సఖి॥ ౨

స్వామివినుననభూమిదశరథ భూమివిభుపంపునఁ జరింపఁగ ।
మేమువచ్చుటమీకుఁదెలియని దేమియున్నది నేనుఈమానవతి । తో
మెలఁగియిచటశ్రీమించినది నేమింపుమనిరాముఁడుబలుక । నామాని
యఖిలార్థసంపేదియై ప్రేమచేబల్కె భువనములకు । రామనీవేనిలయ
మదిసీకు ధామమిదిసాధారణమునుత్తమమైన దేవామహానుభావానిను
మే మహత్ములతిశాంతులుసముచ్చాసూయావిరహితులొ । శేముషి
గలవామిమదిసీకుశ్రీయుతముగ నిలనునికియ నెను॥ సఖి॥

శమదమదయా సత్యములుగల సుమతులెవ్వరు శుభాశుభ
ముల । సమయములహరివిధానముల భ్రమయరెవ్వరు సుజనబృం ।
దములఁగూడిధర్మాధర్మ సమరసమువీడి మదినినుశర । ణమువేడిగర్వ
ము దిగనాడి మమతగోరాడియేకమ । తములవారయితనరారుదురువి
వ రమితధృతిశ్రీరామనీమం । త్రముజపింతురుద్వంద్వరహితులయి త
జ్జనులస్వాంతమునిశాంతమునీకుభవ । ద్విమతపడూర్చిపడ్డా వములకు
మీఱియవల వెలుఁగునినుదే । హముగసర్వగతునిగమెకనిగ నరయుజ
నులమదియిలుసక నె॥ సఖి॥ ౪

అనవరతయోగా భ్యాసబలము సకృదీకృత । మనస్కులునిను
ప్రతినిమిషమును గనుగొనుచుననఘలయిమించు । ఘనులహృద్వనజ
మున సీతాయుతుడవయి మొనసినవిహరింపు మదియనీకు । ననునై
నతావునినువర్జింపజాల నంచుబలికి । వనజాక్షునీప్రభావముచేసనువంద
బ్రహ్మబుషినయితిని । జననమాత్రమే మ్మెదురుడనిపాదపురిఁ బెరిగి
నిలుబట్టనెరిగిబో । యనెలతనెక చెనెనెకొడుకుల గనినేవారి బ్రోవు

శీవుల । మునిమిడి యమునివలెనెచంపుదు మ్రుచ్చులతోడఁడన నగడితి
ననె॥ సఖ॥

గి

ఈగతిచరియించసప్త ఋషు లాగమవేత్తలరుగవారల । సాగిపో
నీకాగినననిరి వేగనీవరగీసినుతుల । నీగరితలనునెమ్మినిబిలిచి భోగఫల
ముల పోల్కిదురితము । భాగములుగొమ్మనివూహారి నాగరికమెఱిగిరా
మా । తోగర్వమెందుకనజనినే నాగరితనడుగనాలుబిడ్డలు । మూఁగి
యడచినమొఱకునయిమఱలి యోగివరులనుగనియది దెలుపవినికడు ।
రాగిలియుపదేశమిచ్చి వారవలజనమరామరాయనివి । రాగి నైజపించి
తిపుట్టలు ప్రబలెనాదుతనువుపైన నెముని॥ సఖ

౬

దాంతులగుసప్త ఋషులువచ్చి దనరననుదెలుపభానుడు । మం
తుమీఱఁడమమునడచుక్రియ వింతగావల్మీకమువెడలి । సంతసమునను
సంయములగని సద్భక్తిసలుపధి । మంతుడవు బ్రహ్మఋషివైతివి -
దంతదీకెనువాల్మీకియని యంతర్హితు లయిరింతయును శేషాదీశనిగు
మది నుతియించుఫలమిదియని । కొంతబాగడిసురనదికిచిత్ర కూటగిరిన
డుమగృహముముని । కాంతుఁమరచింప సీతాలక్ష్మణయుతుడై హరి
యుండెనచట॥ సఖ॥

2

౨౪. అసావేరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-హృద్వనహర్షితరామాయా శ్రితజనాకల్పదామా । సద్వ-హో
భిరామారామావినవె॥

అనుపల్లవి-అద్వయముగ సుమంతుడరదముఁగొని యయోధ్యకరిగి -
దశరథునకెఱిగిరఘూద్వహుఁడు జానకీలక్ష్మణునను గూడి
గంగ కావలజననృపుఁడు విద్వన్నుత రామచంద్రసీతా విభో
జగత్ప్రభోవిభాతనినుమ । హద్వైభవానుభవ యోగ్యుని ।
నడలవాసెనాయనియడలెను॥ హృ॥

పుడమిజనులునినుదయగలవాడని పొగడఁగవైకల్యమేటికి । అ
డఁగినదొకరికలన్నియునే డకటాసాఫల్యమాయెను । వెడవెడమేడ్వక
యుడుగుమనుచు నుర్వీసునిఁగౌసల్య దూరిన । నిడుదగన్నులనీరొడియు
నతనికా నుడియెహృదయశలమా యెను । పిసుగుపడినవానికొఱవి
జూడిన నడువుననేచెదుపాణముల్నిలదు । పడఁటవినముపుత్రశోక
మునతనువు - వెడలుననుచునెకమునితిట్టెదొల్లి । కడఁకనేనుజని వే
టలాడముని కొడుకొకడు రేయినదిఘటముముంచ । బుడబుడమన
గజమనిశరమేయన తండహాయతిననె జనపతి॥ హృ॥ ౧

దాయజని యయోయని నేమునిపద తోయజములుదడివియో
ముని । నాయకనేనపరాధినిదశరథ సరపతిననినుడివిమొక్కిన । సాయ
కవేదనకోర్వలేనునా జనసేజనకులడవిసెరలెద । రాయెడకేగుమువై
శ్యుడనఁగళ రమ్మఁబెరికినిడివిసేయక । తోయముఁగొనిచని హాకుమా
రకా హాయజ్ఞదత్తాయనిజీరువారి । కాయతఘతివలఁగొనియుదకమొసం
గియయో ధ్యావిభుడను దశరథుడదంతి । నేయమితనయుఁడీల్గెనననీ
వు మాయటులనెనుతు నెడబాసినపుడెచని । పోయెదననిగడసిరనిదెలిపి
మృతుఁ డాయె హరిహరీయనుచు నృపుఁడు॥ హృ॥ ౨

మోదకొనియహాయనికౌసల్యాదిముదితలువిలపింపవసిష్ఠుఁడా
దయితలవారింఁచిశవము శైలముచేఁగొగింపఁబంచటు । మీద భరతశ
త్రుఁఘ్నులబిలువన పినత్వరదీపింపవారే । డోదినమేవచ్చియయోధ్య
గనిభయ భేదములుజనింపఁబురజను । లాదరింపమియుఁగనియిదేమో
యని యంతిపురకేగి కైకకుమొక్కిన । మోదమొదవిసుతుఁ గాఁగి
లింఁచితన పుట్టినింటిసేమ మరసెభరతుఁడు । మేదిసీశుఁడేడని కైకనడు
గవిడి సీతారామలక్ష్మణులనీ । మీదిదయచే నడవికనిచితిపతి మృతుఁ
డాయె నాసొలసెనతఁడు॥ హృద్వ॥ ౩

కొంతవడికినేదదేరిభరతుడు కోపదృష్టిజూచికైకా । శాంత
మూర్తినిగృహభునిశీరామ చంద్రునినడవిదోచివిభవతి । హంత్రీవైతి
వయయో నరకము నందుపడెదవే చీయనినే । నంతపాపకర్మకుకొడుక
యితి నింకేలననుచులేచిపోయి । కాంతుఁబాసినరెడుకౌసల్యను గాం
చిపాదములపైబడియేడ్చిన । చింతయేమిసీపు కైకకరుణను సీమంతుఁ
డవయితనిజననిపలుక । యింతకయికకృతమే నెఱిగినగురు హింసఁజేసిన
ట్లనఁగొనల్యా । కాంతతనయఁగొంటినిడికొని యా క్రిందించెమహార
వమెసగఁగ॥ హృ॥ ౪

అపుడువసిష్ఠుఁడువచ్చిభరతుతో ననియెనగవుమేలాదశరథుఁ ।
డపరిమితసుఖము లనుభవించిదివి కరిగెజ్ఞానశీలజీవుఁడు । చపలజన్మమృ
త్యురహితుఁడవలుఁడు శాశ్వతుఁడుతిక్రాలబాధ్యుఁడు । కపటశరీరమొ
జడచున్నతమిందు కైకవికారమేలామూఁడుఁడు । అపవిత్రమైనసంసార
దుఃఖా హతులయి బాంధవులు దెగిరనిపోగలు । నిపుఁడు జీవితముచి
గురాకుకొన నీరబిందువునుగాఁ దలచుననుచు । కృపచేనెఱిగింపనృపుని
తనువగ్నిచేదహించిక్రియల్ చేసిసోద । రపురస్సరుఁడయి భరతుఁడు శే
షగిరిపతి రామునిజూడదలంచె॥ హృ॥ ౫

౨౫. మంగళకౌశిక - అటతాళము,

పల్లవి-ఎలమిచేసేవింప వేల్రీరామునిచెలిమిచేభావింప వేయొలలనా ।
అనుపల్లవి-సలలితముగరామ చంద్రునిశీరాద । జలరుహనిష్ఠుండ స
ద్భక్తిమకరంద॥ మెలమి॥

చరణములు-భరతుఁడొమోదట బంధుమిత్రమంత్రీ వరసేనా
పరివృతుడయికోసల । పురికిహరినిదేనుద్యుక్తుడయివసిష్ఠాదిగురుసజ్జనా
న్వితుడయి కదలిగంగ । సరిదమలపులినాంతరములవిడిసెన । చెరువం
దిగుహుఁడు చెచ్చెరశరశరాసన । ధరుడయియోధులతోడదరమినడిచి
యితఁడు । షరమపావనుడేనిసురనదిదాటెను । హరికివంచకుడేని యరు

అథాత్మసూక్తిః

గనీశనివద్ధి । భరతురామసేవానిరతు రాజ్యకాంతౌ । విరతుఁగనిమెచ్చి
యర్చించె కాన్కల మొక్కి॥ ఎలమి॥

కూరిమిభరతుఁడు గుహునిమహామహుని । సారెగొగిటనుంచి
యమృతు చెంత । జేరినట్టాత్మసేంచియెచ్చటనీవు శౌరినిబాడగాంచినా
వనియతని । చే రాముడువిశ్రమించియున్నచో టారసితిలకించిమొక్కి
యచట । నారాత్రియుండిమఱునాఁడుప్రొద్దునభా గీరధిదాటియరుదా
రభరద్వాజ । శ్రీరమ్యచరణరాజీవ ములువలగొని । యారూఢితావచ్చు
టంతయుఁదెలిపిన । త్కారములతనిచే గాంచినాఁడచటశ్రీ । మీఱని
చ్చిమునిచే దారిదెలిసివేగ శ్రీరాములుండెడి చిత్రకూటముఁజేరె॥ నెల॥

బలములభరతుఁడిమ్ములనునిచిగుహశత్రు । ఘ్నులురానడచితన
మై పులకలునిండ । దిలకించెమునిధనమై భలసుమకు । ట్టలపాళికాఘ
నమై శాఖశాఖా । విలసద్ధ నాఘనమైమయారకో । కిలకీరసేవనమై పా
వనమైశ్రీ । యలరుపావనముపరిహసితానందనమచటహల । కులిశధ్వ
జనీలాబ్ధరే ఖలచాలుపోపోనుసీతారా । ములపాదముదిత స్థలుగుని
హర్షాశ్రు । లలమికన్నులజార ఫలియించెనాదుకో । ర్ములునేధన్యు
డనై వెలసితినియెంచి వినుతించిహరియున్న । నిలయముశుభలక్ష్మీ వ
లయముజూచెను॥ నెలమి॥

3

వెలిదమ్మితేకులగెలుచుకన్నులవాని వెడదయురమ్మువాని నల్లని
వాని । మొలకనవ్వులవాని సీతాలక్ష్మణులతోఁగ్రిడించువాని నారచీర
ల జడలఁ దనరువాని సీరేడుజగములనేలినవాని రామునిజూచి । సలలి
తభయభక్తి సంభ్రమాద్భుతములవలగొని తత్పదనలినములపైహస్త
ములుచేర్చినాష్టాంగముగ మొక్కికనులనగ । గుళములొత్తుచుమేలు ద
లఁచుభరతునికృపా । కలితదృష్టిగాంచి । కౌగిలించితొడల । నెలకొ
ల్పగుహశత్రుఘ్నులు నతులొనర్పగ । లలితుండుదీవించి వెలలేనిచ
నువిచ్చె॥ నెలమి॥

౪

స్వామికొసల్యాదిజననులులా మొక్కివసిష్ఠమునిగాంచి పూజ
జేసి భూమిను నెచ్చరించి నేమమడుగ నీమీడిమమతమించి దశరథు
డుని । న్నేమదిలోనుంచిదివికరిగెనన వేమాటుశోకించిగంగానదికి । రా
ములందఱు వెంటరానరిగిస్తా తుండై ప్రేమదిలోదకక్రియలుదశరథున
కు । సామిత్రియునుదాను జల్పికృతకృత్యుండై । నేమముననాదినము
నెఱవేర్చిముఱినిజ । ధామముజేరిసత్ఫలములందఱికొసంగె । శ్రీమీఱ
మన్నించెశేషగిరిప్రభుడౌ । శ్రీమహిలావిభుడీ లీలవినోదించి॥ నెలమి॥

౨౬. జాబావంతి - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే దశదరవిందదశసుందర - విశాలలోచననిజకింకరజన
భయమోచన ॥

భనుపల్లవి-మునుకులతిలక అయోధ్యకురమ్ము క్షమాపతివై మమ్ము
బోవుము । ఘనయోగములుచేసినుతులగాంచి తనయుల
రాజ్యము ననునిచిపిమ్మట । వనమునకేగుటరాజధర్మమిటు
వలె జేయుముకైకడుఁతమతియై । యొసరించినయపరాధ
ముక్షమింపు మనిభరతుఁడన్న పాదములకు మొక్కెను॥ వి॥

చరణము-భరతునిరాముఁడుతోడపైనిడుకొని కరముబుజ్జగించి
దశరథ । నరనాథుఁడునన్నరణ్యముపట్టి పదునాల్గేండ్లువసించిమీఁదట ।
పురముజేమనెనంతదనుకేనిను ధరణిగావగబంచినాఁడిది । యిరువు
గమును నెరవలెననభరతుఁడిందిరేశుఁగాంచిజనకుఁడు । కరటికాముకు
డుభ్రాంతుఁడతనివా క్యమనృతమనవత్సాదశరథుఁ । డరయసత్యవాది
యతని దూరకు మనినసామిమునినై నేవనమునఁ । జరియింతుసిపుధర
యేలుమనుడు హరియదేటితగవటంచనెనుసి । చరణముల్ గొలిచివత్తు
ననిన దాశరథివల దయోధ్యకుఁబొమ్మనె దమ్ముని॥ వినవే॥

శ్రీయొల్ల నయోధ్యయొల్ల దనువుత్యజింతుననుచులేచి భరతు
డు । పాఠోపవేశమునకెకుశభూ శాయియైనజూచిరాముఁడు మా

యశోయనికులగురునికనుసైగఁ జేయనతండ్రిచి భరతుని । డాయబోయి
సావాక్యముతండి మామలుబోదోచివినునా । రాయణుడచ్యుతుఁ
డీరాముడు బ్రహ్మచేతబ్రాగ్ధితుఁడైరఘుకుల । తోయధిబుట్టెనురా
వణాదులను దునిమివచ్చునన నతఁడద్భుతముగ । శ్రీయుతు నయుతుఁడై
సాదుకల ర్థించరాముఁడొసంగమాళినిడుకొని । తోయజాక్షుసమయాతీ
తమైన వేయనలమునజొచ్చువాఁడననెభరతుఁడు॥ వినవే॥ ౨

కైకసాశుజలనయనయైశౌరి నిమంతనమందురామా । సీకపరా
ధముజేసితిఖల నై నింతపడితనెందుననుదయ । చేకరుణింపుము నీమహా
మహిమ శ్రీనివాసముందుయెఱుకగు । కాకరుడవగుణుడవువిష్ణుడవ
వ్యయుడవునీయందులోకా । సీకముల్ సదుమాయచేజనన నిలయ వీ
యములనుజెందును । సీకస్యములేదు ఇంద్రజాలికుని తెఱఁగునమారా
మనుజులనువు । చేకొనినటియింతునీవునీచేలోకులు ప్రోత్సలై చరింతు
రుది । వాకసకార్యమొనర్చితిసీమా యాకళామోహితాత్మనై నేనుననె॥
వినవే॥ ౩

పాహిపాహిదేవదేవనమోఽస్తుపద్మనాభసీతానాయక । మోహ
మనెడి ముడివిడుమనిజనని బాగడనతివ్రాతావనుడగు । శ్రీహరిచిఱున
గవు దొలుకఁబలికెను చెలఁగిధీసమేతనిజమే యు । దాహరించితివినిరర
కార్యార్థమునేసీచేతఁబుల । వ్యాహృతముగ బలికించితిసీకుభ వములే
దెదనన్నుదనుపుము । దోహము స్నేహములులేదితనికని దుష్టులునను
దెలియలేరనిసఖగ । వాహనునకు మొక్కికైక వీడ్కొనె వరసేనా
యుతుఁడై భరతుఁడుచని । మోహనముగ నంది గ్రామమున సుబాహు
కంఠలుంతనుని దలఁచుచుండెను॥ విన॥ ౪

కుండలిశయానుఁ డిచటజనసం కులమని భూమిసుతాలక్ష్మణు ।
లండదండలను నడువదండకార ణ్యముజొచ్చి సీతాశ్రితుఁడై యుండె
డియత్రిమునికి మ్రొక్కిన నతఁ డొసంగెనర్థముజతాహితున కిఖండ

భక్తి నననూయకుజానకి దండమిడనభిమతార్థసిద్ధి । దండిగననిదీవించి యి
చ్చై గుండలయుగమవసీతనయకు । మొడుగ జత్తుర్దశాబ్దములకుకా శ్రీ
రచందనాద్య లంకారములు । నిండుమనంబున మెసఁగెనననూయ నృ
పలలాముండగురాముడత్రిముని । మండలా ఖండలునిశోడఁ దత్త్వము
హిత గోష్ఠినుం డెసమరస నుతుండై॥ వినవె॥ గి

భాషాపతీసుతుండగు శ్రీరాముని భయభక్తులు మీఱఁజేరియ ।
శేషభువనములు సృజంచి యవిపోషించుటకు సుదారాకృతులను । వే
షధారివలె బూనెదవ్రసీవ్ర రోషదూరామాయా । యోషామణి యఖి
లముభ్రమించునది యొడుగునకు వీరాధివీరా । దోషాచరహరచాపద
ళన పోషితమునిసవనా యనికడు । భూషించె లక్ష్మణుఁడనాచేసి మ్ము
గఁబలుకఁబడిన యీచరితమాంధ్ర । భాషనధ్యాత్మరామాయణమున
బరగనయోధ్యాకాండము రంచిం చె । శేషాచలపతి పేరసతనికృపచే
సుబ్రహ్మణ్యకవీంద్రుఁడు ముదమున॥ విన॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - అయోధ్యాకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అ రణ్య కాం డ ము.

౨౭. దేవగాంధారిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీశేషాచలవాసునినుతి-సేయ నెవరికి నైనదరమా ఉమా॥
అనుపల్లవి-శ్రీసుండత్రిముని చే దారెఱిగిది నేశోదయకాలమునగదలసీ!
తాసుమిత్రసుతులతో మద వేదండపుండరీకానీకచమ । రీ
శశవరాహమహిషశరభకపీ వృకాదిమృగభయదమైఖగకు
లా । వాసమై పృచండమాదండకా వనముజొచ్చియను ।
జునితోననియెను॥ శ్రీశే॥

చరణములు-మనుజాశన కంటకావృతాధీనము మనమతిప్రయ
త్నముగభూ । జనభేటముల్గొంచుచు జనకజముందట వెనుక రామల ।
క్షుణు లిరువురు జనికనిరియసురనా ఘనిమానిఖగవ్యాధుని విరాధుని ।
ఘనశూలముద్రిప్తచు వాడువచ్చి కట్టలుకక మీరెవరని యడిగిన ।
వీనురాఘవులము దశరథవిభుపనుపున సుజనులబోవ ఖలుల జీవ ।
ధనమునుగొనవచ్చితి మనబ్రతికెడి తలంపుగలిగినలలన నెసఁగిచనుండ
నికదియ మహాసిచేరాముడా దనుజకరచరణశిరములు వరుసనటికె
శ్రీరామునిగొంటఁ జేర్చె సీతచెలఁగెదందుభి రవమువిరులుగుటీసె
దోరముగాగదు శృంగారముగాసారెకునచ్చరలాడరి పాడిరి । చేరికిన్

రువ్వరాధుఁజంపుట చేరాజలిరరికరిహరియైనహరి । దారుభూషణమ్యుతి
న సమధృతిసు తారశుభాకృతి నమలాంబరభృతితారాపథమధ్యగుండ
గుకవిగతిఁదనరిచక్రధరుని శౌరిని గని । కోరిక దీఱవిసముండయి మొ
క్కిగుణాధ్యవిద్యాధరుండమర్వాసు । భూరిశాపముననున సురనైతినిదె
ముక్తిసీనలననగుట నెవిరాధుఁడు॥ శీ॥ ౨

భవరోగవైద్యదచుకర నమోధవళాంబుజాక్ష నినుదలచుచుఁగ
ను । చువినుచునుచుపుచు నంటుచును నవిరళముగ మొక్కిక్కుచునుం
డఁగఁజే । యవలెనామనోనేత్రశోత్రజి హ్వకరశిరములు రామతారక
నామ । భవనుతయనిపలుక హరివగుచునాభక్తి దుర్లభంబదీసికుఁగల్గె
బ్రవిమల సుజ్ఞానివైతి పవనవినిపకటనుగుణభద్రా రామభద్రా । రవి
కులహాళియుఁజేరె శరభంగాశ్రమునియుఁగనె సీతానుజుండగు॥ శ్రీ॥

చూచియెదుర్కొని పాద్యమొసఁగియ చ్యుతుసుఖాసీనుఁజేసి
పూజించి । నీచమత్స్యున సంసారరతుల్ ఓచిత్తజ్జనక నినుదెలియలే
రురుతరమగు నీకటాక్షమునునినుఁ జూచితినేని యఘములబోఁద్రోచితి
యఃహోచిత్రమనుచుఁ బలికిశరభంగ యోగితారుపుల్ ప్రోవిడియనల
ము । చేసితాదరికొల్పి యందురికెసీ తాచంపకగంధియుతు హృద్గం
ధీ । మోచను విశాలలోచనునూనస మునండునిచి ముక్తతనుడయ్యె
దటి । వేచిదండకావాసులైనమును లాచతుర్భుజునిఁ జేరఁజనిపాడ
గనిరి॥ శ్రీ॥ ౪

మొక్కిరఘూత్తముఁడు మునులారానుఖ ముగదామికనినర
క్కసులచే । జక్కితిమి బాధలసుక్కితిమి గ్రక్కునమముఁబోవుము
నుచురామున । కక్కడనున్న కపాలముల్ చూపి వెక్కసమునవృద్ధజ
నులమునులఁ । జక్కజేసిరింతయు దైత్యకృతమే శరణ మామొరాలిం
పుమనిన విని । యుక్కడంతుదానపులననియభయ । మొసఁగెమునుల
కెల్ల మదిరంజల్ల । మక్కువతో భరతాగ్రజుఁడునిచె మాగ్భహము

అందుఁ గొన్నేండ్లచట । నక్కఱతొఁజని కనియెసుతిక్షణుఁ డనుమునీం
దుఁడు పరబ్రహ్మమూర్తియగు॥

౨౫. మంగళకౌశిక - ఆదితాళము.

పల్లవి- వీనులవిందుగవిన వేయించరితమిమ్ముగను
అనుపల్లవి- శ్రీనివాసునిఁబూజించి సుతీక్షణుఁడుసం మానముగాంచి నా
నందుడై పలికెను॥ వీనుల॥

చరణములు- రామనీతారక నామమంత్రజపము । నేమమునఁజేసితి నీర
జాక్షుశ్రీమహిళాధీశ శివవిరించిసేవ్య । కామసంసారసాగరతరణచర
ణాయని॥ వీనుల॥ ౨

సతిసుతాదిఘోర సంసారాంధకూపపతితుఁడనై గతిగానని ననుగని
నిహేతుకయా మతివై నీవేవచ్చితివ నెనుసంయమి । సకలభూతమాన
సాలయుఁడవైననుఁ బ్రకటించినిన్ను జ పముసేయనివికలుల మాయావి
వశులఁగాఁజేతువకటనినుభజియించ నఘముబాయునున నెను॥ వీనుల॥ ౩

విశ్వసృష్టిసితి నిలయములకజహరి । విశ్వేశరూపముల వెలయు
దీప్తహరిదత్తుఁడనేకపా త్రములఁగనఁబడుభంగి శాశ్వతుఁడవిదిమూఢ
జనులెఱుంగర నెదపసి॥ వీనుల॥ ౪

పరమేశ ప్రకృతికిఁ బరుడవౌనీదివ్యచరణముల్గంటిదృ క్షాన్వం
తములకుగో । చరుడప్రకృతైన హరిసీనామస్మరణ । పరమతులకెపు
డుగను పట్టుదువ నెమాని॥ వీనుల॥ ౫

రూపామృతపాధిదూ రుఁడవైనమాయానట । నాపాదితమాని
మానవరూపముఁగది । గోపొడగంటిస్మర కోటిసుందరముశరచాపాన్వి
తము కరుణాశయ నేత్ర మనెనుముని॥ వీనుల॥ ౬

స్మితలలితాస్యముసీతా యుతమజినాంబరమ । జితముసామి
నే వితపాదముల । ప్రతిమమసితోత్పలా భముమద్భాగధేయ ।
శాంతమగునీశు భాంగముగంటిన నె॥ వీ॥

దేశకాలకర్తా తీతవిజ్ఞానముఖి । లేశనీరూపమతి హితమమలము
 కాశరహితమహిష్ణా కాశమునిఖిలావ । కాశముచిద్ధనా కాశమనీ
 పొగడముని । ఈరూపుభావించి యిక నెకటినామససు । కోరలేదని
 నముని తోరాముఁడుచె । న్నార్కఁబల్కెముని నాథసీమదిమత్సమా
 రాధనమువిని ర్మలమౌటెఱుగు మన నె॥ వీనుల॥

మీనంటిభక్తులఁ బోవవచ్చితినన్న భావించివినుతించి సేవిం
 చిమా । కీవేగతియనువారి కెపుడుజూపట్టుచు । గోవిందుడవీవుము
 క్కుడవైతివ నెఁజకి॥ వీనుల॥

ఈపావనస్తోత్ర మెవరుపఠించినఁ బాపత్రయమ్మును బాపుదు
 రు । దీపించిమద్భక్తి దృఢమాసుజ్ఞానము పొపింతురు పరమ । పద
 మనెనురాఘవుఁడు॥ వీనుల॥

మనమగస్త్యునిఁజూడ జనవలెననిసుతీక్షణయుతుఁడై సీతాలక్ష్మ
 ణులతోడఁ జనియగస్త్యానుజుని గనియవలశేషశై । లనివాసుఁడగస్త్యా
 శ్రీమముఁజేరి వినుతించె॥ వీనుల॥

౨౯. నవరోజురాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి - వినవేతరుణీ శ్రీరాముని-వినుతగుణస్తోమనిసుచరిత్రము
 అనుపల్లవి-ఘనమైన వడ్పతుధలసుమశోభనమై రాజితబహువిహగస్వ
 నమై తగునగస్త్యునితపోధనమై నరసురమనోసురంజనమై
 తగునగస్త్యునితపో । వనమినకులమణిగనిమెచ్చిసుతీక్షణునిగు
 రునకుమారాకదెలుపుమనె॥ విన॥

చరణములు-స్వామి మహాప్రసాదమని సుతీక్షణుఁడగస్త్యుని డా
 యఁజని మొక్కియ । హూమహాత్మసీతాలక్ష్మణులతో రాముఁడిట
 కువచ్చినాడనిన మాని । యామాటవిని హెచ్చియదురేగిహరికి శ్రీ
 మీఱనఘృణ్యమిచ్చి తోడితెచ్చి । రామా యంబుజహితకులాబ్ధిసా
 మా నీలవారివాహస్తోమ । శ్యామా శ్రీరామాహృద యాభిరామసం

గర । భీమాపాలకడలికడనజ చేమును బ్రాధితుడవైదశరథునినోము
పంటవై పుట్టితివనినుతించె । సకలభువనసృష్టికి పూర్వమునం దొకడ
వై నిరుపాధికుడవైయే । వికల్పములేక యున్ననినుజెందిమూల పృ
కృతియైన నీమాయయవ్యాకృత । మనఁగ ప్రకటమై సృజనసేయమ
హ తత్వమున నెకటిగల్గెమునిగేయదానిక । హంతినమకమై యొకటి
జనించెగుణాత్మకమై యహంకారముఖ । రకమ య్యెనుదానివలన యు
క్తమై తన్నాతృ భూతేంద్రియా । త్మకమయ్యునన్నిటికి సూత్రాత్మకమ
గులింగమొదవెనందవిరా । టుకలిగిజగములఁ గడుసృజించె వనెముని॥
వినవేతరుణీ॥ ౨

నీపురజస్సత్త్వితమే గుణముల నేర్పుననుగొని బ్రహ్మవిష్ణుమహా ।
దేవరూపములఁగ్రీడింపుచు జగదుదయ స్థితిలయమును చేయచుండువు ।
మాయాగుణభేద భావాభావములనెందవు ఆవస్థాత్రయములఁ । గే
వలుడవైన గొందువుసా క్షీవిచిన్మయుడవు । దేవాధిదేవయోమహా
ను భావా యెపుడుసృష్టిలీలకు । గావాం ఛింతువపుడుమాయను నీ
వం గీకరించిగుణవంతుని । కేవలనుండువామాయ వి ద్యావిద్యలురెం
డైన దనరువిద్య । యమృతకరమ విద్యమృతవరమనెనుముని॥ ౩

వినమవిద్యనెందినఖిలులగుదురు విద్యనెనయనమరులొదురది
నీపా । దనలినభక్తిచేఁగానిదొరకనేరదు గనుకనీసేవఁబూనియతడె ।
భునుడుకమలజానిపాదసేవకు మొనయనివాడజ్ఞానిస్వప్నమునందైన
ను । కనరా దతనికీముక్తిమార్గ । మనరా బుధులువేయునేటికిఁ । దన
రా రునుమోక్షముబుధ । జనరా జతోడనగతిననిమును । లనరా జన
గర్వమోహమద । గుణరహితులుశమదమయుతులుసర్వ । జనహితు
లుభగవద్భక్తిరతులననెతపని॥ విన॥ ౪

ఓయుపాయమున నైనసీయందుఁ । దోయజాక్షునా కుప్రపత్తి
గలుగఁ । కేయమునిరతము నీదర్శనముసఫలమై । చెలఁగెనాజన్మము

నేఁ డునాకోతువులెల్ల । శ్రీయ క్తములామెఁ జూడునాటనుండినే । జేయుతపమునకు నీడు నీపాదార్చనముగ । దోయి నీతతోడనీవహి శాయ నామదినిల్వమెందుఁ । బోయి గావుననుని ర్గాయి స్మృతిగలుగఁ జేయునతసుఖ దాయియనుచుఁ బొగడియక్షయ । సాయకతూణీరచా పక్యపాణ సాధనములగన్త్యుడు రాఘవునకొసఁగె॥ వి॥ ౧

మేదినిభార హరణార్థము ఈమేనుమూనినా వ్రగావున రావ । తానులజంపు సామ్మ పంచవటిగౌతమీనది చెంతఁదనరారు రెండు యోజనము । లమీఁదనది చెలువుమీఱునఁటకొన్ని నాళ్లువినోదింపు ముదవంచేకూరగ మా । కాంతావినోదిగర్వితదనుజజయవి భేదీయో గిజనానందా । పాదీనిరతముజగ దాదీసత్యవాదీయభేదమణీ । వేదియ నివల్కు కుంభభవు పాదములకు నతుండైశేషశైల । వాసుడవలఁజ నె నవనిజానుజలతో॥ వి॥ ౨

30. దేశీయదేవగాంధారిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-చానరోవినవే శ్రీరామ - చంద్రునిచరితమురసభరితము
నినుపల్లవి-శ్రీనివాసుడుతో వ్రజోవుచోఁబర్వతశ రీరునిజటా । యువు నిగనిసామితితోఁబలికెను॥చాన॥

చరణములు-విలుదేలక్షుణా వీనిఁబోలియింతువీడసుర । నలెను న్నాడనిన నామాట వినిఖగరాజ । అశుకుచునిచ్చోటరామా నీవు శ్రీరామానీవు । అలుగకుభవత్పితృసఖుడను జటాయువనువాడనా పైజయఁ । బలుకవే యనుడుకొఁగిట నలమియతనికి హరి నెలవొసఁ గె॥ చాన॥ ౧

భానువంశమూలి పంచవటిగౌత మీనదీతటమునం దుండే న చ్చటరా । మానుజుడనువొం దుష్టరశాలలు ఆపర్ణరశాలలు । పూని రెండురచించెనెకశుభ మైనలగ్నమునీతాయుతుండై నరేంద్రుడచటని లించి యలరుచునుగడపెమూఁడునెలలు॥ చాన॥ ౨

కందమూలముల త్కూలుడుదెచ్చియున్న । ముందరనిడి చరణ
ముల్ గొల్పుచు రాత్రు । దెల్లజాగరణ ముల్పేయుచును సేయుచువి ।
ల్లందిశములుఁ బూనిసేవా నందుఁడైయుండి యొకతటిఁగని । మందహా
సవదనార విందుఁడగు రాఘవునకనియెను । మోక్షకారణమహా మొద
లితత్త్వమంబు జాక్షసీవనిననే నుదెలియఁగోరితి । రక్షించు మీకన్న
దేశికులులే రక్షయజ్ఞాన విజ్ఞానవి రాగయుతమనిదానిఁదెల్పుమీక్షణం
బయినననుజున కిట్లనెనుదాశరథి ధీనిధి॥ చాన॥ ౪

వినుమాయస్వరూపమువివరించి వెనుక సంవిద్రావుఁదెలిపెద
ను । ఆత్మయయిన యీతనువె యాత్మగానేననిదోచుటేమాయ । అ
నఘదానివలన సంసారమా యావిక్షేపావరణము । లనెడు యీరెం
డమా య కాకృతులనె రాముఁడనువుగ॥చా॥ ౫

షరగ జగములింగాద్య బ్రహ్మాండముగ విక్షేపముస్పృజించె
మించియా । వరణముపరమాత్మనానరించి జ్ఞానరూపమైజ్ఞానరూప
మై । పెరసెద్రాడహియనిభ్రమసిన ట్లురుమాయచేనైనజగములుపర
తత్త్వమునఁగలదను టరయనవిచారమనెరాముఁడు॥ చా॥ ౬

కలలొగన్న వస్తువుల వలెనెసత్తుగాదఖలములు మహేంద్రజా
ల । ముసంసారమనేబలుచెట్టునకుమూల ముదేహమేనవిదేహమేనని ।
తెలిపితవాంత్రిభూతహృదిందియాహంకారబుద్ధి ప్రకృతులు నహంత
యుననువన జెలఁగునన్నిటికాత్మసాక్షియనె॥ చా॥ ౭

జ్ఞానమునకునహంకార మానదంభజయములుక । మానుటయు
జాభావముసేవించి భక్తిచేసెజగరునిదైవముగాఁగ నెన్నుట । మేనిదోస
ములెఱుఁగుటతనుమ నోనిగ్రహణము ఈషణవిరతి । బూనినాయంద
నన్యం బయినమతియునునాధనములనె॥ చా॥ ౮

ఆసలన్నిటిజ్ఞానాన్నిచేయనిమి సచ్చిదానందచైతన్యమిముతాన్
నితెలిసి । భాసిల్లుకైసౌజన్యము వాడె ధన్యుడు । డాసియనుభవభు

గురుశాస్త్రా భ్యాసమునంగనిజీవపరులవి । లాసవైఖరులఁగూర్పదొలం
గుమాయయిదెముక్తియనె॥ చాన॥

మచ్చరణస్మృతిలేని మనుజులిదిచెందలే । రచ్చపుతమముఱో
నజ్యోతిలేకగన । వచ్చునేయేరికై నఁ గాపుననన్నుగానఁగ । నిచ్చుద
లఁచువారలకుని మ్మావిద్యయొరులకీవలదని । హెచ్చుగాఁదెలిపె శేషగి
రీశుండనుజునకుముదమొదవఁగ॥ చా॥

3౧. అథానారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినఁగదవేమద వేదండగమన । మన సార సన్నేతుచిర్దితము॥
అనుపల్లవి-మనుజాశనికా మరూపిశియుశూ । ర్పణఖయ నెఱుమానిని
వచ్చియపుడు । గనుఁగొనెరఘువ రునిజగద్గురుని॥ వన॥

చరణములు-ఆదరహాసమామహోల్లాస మాదరస్మేరకటాక్ష
విలాస । మాదరదళితాబ్జాస్యవికాస మాయుందిరాసఖసుఖనివాస ।
మైతనర్పుయురముసుందర మైయలరునుదరమునఆనతజన । భేదములన
డఁచిమోదములనెసఁగఁ గాదగుచరణపల్లవములు । ఆమోదటనఖసౌ
వ్యవములుజిగి । పోద్రియిడుతొడలచందమురాముని పాదపద్మముల
యందముగని । యాదానవిమదనాశుగములచే నదరిచెదరి దనుజారిఁ
బలికె । ఎవ్వరుమీరుపమిమీపేరు లివ్వనికిటలనేతెంచివారు । ఎవ్వరి
కుమారు లీచెలువారు జవ్వనియెవ్వతె నిన్ను వేమాటుఁ । బువ్వవిలు
కేళిఁగలయఁగఁ బూనినానుబాళినన్నెలుము । నవ్వగాదనఘనాపేరుశూ
ర్పణఖ, నిన్నేకోరి యిటవచ్చితి మదనుజుఁడిదిగోకనుఁగొను మీసతినే
ననల సాక్షిగాను ఘనతఁ బెండ్లియాడినానటు । వెనుక దీనిఁగోడి యీ
పోటికి మొనసి నీవు నో పురువె సౌమిత్రి । నెనయు మనినఁ జని వేడి
న నతఁ డనియె లలన నను గూడిననీ । పును దాసి వపుట నిజ మనరా
మునియొద్ద కేగి యదిఘనాకృతిఁగనలి సీతపైఁజన లక్ష్మణుఁ డని గొ
ముక్కుఁ జెప్పులు కోసెగక్కసికి॥ వినఁగ॥

అటచునుఁ బారి యది ఖరునిఁ జేరి | మొఱవెట్టసురారి భూరి
రణభేరి | పరగఁ గదలి శూర్పణఖచే దారి | నెఱిగి బలములరి ము
రినడచె మీఱిపరుల వచ్చుట గని యచుజని ధరణిజనుదోడ్కొనియ
గ్గిరి గుహ | కరుగఁబనిచి రాఘవుఁడు ధనుశ్శర వర కరుఁడయి బలువీ
రుల దార్కొనె | ఖర దూషణ త్రిశిరులుదాఁకిరి హరివైజనునే నుఁగు
లు నాహరి | మెఱయసేన నెకపగలునఁ దెగ | నఱికి నారాయణాస్త్ర
మున రాముఁ | డరులదొరలఁ దలల దొరుల నేసెనిలపై || విన || ౪

తమ్ముడు వచ్చి సీతను దోడి తెచ్చి | యమ్మెయి నన్న సాహస
ము మెచ్చి | నెమ్మినుండె ను ఖమ్మన హెచ్చి | యమ్ముది రక్కసి య
టలంకఁ జొచ్చి | పమ్మి రావణు చరణములఁ బడి వగవనతడు కరుణ
జెలిఁగొంటుఁ | గ్రమ్మి యిదే పున రామలక్ష్మణులు కాంతారసీమ మె
లఁగ రాముని కలికి చెలువలరి చె | లఁగఁగా నీకిమ్మన నన్నిటుచేసిరి నీ
తమ్ము లిందుకై పొలసిరి యనిన | కొమ్మనూరాఘ్నిర ఖీవిభుఁడు రా
ముని | నిమ్మహి శేషగి రీకునిగాఁ దలఁచె || వినఁగ || ౫

3.2. ఫరజు - రాగము - అటతాళము.

పల్లవి-ఇంతిచెంగల్వ బుతిచెలువల మేల్ బుతిగుణముల దొంతి
వినవే శ్రీ

అనుపల్లవి-కాంతుఁడు డీకొను ఖరదూషణదుల నా | వంత లోపలఁ
జంపనెంత వారు నరులని | చింతించి దశకంఠుఁ డసురుల
శిక్షింపఁజక్రి యిన కులమున మంతు కెక్కఁజనించె శ్రీరా
మాఖ్య బ్రహ్మాది నుతుండయిమనె ||

చరణములు-విన గానిమ్మని శ్రీ హరి చేతఁబాలిసితే | మానుగ
వైకుంఠ మందిరమేలుదు | నే నతని గెలిచితి నేని రాక్షస రాజ్య |
మీసేల గలదనుక నేలుదు ననిదలఁచి | భాను నిభమగు రథమెక్కి-

విధి పూని బోరేప దుర్బతివై । రానుగత హృదయుండయి చనియెను
రావణుండు మారీచు నింటికి॥ నింతి॥ ౧

వచ్చిన దనుజేశుఁ జెచ్చెరఁబూజించి । వచ్చిన పని దెలుప వలె
నన్ను మారీచు । మచ్చికచేసి రావణుండు పలికె రాముండు । హెచ్చి
కానకు దశరథేశుండు బంపంగ । వచ్చి మునులకు నెల్లనభయం బిచ్చి
మన ఖర దూషణాదుల । వచ్చినాడట రాముని సతినిదెచ్చి యేలు
దునన నతండనియె॥ నింతి॥ ౨

రాముండు నరుండని రావణతలచేపు । శ్రీమహావిష్ణువు సీత మ
హాలక్ష్మి । యీమేను బూని నాఁ డిచట నిను బారిగొన । నామహా
త్ముని చెనకు టదియే మృత్యువు విను వి । శ్వామిత్తుక్రితువున సుబా
హునిఁ జంపి రఘుపతి నన్ను శరమున । సిమహాదధివైచె బ్రదికితి నే
మి సుకృతముకతననో యనె॥ నిం॥ ౩

హరి నన్ను బాలియింప నవతరించిన ట్లయితే । వెరచితే జం
పక విడుచునా లేలమ్ముమెరసి సీపు మామూ మృగమై రాఘవుల స
త్వరముగ భ్రమియింపు ధరణిజ నేదెత్తు । మరుమాటలాడనినుఁ జంపు
దు మారీచయని రావణుండన । వెరచిహరిచే దెగినమోక్షము వీనిచే
బడనేలని కదలె॥ నిం॥ ౪

పదియాఱు వన్నియ బంగారువలెదనువు । పొదలమేనిపైవెండి
పువ్వులవలె చుక్కలు । గుడిగొన మణిరుచులఁగొ మరారు కొమ్ములు
కొదమ రత్నము లనఁగా గొరిసెలు దనరఁగ । నుడుట నీలముల వలె
గగన యొప్పు మారీచుండు లేడియై । కదలిశేషగిరీశుఁ డగు రాఘవుఁ
డున్న పంచవటిఁ జేరెను॥ నిం॥ ౫

౩౩. నాయకిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-దీక్ష భక్తజన సౌఖ్యదాయకి ప్రాణనాయకి వినవే
అనుపల్లవి-భానుకులుండు ఏకాంతమున సీత తో నిట్లులనె రావణాసు

రుఁ డిదె నినుఁ గొనిపో నరుగుదెంచె నీవంతన్ని త వై నీదగు
ఛాయామాత్రము నిలుమీనిను వర్షాంతమునందు పొందు
వాఁడననట్ల నిల్చెసతి॥ దీన॥

చరణములు - చెలఁగు కపటమృగముఁ జూచి మాయాసీత దీనిఁ
గొనితెమ్మనినశౌరి విలునమ్ములు గొని చనుచు జానకిని గొలిచి యుం
డు సౌమిత్రి నేనీ లేడినికలితనము మీఱదెత్తు ననిన లక్ష్మణుఁ డిదిమా
రీచుఁడు చేయు పోకలు వల దీ కార్యము పూనఁగా న గారిస్తుత యన
నిల్వ కేగె హరి॥ దీన॥ ౧

సర్వపూర్ణుడయ్య నచలుఁ డయ్యను సాక్షియయ్యలోకాను
సారియై పర్విడి మాయామృగము వెంటఁదగిలె భక్తపోషణుండనెడి ను
డి విడితముగా నుద్వీతనూజ కోరికదీప్సక నుద్దండాటవి రఘు వీరుఁడు
చని దుర్వారామర్షణుఁ డయి మృగంబు నుద్వీబడ నేసె నిశితాస్త్ర
మున॥ దీన॥ ౨

తుశ్శృంగి కపట రూపు చెడి మా రీచుఁ డొరలుచో హా ల
క్ష్మణా చెల్లరేనన్ను బోవుమని చక్రిచీనటులఁ గూసి నార్తరవమున
నిలపైఁ దెగ్గించు మహీశు సన్నిధిచే ముక్తింజెందె నచటనార్త ధ్వని
విని తల్లడపడి భూమిజ రాముఁడాప గంబొందెను జను లక్ష్మణా య
నెను॥ దీన॥ 3

మూఁడుజగము లనికి దొడఁగిననురా ముఁడుభయార్తుఁడౌనె చె
లియ తెలియక నాడితివను మఱఁదిని యతివ సుజను లాడ రాని మ్మాట
లాడ నాతం డది వినఁగూడక హరీ యనుచు నన్న చనిన జాడం జన
రావణుఁ డిష్టము చేకూడె ననుచుఁ జేరెను మానియై ని గూఢాత్మాకృ
తియై ధరా సుతను॥ దీన॥ ౪

పూజచేసి సీత పలికె మహా పురుష నిలుపు మత్పతి వచ్చు ద
నుక నా జనకజ గని మీరెవరు దెలుపు నాతి యనిన యయోధ్యాధి

పతి యగు దశరథరాజు కోడలను రామును భార్యను లక్ష్మణుడను
తమ్ముడుదానును వసి రాజీవాత్ముడు పదునాల్గువత్స రంబుల్ నిల జ
నకాజ్ఞ వచ్చెననె॥ దీన॥ గి

నిన్నువిందు నన రావణుడ నా నెలపు లంక దను జవిభుడ జ
గములనన్నిటిని గెలిచి నాను ననుబొందు నరునిపొందు నీ కెందుకన
విని భయంబున నన్నెలత యోరి ఖలుడ నిను రాముఁ డస్సాహతుఁ
జేయు ననరావణుడెన్నికఁ బదితల లిరువై కరంబు లిమ్మైతగ రథ
మందు సీత నిడె॥ దీన॥ ౬

అలఘుగతిని బోవ శేషగిరి నిల యా హరీ రామ లక్ష్మణాయ
నుచుఁ । గలికి విలపించ విని జటాయు వది దెలిసి వచ్చి రణమొనర్చి
కూలెను గిరినల్లె । గులుకుచు దశాస్యుడరుగ గిరినైదు గురు కవులను
గని తొడవుల్ ముడి యిడి । చెలి వైచెనచట లంకాపురంబుఁ జేరి య
శోక వని సతి నిలిపె॥ దీన॥ ౭

౩౪. లలితపంచమి రాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఓవనితా మణిరో వినవే నెకటి దలచే॥ నోవని॥
అనుపల్లవి-వేవచ్చు లక్ష్మణుని పీఠించి హరి మది । నే సాక్షి నాదునై
న నీ జగము మాయా మోహ । వ్యాసంగ మొందఁ జేతు
నని యెంచి । హా సామిత్రి హా సీత నచట డించి నత్తురా
తప్పుఁ । జేసితి వింక నేమిసేతు ననిన రాముని గని యతఁ
డు పలికె॥ నోవని॥ ౧

చరణములు-ఆర్తినాదము విని యవనిజ నన్నుఁ బొమ్మన్న ।
నార్త రక్షకుడతని కడలకు మనిన । నార్తిచే వినరాని చు ర్వార్తలా
డ సీమార్గాన ఆర్తినై వచ్చితి నన్ను మన్నిం పవే యో దయానిధి
యనె॥ నోవని॥ ౨

అమీదఁ బర్ణశాల కరిగి సీత లేకున్ను । రామ చంద్రుడుశో
కహ రాంబునిధి మునింగి । తా మహామహుడయ్యు నిర్గళిత దుఃఖరా
శి యయ్యుఁ బామరులకుఁ జూడఁ జింతా పరవశుఁ డైనట్లు విలపింపఁ
దొడఁగె॥ నోవని॥ 3

హా పూర్ణ చంద్రానన హా చకోరాక్షి యింత । కోపమానా
తోఁ బలుక కున్నా వేమి । ఓపరమ సాధ్యు యింక నేనె ట్లోర్తు నిమి
ష మొకయుగ మాయె । బాపపు దైవ మింత పగవాఁడౌ తెరుగన
ని వనితను వెదకె॥ నోవని॥ ౪

వెదకుచు రాఁగా హత పక్షుడయి పడియున్న । పతకేంద్రుఁ
గని లక్ష్మణా పరికించితేలతివ నీతఁడు మ్రింగి హతుఁ డయినట్లున్నాఁ
డు వీని । ధృతిచేఁ జంపుదు విలునమ్ములు దెమ్మన రామనే జటాయు
వనె॥ నోవని॥ ౫

హరిహరి యని డాయ బోయి యతనిచే దద్విధ మెల్ల । నెఱి
గి పక్షి రాజుమై కరమున నిమిరి । పరగబోధించిన రామా హరి పర
మాత్ముడవు నిన్ను । కరమర్థి జూచితి ముక్తి గంటిననిప్రాణముల్విడి
చె నతఁడు॥ నోవని॥ ౬

భితిపేర్చి పులు గుమేనుశిఖిచేదహించె నంత ధృతశంఖచక్రిగ
జాబ్జా న్వితుడయి హితుడయి । నతుడయి రుచిర తనుడయి పర
మ విమా నా రూఢుడయి జటాయు । వతిభక్తి శేషాచల పతి యా
రాముని నుతియించఁ దొడఁగు॥ నోవని॥ ౭

3౫. చూర్ణిక - జటాయుస్తవము,

శ్రీ మ దగణిత గుణమణి గణాలంకృత రుచి రచిత శుభస్వ
రూపం ; సకలజన భయావహ దజ్ఞాన జనితకలుషాంధ తామిస్రనివా
రక భవతారక దీపం ; అనుపమాద్భుత మహాత్ప్రతాపంహత దీన జన
తా మనస్తాపం ; కరధృత విధి తామోఘ శరచాపం జగదుదయస్థితి

సంహారా విరూపాక్ష తిరోధానాది మహామాయా వినోద నిదానం ;
 అంగీకృతరంగ స్థంగకా భంగ తుంబురు నాకద సంగీత వీణా మృదు
 గానం ; భూత భవిష్యద్వర్త మాన కాల త్రియీ బాధ్యమానం, అస
 మానం ; అక్షీణ కటాక్షవీక్షణ రక్షితదాక్షాయణీ ప్రముఖ నిఖల భ
 క్తజన సమూహం నిర్గళిత సకలసందేహం, దుర్వారోర్వీభరణ హరణ
 నిర్వహణ చరణ లీలా మానవ దేహం నిరీహం ; శ్రీమత్కరుణావలో
 కన మాత్ర తమిత ఫాలాక్ష చతుర్ముఖాది సర్వ సుపర్యాఖర్షణ భేదం,
 నిరంత రామనస్క సమాధి పరిపూర్ణ పరమ యోగింద్ర హృదయ
 సరసీరుహ కర్ణికో పరిస్థిత విగత జగత్ప్రవిత్రాకృతాద్భుత ప్రభావ భా
 సుర వియన్నదీ జనక విభవాభి శోభిత కిసలయమృదుపాదం, సమస్త
 జనానుమోదం ; నతజన సంతత సకల కల్యాణగుణ సంపాదం, దశ
 త్పుండరీక పత్రజైత్ర విపులతర మనోహరవిలోచనం ; శిలామయ
 మానియోషా ఘర్షణ దోష విమోచనంకుముదబాంధవ కీట పృ
 చండ కోదండ ఖండనోద్దండదోర్దండదోషాకరాస్యందేవతా సార్వభౌ
 మం ; రవికుల పయఃపారావారపరిపూర్ణ సోమం ; గర్వితపూర్వగీర్వా
 న హాసినీ సందోహ కతిన కంఠి లుంతిన గళచ్ఛోణితా రుణిత సహ
 స్రకర సహస్రకోటిప్రభాభాసమాన మహాభూత భయంకర సురర్పా
 భిధానావకృత చక్రాయుధా భిరామం ; మారీచ సుబాహు విరామం.
 హరిహీరనీహారకర్పూరసుధాసార డిండీర శర స్మీరద శారదా నార
 దపూర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా ధిక్కార దశదిగ్వాప్తిత ధవళ యశో
 ధామం ; శ్రీరామం జనన మరణాది ఘోర సంసార మహాగహన
 దావ దహనాయ మాన సకలజగజ్జేయమాన పాపనామభేయం సూ
 రి జన భాగధేయం ఇంద్రానీలమణిప్రతికాశాతిస్ఫుట సుందరకాయం
 రమాకాంతా కుచకుట్టల తటి చర్చితపటీర కుంకుమ సంకుముద మీ
 శచ్ఛందన పంక ముద్రితశోభన విశాల పక్షసం హత ఖరదూషణాది

రాక్షసం రూక్షేతూ శిక్షితపక్షం ప్రవన్నావన దీక్షం పరధన పరదా
 రా విముఖమునిజనసేవ్యం దుష్టజన దుర్విభావ్యం. ప్రణవైక సంస్త
 వ్యం, ప్రతివిధికాశావ్యం; విలూనదంభాభిమాన సదా భువన సం
 స్తూయమానమానవవపుష్నిర్మాణా సమానమానస సరోవరముహూరు
 ద్గత సముత్తుంగాఖండానందం వీచీ పరింపరా లీలా షోలాంధోళితచి
 న్మయరాజహంసం, రాజకులూప తంసం; రత్న ప్రభా చకచ్చకిత
 చామికరచారుకిరీట కుండలం, పోషితాఖండలం; గుణత్రయ శక్తిత్ర
 యమూర్తిప్రియానువృత్తం, కరుణామయచిత్తం; షణ్సామక్రద్యక్తి
 ముక ఖర్జూర జంబు నింబ జంబీర పున్నాగ చంపక మధూకవకుళా
 శోక తమాలసాల రసాలాది కోరకత పుష్పిత ఫలిత లలితమహామహి
 జ కుహరా విరాజత రత్నచ్చవిచ్చటా లంకృతసానుప్రదేశ నిరత స
 ముత్పత స్నిర్ఘరాకళితప్రశస్త సమస్తవెలాసాల్లసిత శేషాచల శిఖర
 మధ్య సువర్ణప్రాసాద విహరణకీలంతోషితాశేష భూపాలం; సురా
 సురయత రత్నరగ గరుడగంధర్వసిద్ధ సాధ్య కిన్నర కింపురుష విద్యా
 ధర చారణా వృరో బృందరచిత బహువందనం; భక్తచందనం; రఘు
 వందనం: తాం భజామి.

3౬. శహస - అటతాళము.

పల్లవి-కోరి కూడిమి మీటి కౌమారి ఖ - రారి చరితము వినవే
 అనుపల్లవి-శ్రీరాముండు ఒటాయువు భక్తికిమెచ్చి । మీఁజంగైవల్య
 మిచ్చి యావలఁ జని మెచ్చి

చరణములు-సానుజుడై సీతనరయచురాముండు జని ఘోరా
 కారుడైన రక్కసునిజూచి మానధనుడౌ లక్ష్మణునితోడఁ బలికెను
 వీని బాహుపులలోన నిప్పుడు మనము । పూని చిక్కిలిమి కన్నులు
 గాల్చు దల లేదు వీని కేరని తెగువలోన రాఘవులిరువురు । వాని

యోజన దీర్ఘ భాహు ద్వయముఁ దెగనరికినఁ గబంధుండుదాని కద్భుత
మంది మీరెవ రేనెఱుంగ ననఁజకి పలికెను॥ కోటి॥ ౧

దశరథసూనులము రామలక్ష్మణులము తండ్రియాజ్ఞ వనమున
నుసీతతోడ । వసియించియుండుము నందించియెవఁడోనా వామాక్షిఁ
గొనిచనెను వెనకుచువచ్చి । వెన నిన్నుగంటి నీవెనండునిన గంధర్వ
విభుండజుని వరమునను జరజీని యగు । కొనఁబుట్టెవక్రముని గనుఁ
గొనినే దిన నసురగ నగుమని త । పసి శపించె విమోచనము రఘుప
తిసేయుననెను దైత్యుండు॥ కోటి॥ ౨

దనుజతనువుగాల్పు మెఱిగితు సీతా వృత్తాంతము నన్నిట్లుసే
యయెఱుంగరుదీని । ననననురాకృతి విడిచి దివ్యగంధర్వుడై మినుతిం
చె హరినిమాయ మానవకాయ । అనఘకుప్తనిగ్రహార్థముబూనితివి
పరమాత్ముడవు దైవరా య సన్ననిగేయ । మనోరాగగోచరు జన
నా దినిధనుడవఖలసాక్షివి । చిన్మనానందమయుడవు రఘునందన
వందనములు చేకొను నే॥ కోటి॥ 3

రూప రహితుడ వయ్యు రెండు రూపములు గల వోపరమ
పురుష సీక్ష్ణస్థూలసూక్ష్మముల । పోవున జగములు గలుగువెలయు
నడఁగు నీపాదమాన పరా కు హిరణ్యగర్భ । ఏపునసూక్ష్మమై విరాట
మపు స్థూలమై దీపించె నదిమాకు దెలియునుమును లలమట । కోః
ధ్యానము సేయఁగ విరా ట్పురుషుండనధారణా శ్రియుండను । చేపట్ట
రాముని తనువె సుమ్మఖల జగముల ననె గబంధుండు॥ కోటి॥ ౪

వానిజ్ఞానము మెచ్చి వరదుండు పలికెను వరిమా నీపావనస్తవ
ము నుడివిన వినినగాని, వారికి సిరులుఁ గలుగు దురితముదొలగు గలు
గదెన్నఁడు భయమని నెలవియ్యగానె రావణుడను రాక్షసుండు సీత
ను లంక లోనుంచి నాఁడీ దినము శబరివద్దకి జనుఁడా నెలఁతచే సక.

లమును వినఁ గానగు ననుచుఁ గిన్నరుడు చనె । భానుకులమాళి శే
షాచల పతి మతంగాశ్రమముచేరెను॥ కోరి॥ ౧

32. మాంజరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-హితమతిసతీ పార్వతీ యీచరితము వినవే
అనుపల్లవి-రతిపతి శతాధిక రుచి రాంగులా రామలక్ష్మణుల । నతి
వేడ్కజని యానం దాబ్ధి దేలి శబరియెదు రొక్కెను॥ హిత॥

చరణములు-పద యుగళి మ్రొక్కి పాద్య మొసఁగి । తదం
బుకణార్ద్రసదమల సర్వాంగియై హరి దర్శన । ముదితవిరోచన జిత
సారంగియై రాఘవులను స । స్మృదు ఫల గంధమాల్యములఁ దృప్తు
లఁజేసి హృదయముల । ముదమొదవ బలికెను రాముతో శబరికర
ఘటితాంజలి యగుచు॥ హిత॥ ౧

నిను కని ధన్యనై తనరితీ ఖలుల దునుమగ మునుల మనుపఁగ
దశర । ధుని సుతుండై నారా యణుడ జనియించుదు । వనినాగురుడు
సువ్రతుండై దెల్పెను మతంగ । ముని యదిసేడునిజమాయె శరణు
శరణు దైవరాయా । వనితను హీనకులజను నినుఁదెలియఁజాల నన
రాముడు పలికె॥ హిత॥ ౨

కుల నామా శ్రీమాదులు హేతువులుగావ । బలననుదెలియఁ
గ భక్తియొకటి వినాగఁజన దాన తపో మంత్ర । ములు భక్తి హీనము
త్రై న నిష్ఫలములు గనుక । దెలిపెద భక్తి మార్గము సులభ మగు న
పవర్గము । తొలుత సత్సంగతి యావల సత్కథాలాప గుణరతులను
నేను॥ హిత॥ 3

ననుఁగొనియాడుటయు ఘనగృహసేవ య । మ నియమాదుల
ను నను బూజించుట । ననుభవించిన వారలను గని సంభావించుట
ఫల భూతములు । ధనుగాఁ గని శమధములు నెనఁయుట విష్ణుల శ్రీ

త్తముల । ననువివరించుటయు నివి నవవిధభక్తు లనిమరల హరిపలికె॥
హిత॥ ౪

భావము సజ్జనసేవ పదిలమైనదిసీకుఁ । గావునను జూడఁగాఁగలి
గె నిక జానకి తెరఁగు వేవేగమెజూడగా । దెలుపుమనసతిని రావణు
డెత్తుకొని వేగ లంకకుఁ జనె మహాభాగా । దేవాదిదేవసీకుఁ దెలియని
దిగలదే యనుచు జెలి పలికె॥ హిత॥ ౫

పంపానామ సరో వరతటిఋశ్యమూకాద్రిపైఁ । బెంపునను
గీపుడున్నాఁ డతని సఖ్యము చేయుఁ । డింపున నతఁడు దోడ్ప డునని
తెలిపి శబరి । తెంపుననచటఁజితిఁబేర్చి దేహముచిచ్చుతోఁగూర్చి సాం
పున శ్రీవిభుని దలంచుచు దనువెడసి పరమపదమున కరిగె॥ ౬

ఈరఘువర స్తవము నెవరు పఠించిన వినిన । వారి కోరినకో
ర్కెల నిచ్చు శేషాచలేశుఁడు కృపను । ఘోర దురితములనుబుచ్చు
నివి జయాకరము । సూరిజనా నందకరము దారిద్ర్య సంకట హరము
అరణ్యకాండముశ్రీ మీర సుబ్రహ్మణ్యకవి తెనుగించె॥ హిత॥ ౭

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు అరణ్యకాండము.

సంపూర్ణము,

శ్రీవేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాయత్రయోదశాశ్లోకములు.

కి పి. ౦ ధా కా ౦ డ ము.

3౮. మారువరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శ్రీహిమాచలవరసుతా యీకత స -మాహితమతివైవినవే
అనుపల్లవి-మోహనాబ్జాత్పలా - మోదయతమై విమలమైహంసచ
కవాకాదివిహగకులకో । లాహలమైపన సామ్ర వకుళ
కందళితతరువిలసిత తీర । మై తగు పంపాతటిని డాసి । సా
హస క్రమ కళాకు శలులగు రాఘవులు న్నాన । పానము
లుచేసి శ్రీమముః బాసియలరిరి॥ శ్రీహి॥

చరణములు-వరఋశ్యమూకాద్రి సరణిదప్పకనడుచువారి శర
చాపధరుల నృపవరుల మరుజటావల్కలం బరులజూచి వెరగొంది
సుగ్రీవుఁ డరులని తలచిమంత్రి । వరుడైనహనుమంతు వారి నెఱు
గంగఁబనుప నెలవడుగైచని మారుతి శిరముపోక రామునియంఘ్రిల
నతుండైజగదుదయ స్థితులయ కరణ శీలులై పురాణ పురుషులై తన
రు । సరనారాయణులో గాక మీరెవరని యడిగెను॥ శ్రీహి॥ ౧

నినులత్మణా యితని ఘనవాక్పటిమంబు వినుతశబ్దశాస్త్రమత
మైశ్రుతిహితమై విని చెనని హరివటువు నతిమైత్రితోఁగనినే దాశరథి
వినురాముఁడందరునా యనుజుఁ డీతఁడు లక్ష్మణాఖ్యుఁడు సీతయను
నా వసిత మున్నేతఁడు । నడవుల చరింపమజ్జనకుశాసన మున వచ్చి

చవటమండ । దనుజుఁ డవఁడొక న్మొఱుగిసిత నెత్తుక చనె దానిపై
కెదము నీవెవరో । తెలుపుమనరాముడు । వానరేంద్రుఁడు సుగ్రీ-
వాఖ్యుఁడీగిరినమాత్యులు । దానున్నారవానికి భయపడి మహానుభా
వా సనుమీపాలికిఁబంపె । నేనుసుగ్రీవు మంత్రిని వాయు సుతుఁడ
హను । మానాహ్వయుఁడ సూర్యసూనునకు నీకుఁజెలిమి । మానిత
ముగనుజేసెద ననుటకు రాఘవులు ననుమతింపవారిఁదనమూపువైనన
తెచ్చిభానుజుకెఱుంగ చేయఁజెలంగిరామునిపాద పద్మములకెఱిగి తరు
శాఖిపీఠ మిడియెనతఁడు॥ శ్రీహి॥ 3

రామా భగవంతు సామిత్రిచే బ్రవగ రాజు విని రిపు విఘ్న
లా వగపేల భూమిసుతజూడ యేలీల నైనం దెత్తు స్వామియొకదనుజుఁ
డొకసతి నెత్తుకొని పోవ । భారమై తొడవు లిటు పాటనై చె నని యి
య్య రాముఁడు గని హా సీ । తా యనివిలాపింపఁ । బామరుని రీతిదై
న్య పడఁ దగదని విరజజుఁ డా మహామహుని దెలిపి యగ్నిసాక్షి । క
ముగ బ్రామాఃకికములు చేసికొనిరి సఖ్యమునకై॥ శ్రీహి॥ ౪

మయనుతుఁడు నూయావి వాలి ననిఁజెనఁగి । పుయిల్లోడియ
సుర తొలఁగి గుహఁజొట నిర్భయుఁడై వానితోడ చెలఁగి యచట ।
దయచే నన్నుంచి పోయి మానెలకురాకున్న । లయమాయెనన్నయ
ని ద లఁచి గుహను శిలదోచి । భయమునఁజని యది దెల్పునచిపుల్
ననుగపి పతిని జేసిరరిఁ । బారికొని మాయన్న వచ్చి ప్రియనురాజ్య
మును గొనిననుఁ । దరిమిన్ శేషగి రీశ అదిమొదల్ ఇచటనునికి య
నెనినజుండు॥ శ్రీహి॥ ౫

౩౯. కళ్యాణి రాగము-అటతాళము.

పల్లవి-తగ వినవే యీచరిత్ర దళ - త్కంజ దళ మంజ నేత్రా
నగవిభేదన మణి చయ కాంతి స్ఫుట సుగాత్ర స్తుతి
పాత్రా॥

అనుపల్లవి-వగఁబాగలు రవిజుఁ గని హరి నీ పగతుఁ డని మొనను
బలాధికుఁ డగు వానిఁ గెలువ నెట్లగు నని । యతఁడన్న
బలమెన్నఁగడఁగెను॥ తగవిన॥

చరణములు-దుందుభి యనెడి దనుజుఁ డాహవ దోహలత మ
హిషరూపుఁడెది వానిని దొడరంగఁ గొమ్ముల సందెడలఁ జీల్చి య
తఁడేపు । మృందించి కాలఁదన్నిన త దృక్తమిగిలెనెఱయ వాలిని
, ఇందురాదల పగులు' నని శేపి యిం చెను మతంగుఁడనె గపిపతి॥తగవి॥

అది మొద లిచటనుండు నభయత ననఘ దుందుభి శిరంబు ।
అదె యోజనము చిమ్మినవాలి సని గెలుతు వన విని ముదంబు । గ
దుర పదియోజనాల్ చిమ్మినఁ గని సప్తతాళ పత్రములంత । గదిమి
యొకమఱి గోయునటుల వి చిగుము మన హరి నగివిలుఁగొనియె॥తగ॥

శరమొకటి శ్రీరాముఁడేసిన సప్తతాలములఁ ద్రొంచి । గిరిభ
రాతలరసాతల ముల నెఱిగి పొదిచేరెనదిగాంచి । తరుచరాధిపుఁడురా
ముని పా దముల కలరుచు మొక్కి శరణని । చరా చరమూలమైన
పరా త్పర వస్తువని పొగడఁ దొడఁగెను॥ తగవిన॥ 3

నా పూర్వపుణ్య ఫలముజగ న్నాథ నిను గనుట నేరు । ప్రా
పనితలంతు నినుసంసార నివృత్తికై గనులఁ జూడు । శ్రీపతి సతిసుతధ
నము కాం టించి బుచ్చుద సమంబది నీచాపు పెన్నిధిపేదకబ్బిన ప
గిది నేఁగంటిననె నినజుఁడు॥ ౪

క్షణ మెవఁడు నీయందు మది ని శ్చలముగా నుంచునాని । గ
న మోహ లత సమూలములం దెగు నిను రామరామ యనువారి । వి
నుతించి బ్రహ్మహత్యా శత మణిగు నిఖిల బ్రహ్మమనితోచె నటం
చుఁగఁగలించెను శ్రీ శేషగిరి పతిని సుగ్రీవుఁడు॥ ౫

౪౦, కేగుప్తి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-గరుడగమను సచ్చరిత్రము వినవె - గౌరీ సుకుమారి

అనుపల్లవి-సురుచిరాలింగనమునం బరిహృత - గురుకలుషుడై తన
రుసుగ్రీవుని పరమదయాదృష్టి గని చిటునగవున వదనశశి
శృంగార శ్రీ మీఱ బరతత్వ మెఱిగి పలికినా నను-
ప్రాకృతులెఱుంగక రఘుకులుడంపు - కరటులను మా
యచేత్రమోహితులు - గాఢేతువనిపల్కె శ్రీపతి॥ గరుడ॥

లేలెమ్మికవాలితో ననికిజను కీలుగులు తెఱిగి నిపుమృంతునని
మేలుగ హరిపల్కిన కిష్కింధకు మిహిరతనయుండ నిగి కురచుచా
లి సింహనాదము చేసిన నిపు శబ్దము విని రోహరుణనేతుండై వాలి
రా నతని యురమినజుడరిచె వాలి యమునిబోలె వ్రాలుచు సోలుచు
నెకరినెకరేచి చాలప్రొద్దు పోరాడివాలిచే దూలి రుధిరములు గగ్గ
క్కుచుఁ జని హరి తో ననియెగపిరాజు తొడఁబడి॥ ౧

రామా సనుజంపింపగ దలఁచితి వో మాయన్న చేనటులైన
చోనీవె సామీనను పొదిగొనుమని పొగడిన రాముడు కడువగచి నే
నుసఖా యేమిసేతు మీరిద్దఱొకరూపమై నెరయుట నేయక తడసితి
నని సామిత్రిగని యిచనికొక గుఱుతిడి యీమాటు బంపుమా యన
నతఁడనుపమ హేమపుష్పమాలికయొసఁగిపనుప ధామనిధి సుతుడరి
గి వాలిఁబిలువ నేమిచోద్యమని యాజికతఁడు పో గా మగనితోఁ దా
ర పలికెను॥ ౨

పోవలదు మఱలరాలేవు ఇతఁడు పోరికిఁదిఁగివచ్చునాయనిననగి
వాలి నే వీరుడనై పోకునికి తగదు వేవేలు వచ్చినను నే వెఱవ వేవే
గ నతనిప్రాపుతోడ జావ నడచి వత్తు ననిననంగదుచేవింటి రాముడ
కృపలకు వచ్చి సీతఁ గోల్పడి ఎడరవిజనితోడతావహ్నిసాక్షిగా మైత్రి

చేసి నేనానిని జంపుదుననినాడట దేవదేవుఁ డతని శరణమని ను గ్రీ
వుని సచివుఁ జేయుమనె సతి॥ 3

రాముఁడుసాక్షాత్తాన్నారాయణుడై బ్రహ్మాదిసురలు బాగ్ధింఛర
ఘుకుల సోముడయిజనించె రావణవధకు నామహితునకొరులుస్వజను
లు ఏమిలేరబల పొమ్మని తమ్ముని నెదరిపొడువఁ దరువుమరుపున నుం
డి రాముఁడైంద్రబాణమేయఁబడె ను త్రామసుతుఁడుసోలి గిరి కొన్న
మైమెఱపు కొంతవడికిఁ దెలిసి గుణ ధాము ధృతజటాస్తాము కువల
యశ్యాము లక్ష్మణకపింద్రాభిరాము రామునిజూచి వాలిపలికెను॥
గరు॥ ౪

నాచే నీకపకారమేమిదిన నాథసుతుని వలన నుపకార మేమి
రాచనడక తెలియక చేసితివి ఈచేతఁ జంపవచ్చునా బోయవైకాచి
పొంచి యేసిన కీర్తియేమి క్షుత్యియుఁడవై తేని నన్నెదిర్చిచూచిన య
శమగు సీతకొఱకు రవి సుతు శరణను టేమిరామస్వామీ నా చతుః
త యెఱుంగవు రావణ సా న్వయముతోసీతతో నిలకుఁదెత్తుదోఁచ
దాయె దోసమాయె నీకను దుందుభివైరితో నృపుఁడనియె॥ గరు॥ ౫

సకల ధర్మపాలుఁడనై చరింతు శాసించు విలుకాఁడనై ఖలుల
వారక గూతురు గోడలు దొడఁబుట్టువు భ్రాతృభార్య పలుకసరియ
గునకటా నీవెఱుగక తమ్మునిసతి నతిబలాత్కారమునఁ బట్టినపాతకుని
నిన్నుఁజంపినబాపముల్ రావనిన వాలిసుక్కి హరికిమొక్కి యిక్క
దప్పులువేచుశ్రీపతిసీవు జగ దీశుఁడవని తెలిసెననశేషగిరి నికేతనుఁడు
శరము వెఱుకవాలి య నింద్యమగుకై వల్యమొందెను॥గరు॥ ౬

౪౧. ఘంటారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-కోమలారుణ పల్లవ పాణి కోరివినవే శర్వాణి
అనుపల్లవి-భీమ సంగ్రామ హతుడైనవాలి బేర్కొని వానరుల్ శో
కించిరి కోమలి తోరముగా సో గకన్తుల బాష్ప ధారలు

భో రున నెలుక తార హారము లు రాల కీష్కిం థా పు
రివెడలి నడుమభుకతార వదనవిజితరాకా తారాపతి నిజప
తినిజేరి వీరాధివీరా ననుబాసి పోయి తే రమణ హ హా
యనియడలె॥ కోమ॥ ౧

రామాయేబాణముననేసితో నానుగని నా బాణమునదామ
సింపక నను జంపుమనుచు తరణి సుతుని గని కోపమునస్వామి దయ
నఖిలముగల్గె నీ కేమిసుఖ మనుభవించు మని భా మామణి విలపింప
రాముఁ డామగువ నూరార్పఁ గడఁగెను॥ ౨

ఊరకయేలపొగల శోకమునకు పేరైపోయినతతికి నారీసిపతి
జీవుఁడో యీశరీరమోసీమదికి కోరి గుణ భూతేంద్రియములు చేరికలి
గె మేనది తనువు శరీరినిత్యుడ చలుఁడెవ్వరి కీరితి వగచెదని యనెను
హరి॥ కోమ॥ 3

లనఘ తనువు దారువు వలెనడరును చి తాత్మజీవుఁడు నిత్యుం
డని మొనసిపల్కిలీపీసుఖదుఃఖముల ననుభవించువా రెవ్వరని పనితా
మణియడుగ రాఘవుండు విని యహంకారాద్యనుబంధమె ఘనసంసా
రము జీవునకు సుఖాసుఖములజ్ఞానములనె॥ కోమ॥ ౪

బలు కోర్కెలుగల వానికి రానివి కలలోదోచునెటులటులనే
చెలి యనాద్యవి ద్యా సంబంధము లేకహంకృతియంచున నా తలఁచే
సంసార మదియె బం ధము శుద్ధస్ఫటికమున గెంపునిలుప నెఱుపై
నట్లు మఱింద్రియా కలన నాత్మకు సంస్పృతి యనె॥ కోమ॥ ౫

జీవుఁడు మనోయుతుడయి యదిపోవు తోవ బోవును జన్మ
మృతిభావ మొందుచుఁ బుణ్యవశత నా భక్తుల సంగతితోవడెలిసి
మహాదాదులకు నేమేలొబ్బిహృమని దలఁచునీవు పూర్వ సుకృతమున
ను నేవించి ధన్యువైతివనె హరి॥ కోమ॥ ౬

నాచే బలుకఁ బడిన యీవిధ మా లోచన చేసి సన్నతివయి
యేచి సుఖపుమన రాముని నుతి యించెఁ దారకయదివినవె ఆచక్రి
మహిమ సుగ్రీవుని కానంద ప్రదమయ్యె నతనిజూచి వాలికిక్రియల్
సేయ సూచించి పంచె శ్రీరామచంద్రుఁడు॥ కోమ॥ 2

తరణిజుడంగద పురస్సరుడయి జప్పరమునవాలి తనుపుంచిప
రేతోర్వి కేగి దహనా ద్యపర కరణీయములొనరించె పరమాహ్లాద
మున రామపద సరోజాతములు గాంచి మొక్కిన హరివీరులకెల్లదొ
రదినక రాత్మజుడు మంత్రి యంగదుండన॥ కోమ॥ ౩

సిరియు రాజ్యము సీదె నిను సేవిం చెద నను సుగ్రీవుఁగని హ
రి యరయసేవే నేను రాజవగుమనియానతీయ లక్ష్మణుఁడుపురిత్వరతోఁ
జేరి సుగ్రీవున క లరి పట్టముగట్టి వర్షర్తువున పరంగ రమ్మనఁజనియె
శేషగిరీశుం డగు శ్రీరాముని యొద్దికి॥కోమ॥ ౪

ర. ౨. యమునరాగము - రూపకము - చాపుతాళము.

పల్లవి-ఫణి శయనునిచరితము విను - దాతూయణి భక్తజనప
రాయణి॥

అనుపల్లవి-గుణనిఘ్నౌ చాశరథులు ప్రహర్షణాచల శిఖర స్థలివిలస
త్ఫలమగుతరు వరవృతమైబహువర్ణ మృగవిహగ సేవితమయి
మణి ఘటితమై - వర్ష వాతసహమగు నెక గుహనుండిరీ
శ్రీనివాసుడు నరాకృతిఁ జేకొనినాడని - మహాని వదులు
సురలు కరమను రాగమునమానిత ఖగ మృగశరీరులయి
సేవెంతురు - పూని యనుదినమురాముని - యహారా
త్రులుధ్యాన మానసికుడయి లక్ష్మణుఁడేకాం - తమున
వికసిత ముఖుడయి తగురఘుపతినిజేరియో భానునిభాసీచే
మునువిన్న బోధ నేమఱచితిఁ గాన సులభమా క్రియాసం
యోగము సెలవిమ్మనియ నె॥ ఫణి॥

చరణములు-ఇనజుడ ననుబూజించగ నంతములే దనిన విను
 ఓంక్షేపముగా వినుపింతుగురుదయ ననుపమ మంత్రోపదేశ మేధీమం
 కుండు మొనసి గురునిచే బూజావిధి తెలిసి తగ నను సభక్తికముగా
 నారాధించి పాత న్నానాదికమగునాహ్నికములొనర్చి శిలాస్థాపన
 ముఁ జేసి కృత సంకల్పుడై గంధకుసుమాదుల ననుప్రతిమాదిపూజ
 సేయగవలె ననె రాముడు॥ ఫణి॥ ౧

నా సన్నిధి భక్తి నేమియొసంగిన నెమ్మ దినె యలరుదు చాలా
 భక్త్యభోజ్యచందనావాసోముఖ పూజాద్రవ్యములు దెచ్చి సిద్ధాసనము
 న దేవుని ఎదుటఁగూర్చుండి లీలాభా సుర బహిరంతర మాతృకా న్యా
 సంబులు గేశవాదికము మూర్తిపంజరన్యాసంబులు చేసి హృదబ్జ రవి
 విమలజీవకళా ధ్యాయశిలాదులకు కలాసిద్ధి చేయవలెననె॥ ఫణి॥ ౨

హృదయా వరణాది పూజలా గమవిధి నెనరించి యర్ఘ్యపా
 ద్యా చమన మధుపర్కముల ధూపదీపనై వేద్యసీరాజనాది విదితో
 పచారముల నర్పించ వలెనన్నవదలక వృదలుచు నగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం
 బుచేసి యదస్త్యున్త మార్గమున హోమమువేల్చిదహనుఁ దప్తసువ
 ర్ణసముగ మణిభూషణుగ విష్ణుపదస్థితునిగా బుధుల్ సదా భావించుర
 నెను హరి॥ ఫణి॥ 3

బలి పార్వదులకు నిడిన మంత్రజ పముచేసి చెలంగి విడమీసృ
 త్యగీతవాద్యము లలరఁగ నాముందర స్వస్తివచనాదులు సలిపి నాప్ర
 సాదము శిరసావహించిహెచ్చి లలి దండమర్పించి కరయుగళి నాపాద
 జలజంబులు స్పృశించి తలనుంచి మహాసంస్కృతివలనఁ బోవుమనియు
 ధ్యానమున జేయునతఁ డిహపరములొందునని శేషగిరి నిలయుడను
 జన్మనకుఁ దెలిపె॥ ఫణి॥ ౪

౪౩. పంతువరాళిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-కలికియలరుల ములికి చిలుకల కొలికి వీనులసుధఁ జిలికి
కథ వివే

అనుపల్లవి-చెలఁగి లక్ష్మణ దేవుని దెలిసి ప్రాకృతునివలె మాయ
యలవడ హా సీతా యని నిద్రఁజెందఁడాయెను హరి॥కలికి॥

చరణములు-అచట కిష్కింధాపురిలో హనుమంతుఁ డతి నీతి
మంతుఁడగ చలేందుఁడగు సుగ్రీవుని చేరి రాజా ప్రచురత ధనరాజ్య
ఘులుగొని రామచంద్రు మహానుభావుని మఱచి నావు ఖగచరపతి
సుతుఁడు తెగిన గతి చెడక రాఘవుని జేరుమువిచికిత్సవలదనిన విభుఁడు
పిల్లిపింపుమనె గవులను॥ కలికి॥

అంజనా సుతుఁ డధిపుని యాజ్ఞ వానరుల రాఁబ నిచిన నఖిల
దిక్కులుఁ బిక్కుటిల్లఁ గని వీరులు మంజుతర గిరినిభ ధీరులుమహియు
నాకసము భేదిల్ల వచ్చిరంతఁ గంజదళ నేత్రుఁడయితగు కాకుత్స్థకులుఁ
డచలమున మణి పుంజ సాను స్థితుఁడయి పొఱలె సీతా విరహార్తిచే॥
కలికి॥

జానకీ హా చంద్రముఖి ప్రాణములు సీమేన నిలిచినవే నన్ను
బాసి యిందాక, చల్లనై మా మానవతి నంటి సీకరముల మఱినన్నుఁ
దాకుమీ రాకాసుధాకర ; భాను సముఁడాయెఁ జంద్రుఁడు పరికింపు
లక్ష్మణా యిదివఱకేపంకజాక్షి దనుజుచేబడి యెటులొటయెటుగ ననె
రాముఁడు॥ కలికి॥

ప్రీతసక్తుడై పాన మదదుష్టులచే రాఁడు సుగ్రీవునిఁ ద్రుంతున
ని రాఘవుఁడు దొడర ననుబంపు తీ వ్రాసి హతునిగఁ జేతునిససుతు
నని యనుజుఁడలుగ హరి కడురాయిడి సేయఁడగదో సౌమిత్రి నీవు చ
నివాలి వలెజెడకు మనుమికఁ దడవుఁ జేసినఁ జెడునన దవ శిఖ కరణి
పురికి నతఁడరిగెను॥ కలికి॥

గుణధ్వనిచేయఁగవిని యంగదుఁడు వచ్చి మృక్కిన వేగమిదో
రకు మారాక దెల్పుమనఁ జని కలఁగి పురివాఁకిట నిదె లక్ష్మణుఁడు క
పిరాజా పరాకా యన సుగ్రీవుఁడు దెలిసి మారుతిసీవలుక దీర్చి యా
ఘనుని దెమ్మనఁ జని వలగొని కినుక నతపత్నలూనుజా వలదని తోడి
తెచ్చెను॥ కలికి॥ ౧

పతిపనుపఁ దారాంగన చని భయభక్తి వినయ సంభ్రమముల
నతిఁజేసి కుశలమే చాలాకోపమేమి అతిభీతుఁడయి హరివిభుఁడు నన్న
నిచె మిముచేర రాదేవా యని చెయిఁబట్టి సతి యంతిపురికి తోడ్కొ
నిపోయి నతనిఁ గనుగొనిఁ గపిపతి రుమాయుతుఁడయి పాన్పున నుండి
యులికి పడి లేచె వెఱుపరి వలె॥ కలికి॥ ౨

మద లోల లోచనుఁడయి మలయు రవిసుతుఁ గని యలిగి రా
మానుజుఁడు పలికె సుగ్రీవా చేసినమేలు పదటఁ గలిపి రుమావధూర
తి పరవశత మఱచియున్నావా కాన వాలిని పదరిప్రాణము గొన్నసి
త ప్రదరమెదురెమరు చూచుచునున్న దనినరామ కార్య మనఘ యి
తఁడు మఱువఁడనెఁ బావని॥ కలికి॥ ౩

వానరుల నిదె చూడు డెబ్బదిరెండు వెల్వ లను గూడుక భా
నుజుఁడు రాఁదలఁచి నాఁడు అని పలికిన పవమానసుతు చతురోక్తుల
గతా మర్షతనున్న రాకొమరు వేడుకొని భానుజుఁడు పూనివందనముఁ
జేసిన వానిఁగొఁగిట నిడి యూర్చిశాజాని యాసీనుఁడయి సరస పూజ
లు గొనె సఖునిచే॥ కలికి॥ ౪

రామదర్శనలాలనుఁడయి రథమెక్కి లక్ష్మణ కపిందు్రులు రణ
భేరి మృదంగములు పొరలఁగాఁ గదలి హనూమన్నీలాంగదనలాది భూ
మిరుహ చరణ పతులు గుములుగొని గొల్వఁగాఁజూమర సితాతపత్ర
సద్విభవ యుతులయి శేషగిరి ధాముఁడయి రఘుకులాబ్ధి సోముఁడగు
రామవిభుఁడైరి॥ కలికి॥ ౫

రర. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామాభిరామ గుణధామ రామకథా సుఖా మా ధురి సా
మాన్యమా॥

అనుపల్లవి-రామునకనతిదూరమే తేరు డిగి వచ్చి సామిత్రి రవిసుతు
లు చేసిననతులు స్వామి కౌగిట నిడియర్హ పూ జామాన్య
లఁ జేయ హరిపతిహరి వామభాగాసీనుఁడయి రఘురామ
స్వప యిటుచూడు వచ్చినకామరూపుల నగఁగితులఁ గవుల
జితరివుల ననెను॥ రా॥

చరణములు-మేరు మందర హిమవ త్పారియాత్రాది గిరులఁజే
రి యుండెడి వీరులు దేవాంశభవులు భూరిశైలాకారులు రణోద్ధారులు
సార కరిబలులు దశశత సహస్రాయులు విస్తార వారణ సత్తులు నిస్తు
లులు చారుసౌవర్ణ తనులమలశరీరులఁగిములు వినీలాకారులిదె గర్వలిడి
వరువిడి గణగిన పనికి పాణిమీయఁ గోరినారింకవీరుమీయాజ్ఞావశుల
భిజ్ఞాయను॥ రామా॥

గొనకొని భల్లూకకోట్లు గొల్వంగఁదగు నీగుణనిధి జాంబవం
తుఁడు నితండు పవనతనయుఁడు హనుమంతుండు నలనీల తారవనస
గజ గజయ గ వాక్ష గుఢమాదన సుషేణ దధిముఖులు కేసరి ప్రము
ఖుఁడు వినుమితండు శతబలి దశరథుండీతం డనఘ వాలికొడుకంగ నుఁ
డితఁ డనుపమానబలాఘ్యులను పనిగొను మనిన నినతనయు నాలింగ
నము చేసి ముదాశ్రితో చనుఁడయి హరి పలికె ఘనుఁడయి॥ రామా॥

ధరణిజ వెదుక వానరులం బాపుము నీ వెఱుగనాకార్యసరణి
యనిపలికిన దాశరథియానతిఁ ధరణిసుతుఁ డగచరుల హరీదంతముల
కనిచె నవనిజ సడి నెలలోనెఱిగింపకున్న వారిత్సృంతునని భేరి మొర
యించి యగద జాంబవద్వినుతహనును న్నల సుషేణుల శరభమైద

ద్వివిదుల ననిచె సరస దక్షిణ దిశ కనిలజని హరిబిలిచి ముద్రిక సీత
కొసంగు మని యొసఁగెఁబొసఁగ॥ రామా॥ 3

శ్రీరామునిచే నాశీర్వాదములు గాంచి మారుతి ముఖ్యు లరిగి
రి సరిత్కుంజభూదరదార్గముల్దిరిగి వింధ్యాటవి నీరువట్టున డస్సి నీరప
క్షులు గుహద్వారము వెడలి రాఁగాఁగని బిలముల్ఁగా వారేఁగి సిం
హాసనమున నలి పరనిమితి నున్నయోగిని గని కోరి మౌక్తికన మీ
రెవరనుచుఁ జెలియఁగుఁగా రామదూతల మన వారిఫలములు గొనఁ
గ సెలవిచ్చె సతి మదిని హెచ్చె॥ రామా॥ ౪

ఫలములత్పప్తలయి లలనసీవెవరనిన నలవిశ్వకర్మతనయను హే
మయందురు నను శొలుచ నాట్యమునఁ ద్రిణయను మెప్పించినఁ గలిత
సద్వస్తునిస్తులమా నీపురిమిచ్చె నలినాక్షుఁ డది మొదలీ గతినుండు పొ
దలి యలఘుమతులార యనివారల ననిచి తాఁబోయి శేషాచలనిల
యుఁడగు రఘువసు పదాంబుజ ముల కెరిగి శ్రుతి సూక్తి వదను నుతి
సలిపి చెలి బదరి కాశ్రమమునను గైవల్యమొందెను॥ రామా॥ ౫

౪౫, శారరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఇందిరా రమణు చరితము వినవే సుందరీమణి
అనుపల్లవి-మందయానమున జని కపులు మోగిని క్రిందనాసీనులయి
యెటుపోదము ఎం దరయుదము సీతననిన వాలి నందనుండ
ను జనకాత్మజను గ న్లెనక అందరిగితిమేని ననుజంపు ముం
దుగా రుమాజాని నేనిందు మృతి నొందువాడనన నందు
కొందఱిందె యుందమొందుకు మృతి యనిరి॥ ఇంది॥

చరణములు. రామబాణము గననభేద్యము జగ త్ప్రియమునం
దు గలదాచిటుత యిట్లనుటేమి తెలివివలదా వినుమాచందమును సౌ
మిత్రికన్న నీమీఁదఁ బ్రేమ చాలగలఁదికొక రహస్యము రాముఁ డ
ఁగ నారాయణుడు సీత శ్రీమహిళలక్షణుఁ డాదశేషుఁడు స్వామిపా

ర్షదులము మనమును వైకుంఠ నివాసులము హరి భూమి భరము మా
వృ దాశరథియై పుట్టెనని దెలిపె నంగదునకుఁ బావని॥ ఇంది॥ ౧

మనము రామకా ర్య నిర్వాహకులమయిన శుభము గలుగు
ననిన నందరీ ఘనుని బుద్ధి మెలంగుటే మేలని చని చని మహేంద్రాచ
ల మెక్కి తరుచరుల్ ఘన మకరకమఠ కర్కట జలూక సశి తిమి తి
మింగిలాది జలచరా భంగమై తరంగా లింగిత స్వర్గ మనోజ్ఞాంగ వల్లి
యై తనరు ననధిఁ జూచి భీతిల్లి యది మనము దాటుటేడ రావణుడే
డ ననుచుఁ బ్రాయోపవేశ పరులైరపుడు॥ ఇంది॥ ౨

గిరిగుహ వెలువడి సంపాతి యను ఖగేంద్రుఁడు వానరులఁ గని
పొరిగొందు నిరతముఁదిందుకరులవలె నున్నారని పరువిడి రాదుర్మృతి
భీతిల్లినవారిఁ జేరిహరి జటాయువెంతసుక్ష్మతియై మరణ ముందెననువా
రి సంపాతి సహజాదరుని మృతి దెలియ విని హరి నరు లచ్చటికి వ
చ్చుటయునెఱిగి వారును జలధికిరా నరిగి తమ్మునకుఁ దిలోదకములిడి
మరలు నతని నప్పుడడిగి రగచరులు॥ నింది॥ 3

నగశిఖరమెక్కి నిక్కి లంకలో నశోకవని నవని సుతఁ గంటి ని
ది మొగమాటము గాదని పల్కి సంపాతి తగనిట్లను నాతమ్ముని జంపి
న పగదీర రావణునిఁ ద్రొక్తు పక్షయగము లేకునికి నెగురలేను చి
న్ననాడో మహాత్ములార పంతము మీఱఁగ నెగి జటాయువేను ర
విమండ లోన్నతం బెగురఁ గాను అరుణగభస్తిదీప్తితెక్కలవిసి పొగర
డఁగి పడితి నతండువడుటెఱుంగననె॥ నింది॥ ౪

ప్రాణములు మూడు దినములకు వచ్చి పరగ శేషశైల వా
నుని దయ నేను దెలివొంది చాలా వగసోముడఁ మానిఁజేరంజని
మొక్కినఁ గని సంపాతి నీకీవిరూప మొనవచ్చె మేను గృశించుటెమ
నిన జగతిలో మీరెఱుంగని దేమి సంయమిస్వామి యైనవినుమని మదీ

ర చేష్టిత మంతయుఁ దెలుప విని కడలేని యడలూనియున్న నన్ను
డించ మునిదలఁచెన నెఁగ పులకు ఖగపతి॥ నింది॥ ౧

౪౬. పూరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవెరామచరిత్రము దాతొయణి॥ వినవె॥

అనుపల్లవి-మునిచంఝుండౌ చంద్రముఁడు తనుదెల్పు రీతి సంపాతియ
ని యెఁగపులతో శోకమూల మీతనువు తనుకారణము క
ర్మమనుచు॥

చరణములు-నేను దేహి ననే బుద్ధిచేత పురుషుని కర్మమును ఆ
దిషు యవిద్యవల్ల నెను కాలిన యినుము వలె దాను మాయా యు
తుండయి వలలోను గుణమయమై యీమేను మేనని భ్రమసి తేను తె
లివి మఱ్ఱాను దార సంసార మాయె తానా యవికార దురభిమా
నమునఁ గర్మములు చేసి ఫలాధి కుండగుచుఁ జెడి తిరుగు జీవుండనె॥
వినవె॥ ౧

యాగాదులుచేసి స్వర్గ భోగ మొంది యాఫలము పోఁగాభువి
పయిఁబడనరుండు బాగాచతుర్విధ భోజన సరాగ స్త్రీపురుష సంయో
గమున చేత మయిండయి వేగమె స్త్రీగర్భములోఁగా జొచ్చి నెతు
టఁదోగి యొకనాటికలల సడి గట్టియై యెదునాళ్ళేగబుగ్గ వలెనై పది
యవ దినము రాఁగమాంస పేళలమానని తెలిపె॥విన॥ ౨

పదియేనహముల కా మాంసపు పొది నెత్తుట జొత్తిల్లుపిండా
కృత్రియయి యంకురమిటువది యెదుదినమ్ములకు పుట్టిల్లు నెల మొద
లు తల మెడ మూఁపు వీపు నుదర మివియైదు పొడము కరపద పా
ర్శ్వకటి జూ నూరువులుదుటై యొనరరెన్నెల లాముదిలి గర్భిణి కో
ర్కె విదితమా మూఁడవ నెలను పొదల నంగసంఘటఖలాంగుళము
లుదయమో నాల్గు నెలల కనిపలికె॥ 3

తెలి గన్నులు ముక్కు జెవులు బలువన్నెల చాలు నఖముల
యిదవనెలఁ గల్గు నాటవ నెలను గర్జబిల గుహ గుదములు పొక్కి
యొదవు రోమములును బెన్నెలు లందముగను మొలుచు నాటు
నొక్కటా నెలను ఎనిమిదవ నెలను లలితా వయవోజ్వల హా నస్థలి
జ్ఞానియై జీవుండలరి మాతృభుక్త సార మైదవ నెల మొదల్ సచేతను
డయి కొనుననె॥ వినవె॥ ౪

నానాయోనుల జన్మించినేనాలుబిడ్డలకయిహీనవృత్తికి జొచ్చి
యునాకుటుంబ భరణమందేనామదినిల్పె గలలో నయినా హరినిదల
చ నయితి గాన ననుభవించెద నీసారీ గర్భ వరకము నేను తొలఁగిన
మఱచి పోను హరినని శిశువు మేనుకదలి వెడలు మాతృగర్భములో
నుంచి పదో నెల హరి దయననె॥ వినవె॥ ౫

తాను బ్రహ్మానందా ద్వయ ఘనతత్వ బోధాత్ముగా వినుతా
నెఱిగిన సజ్జాన జనిత మగు మోహ మడంగును గనుక పాత్రామది
నిదిచేకొని తాలిమి జెందు మనె మానియని తాఖగపతివానరులంగని
తద్దయు మొక్కి తొక్కిలను వార వచ్చె శేషాద్రి నివాసునిదలఁచిన
గొక్కున భవాబ్ధిఖలుడైన దాటు భక్తులగు మీకీవనధి యెంతని
చనె॥ వినవె॥ ౬॥

౪౭. ముఖారిరాగము - అదితాళము.

పల్లవి-కోరి శ్రీగారి భవ్యచరిత్రము వినవే॥

అనుపల్లవి-వారినిధి వానరముఖ్యులు చేరి దాటు దారి గానక తారి
యొకరొకరి మొగములు సారెకు జూచుకొనుచు దైన్య
ము దేరనున్న వనోసులఁ గని తారకొమరుండుపలికెనల
వేర్పడంగ॥ కోరి॥

చరణములు-కదలియిం దెవ్వడు గడచి సీతనుగని రాగలవా
డు వాడే మనకీట ప్రాణబంధుడౌ ఘనుడె రిక్షకుండు రాఘవ సు

గ్రీవుల కలమిచెల్ల తడవువలదు మీమీ బలములు నుడువుఁ డనవుడు
మోదమునఁ గవు లుడుగకపది మోదలు దొంబది యోజనముల దను
మేమీజలధి దాటఁగ గలమానిన విని జాంబవంతుఁడు యువరాజు
కోరిక బలికె॥ కోరి॥

మునుత్సరివిక్రమదేవునకుముయ్యేడుమాల్గొనరఁ బ్రదక్షిణముల
మెనరించినా నిప్పుడొదవె వార్ధక్యము దాటను జాల్ల శతయోజన
ములు ఆనిన వాలితనయుఁ డంబుధి దాటి చనిన రాఁగలనో రాలెనో
నునెను అనఘ నిను బొమ్మనఁ దగునే యేముబెరసియుండగ ననియు
ఓపతి పలికె నంగదుఁ దంతఁ బ్రాయోపవేశము సుఖమవెను॥కోరి॥ ౨

బలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతా మితఁడు గలుగఁ జింతిల
నేటికి జలధి దాటి యాజానకిని జూచి రాఁగలఁ డని డాసిముమ్మాటి
కిందెలిసి నిన్నెన్నఁ దరమేమముఁగావలసి పొమ్మనిలతనయ పవనుఁ
డే చెలఁగిత్తోడగు నీకనుచు నాశీర్వాదము లెనసిచేసి యలరించి బ్ర
హ్మపుత్రుని గని యాంజనేయుఁడు త్రివిక్రమువలె బ్రబలె॥ కోరి॥ ౩

మారుతి బ్రహ్మాండ మగల నాచ్చి పలికె నీరధి యుత్తరించి ఆ
రావణుని ద్రుంచి యవనిజఁ దెత్తునో ధీరులార మేలెంచి ఆరాక్షసప
తిగట్టి లంకతోనే రాముని సన్నిధికిఁ దెత్తునో త్వరఁగాఁజేరి త్రిజగ
న్మాతయైన సీతను జూచిరానో యనవుడు పౌరుషముమీఁద నగు నవ
నిజఁ బరికించి రిమ్మనిరి కపులందఱును॥ కోరి॥ ౪

తుహినాది సముదత్యహృత స్వర్ణవర్ణుఁడు మహితారుణాననుఁ
డు అహికులసార్వభౌ మాధదీఘవాలుఁ డనుపమ సుయశోవిశాలుఁ
డు అహితాంతకుఁడౌ హనుమంతుఁడొప్పె నామహేంద్రాచల మస్త
కమునఁజూడ రహిమీట శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణమున కిష్కింధా
కాండము బహుళార్థమది తెనుగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరిపతి
షేర్॥ కోరి॥ కిష్కింధా కాండము, సంపూర్ణము, గృ

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

సు ం ద ర తా ం ద ము.

రహ. సారాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరజతాద్రిసదనా వేడుకౌ శే-షాద్రీశు చరితము వినవిన
అనుపల్లవి-మారుతి సాగరము శతయోజన దూరమొక నిబ్బరఘన
దాటంగఁగోరి యానంద కందళితుఁడై శ్రీరామునిభజియిం
చి కపులఁ గాంచి కూరిమి వనచరులారా కనుఁగొనుఁడి న
న్ను లంకఁజేర భూరి వేగమునఁజనిజానకిఁగని పాసఁగవత్తు
యశముదెత్తు మీకనియెను॥ శ్రీరజ॥

చరణములు-నేను ధన్యుఁడను ధన్యుఁడ హరిపద నీరజములమ
రనుగందునెవ్వఁడయినా మృతి కాలమందు రాముని శ్రీ నామస్మరణ
మొందు భవాంభోనిధిఁ బుడిసిలందు నడచి మానితముగఁ బరమ పద
మా ఘనుడు తామొందు శ్రీజానిచేత నతని ముద్రికచే బూతి రఘు
పతిని నెమ్మదిలోఁఁఁగనింతు ననువౌ నీజలధి దాటెద నని హనుమం
తుఁ డరికృతాంతుఁడు పూనిబాహువులు విచ్చి మెడపొడవుగ నిక్కిం
చి మీఁదుఁ జూచి మేనువంచి తోఁకఁబెంచి పాదము లూని యెగసె
నానిపొగఁగేమిచెప్పదు॥ శ్రీ॥

పోవుచున్న పవనాత్మజు నలనమ రావళిజూడఁ దలంచి సుర సాదేవికి నుపచేశించి పంచిన పావని సదియెదిరించి పెరిగిన నావీరుతె ట్టించిప్రబలె నావలనది మఱియుబలియ సూక్ష్మతను వైశాంచి యా దేవి కడుపుజూచ్చి వెడలిన నగ ధీరునిగనిమెచ్చిజయమగునని తావ చ్చుట సతిదెల్పి చనెనతఁ డావల బోవమైనాకగిరిదగ్గరి రావయ్యా హ నుమంతానీ రధిపనిచె నాయందుసుంత నీవు విశ్రమించి పొమ్మన నిల క యేస్త్పశించి నేర్పమించి పోదొడఁగెను॥ శ్రీ॥ ౨

ఎదుటను సింహికయనురాక్షసి ప్లవగేందు మైనీడ మ్రింగితో నఁ గుదియించె నతఁడెఱింగి తనఘన పదమున దన్ని న గుంగిగెడసెవ ది గని గరుడుని భంగి నభమున బొదలుచు హరిపతియుదధిదాఁటెను| బొంగికడుముదమునను సువేలాచల మెక్కియద్భుతమతియై శ్రీలఁ ద నరి మణిసదనగోపుర ప్రాకారసాధో జ్వలమా దాని లంకారాజధా ని కుదురు గని మెచ్చు చుండఁగరవిఁ గుంకెదన్నెరు లెఱుఁగకుండ కదిసి వాయుజుఁ డణుమాత్ముడయి లంకాపురంబు గోపురంబుఁజేరి నిలిచె॥ శ్రీరజ॥ ౩

లంకిణియను రాక్షసి యనిలజుఁగని లావుమెఱసి పోసక యోరి నీకొఱకుసురింత లేక పోయెదు లంకిణినను గయికోకవానరా యింకనై నఁజెడిపోక యెవఁడవు మంకుతనము మాని కలహాపుచెప్పమనిర్పుంకి నరచేతనదియడచిన సామీరియుభూతతతి బెదరగా బారికపుపిడికిటదా నిఁబొడిచిన భువిఁబడి రక్తము గ్రక్కుచుముక్కుచు రామకింకరనతిసి పాదములకిదె తాఁజెడు లంకయింకమీదఁ । బంకజాసనుని వాక్యమదె యనుచుఁ బడఁతిరామ కథ విరామమిడక దెలిపె॥ శ్రీ॥ ౪

రావణు నంతఃపురమునఁగ్రీడా । రణ్యమున నున్నది సీత రా ముని । పాదస్మృతిసంజాత మాయెనా కీవఱకు సుకృతముచేత నిను గంటి । శ్రీవరభక్తవ్రాతాగ్రణి సీసేవగల్గెనేధన్య నోజను శ్రీసమేత

అధ్యత్మభాషామయోగీర్తనలు.

రామ ! భూవిభుడు నామది రంజిల్లుగా కేవలనునిమదిని దివికదిచనె
నానాదిని సంజసి సుతుడు దాటి ! నప్పుడురాసుతకు నాదశశ్రీవున
కు ! శ్రీవిలయకారణములైయదరె ! హామ భుజాములు ధ్రువములై !
వే విధముల శుభసూచకమై రఘుః సుభక్షిణోరువత్సమైయదరెను॥శ్రీ॥

౪౯. కేదారశ్రావణము-ఆటతాళము.

పల్లవి-నలిన సయనుక ధానుక నపర్ణాకర్ణాంజలులఁ గోలవే॥
అనుపల్లవి-బలియుడగు ననిలతనయుఁ డావల లంకలోఁజొచ్చి యిలా

సుత విలాస తనువల్లినెల్లచో నరయుచుఁ దిరిగెఁబురి॥ న॥

చరణములు-రావణునితిపురమునకేగి జనకభూవరాత్మజనందు
శోధించి విసువక ! దేవికిన్నర మరున్నాగ స్త్రీలు చెరనున్నకడనార
సియందుఁ ! బావని త్రిలోకపావని కృపదేవిగానక లంకిణివాక్యముద
లంచిచనె రమణీయమగునశోకవనమునకు॥ న॥

రత్నంపుమేటికలలర బాగైనబావులు ! రాజిల్లువిరితావులు దే
వతాశాఖ ! తతులనతులముగ జతలగు ఖగరు ! తముల కలరు- లేడి
పిల్లలతీవులు ! అతిమృదుల మధుర ఫలధర న ! మ్రోవనిజ శాఖా
లం ! కృతస్థులుల గని మారుతి తా నాదృతమతివెదక ఓతిసుత న
చట॥ న॥

అందమైహృదయా ! నందమై వనలక్ష్మీచందమై మైత్రిగలసు
కృతి గతి మిన్నుండి శతశాతకుంభస్తాభాన్వితంబగు మేడఁగని భూపు
త్రి!అందులేకున్నఁ బోయి మరున్నందనుడు తిలకించెముందరశింశుపా
వృక్షము మొదట సీతను లోకమాతను॥ న॥

దనుజాంగనల మధ్యమున నున్నదాని శ్రీ తరుణిననసెప్పుదా
ని దీనతయు జడగట్టినకురులు నుపవాసముల గుగ్గిసిన మేను మాసి
నచీర గలదాని ! తనుగావనిభుడురామికి నెంత యువగం గన్గవను జ
డిగొను బాష్పకణముల దాని రామునినుడుపు ! పడఁతిగనె గపిపతి!ల

పనిజ గంటిఁ గృతార్థుడనైతి రాఘవుపని నాచేతనుసాధింపఁబడెననిభు
వికి దిగుతటి నగరి వెలుపలఁ బుట్టె నొక కలకలమదియుఁ గనినేనురవి
కులుని సతినలరింతునని । పవమానసుతుఁడుండఁబవళించి రావణుండు
కల రఘుపతి భటునివానరుఁ గనిలేచె॥ 3

ఇదిదుస్స్వప్న మనికీడావని దశనదనుఁడు రాగాంతశతపద
కటకముల రొదలు ని శిచరాపతిఁ గని బలుదిగులు న నడఁగితలవంచు
క చింతాపదమైతనమదిశేషగిరిసదనునారాముని గదియించి చిత్తరు
పృతిమవలె గదలకిట్లుండెనళికలికి॥ 4

గీ. బేగడరాగము-ఝంపాతాళము

పల్లవి-వింటివా నీరేజిపాణివాణీవినుతగీర్వాణి భవాని॥

అనుపల్లవి-తుంటవిల్లునిబారి తాఁసురవైరి తుదిదైవమాడింపనైదేహిఁ
జేరి వా । ల్గంటిరో ఇంకమిఁదదయ రాదా । లలితమగు నీ
కటాక్షపీక్షణమున నన్నుఁ । గంటివా పట్టంపు రాణిఁజేతు
వరింపుదంటతన మేలనేచాలాతాళఁ జాలన నెను॥ వి॥

చరణములు-పేదమానవుని రాఘవునినమ్మి యతఁడే దిక్కనిద
లంచెదవునీ । బోధకేమందు నేమందు విభుడిందు । రాదలచినాశ్చే
మో గాక కవులగుములందు । సాధైన్యపుండున్నాడనివిన్నా । సత్వ
హీనునభిమాన హీనుని గుణహీను । గారవింపకు నీవు మునుకుటివలె
నెంచినావు । దతనికలవబలననుబొందుమనె రావణుఁడు॥ వి॥

దశముఖునివలుకు విని య సీతపలికెద్యణమంతరుప్రగాఁ గొని
కినుకచేత దశర । థ సుతునకళికి । కాదా ఒకబీదతాపసి నైక మొఱు
గిననుఁ దెచ్చుట క్రవ్యాద వస హవిస్సు కుక్కుగొనులెక్క । వెసన
నుభవించువాఫలంబురామబాణ । విశకలాంగుడవై లయమొందు త
టిన్మౌపాలశశి నెఱిగెద వుదధి దాటినచ్చి పొగరుదంచుననె॥ వి॥ ౧

పిశుగులకన్న కడిదిగానుమాటలనుపడఁతి నని గొనివేయిం
బూను । దుడుకు రక్కసుల దొర నెదిరి మందోదరి । తొగలేని చెలు
లు పదువేపు రున్నారు మఱిగడుసరి యిదిమనుజాంగన దనుజా । గ్ర
ణి దీనిపయి బ్రేమ మాని పోదము రమ్మనుడు ద్విమానముల నాపొం
దొల్లదేనిదీని । యొడలు కావలి వారు తినుడని చనియె రావణుడు॥

అవనిజను భర్జనముల బెదరించి । రసురాంగనలుబహువిధము
లసవినయము బల్కుండీ । సతికి రఘుపతికి । జయమైరావతమునెక్కి
రామలక్ష్మణులచ్చటికి వచ్చి । తవిలిలంక గాల్చి । కోరిగల్చి ధరణిజను
గొని య । యోధ్యంజేరఁగఁగలగంటి । వివసనుండై తైలమంటుకగుం
టఁగూల । వింశతి భుజుడు గంటి నిదితప్పదని త్రిజటపలికె॥ విం॥ 3

లంకవిభీషణుడేలఁ గంటి జానకి రామాంకమున నుండఁగల
గంటి నింక భూసుతకువలగొనుడీ మేలనుచు । నింతినుడివిమ్మొక్క చె
లులు నిద్రించి రలజడి । పంకజాక్షి సీత శ్రమచేత । వడి యెలుంగ
త్తియేడ్చె ఘంటారవంబునం గొంకకీతటి శేషగిరిరాముడ భిలాష గొ
నిరానిదే మనితనుపుత్యజించ నూహించెను॥ విం॥ ౪

౧౧. నాటకులంజ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినురఘునర చరితము పార్వతీ వినుత మేచకాకృతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతుడు జానకితో భాషింపంగ । ననువాతటియిది
యని తాఁబలికెను । మనువంశ్యుడుదశ రఘుండను నృపు
డిలఁ దనరునాదొర । కునల్వారు తనయులు రామలక్ష్మణ
భరత శత్రుఘ్ను । అనువారలు రాముడగ్రజుండు । జన
కాజనడవికేగి సీతలక్ష్మణులతో బంచవటినుండరావణు
డుసీతని నకులులను వంచించి గొనిచనె నెడరిజటాయువు
గాంచి । జనపతిజూడ నేను సుగ్రీవుచెలిమిగని వానిగీట
డంచెననెమారుతి॥ వి॥

చరణములు-వైదేహి నరయ । నాల్గుదిక్కులకు । వానరులను
బంపఁగొందఱు మేము-ఈ దెస వెదకంగ-వచ్చితిమందునే నీవారిని దా
టిలంకఁజొచ్చితిఁదిల । కింప నాచుభాగ్యరమ యన నశోకవని నవ్యశిం
శుపాతరుపు క్రింద నాతల్లి దేవతామతల్లి తనునిందితహిరణ్మయవల్లి
వే దర్శించితి నీత యనుమాట । మేది సుతవిని మహాద్భుత ముండె-
నెద॥ వి॥

మిన్ను మోతయో పవనుని పలుకో కన్నకలయో నేను రామ
కథ । యెన్నాళ్ళకుమింటి గర్భామృతముగ । నెన్నఁడునిద్రలేడు కలగా
దు సత్యమైతేను । కన్నులయెదుటప్రసన్నఁడౌగాకని కనమానునిగి
వచ్చినీతకు మొక్కి పిన్నపిచ్చుకంటెటివాడై । వినుతారుణముఖుండై
యంచటివా । రెన్న నంజనీసుతుఁడు శేషాచ । లేకుండెనరామునిదూత
నే ననెను॥

గీ. ౨. శహాస-తీపుటతాళము.

పల్లవి-వినవెయ్యాననజితచంద్రబింబహేరంబ జనని వర సద్గుణని
కురుంబ॥

అనుపల్లవి-జనకసుత చిటుతతమొందిన మానుమంతుని రావణుని మా
యల బలుకిక యుండె॥ విన॥

చరణములు-తల్లి నేమాఱుకుండగా నానంద వల్లి గుణముల
పాలవెల్లి నాయందరమరలు మానుమింకను వింత సేయఁ జెల్లునా కో
సలపురిధాముడై తగు శ్రీరామదాసెల్లినుండను మారుతసుతుండ నల్ల
సుగ్రీవుని మంత్రిని నేను కల్లగాదంచు నంజలి యొనరించు కపిజూచి
నా వారలకెల్లు పొందగు ననె నీత॥ విన॥

మాయమ్మారావణుండు నిక గొనిచనిన చాయవెదకుచు। నృ
ప్రండ బోయ చెలిచే నీతెఱఁగువిని నీ కడన్వసించు రాయబారమంపెన
ను సుగ్రీవుఁ డచటికి బ్రహ్మచారివై చనివారల యభిప్రాయమెఱిగి

రాకొమరులఁ దెచ్చితి అంతనరవాసరేందులకు చెలిమి ఖలుఁడౌవాల్సి
ని రాఘవుఁడుచంపెననె నంజనీ సుతుఁడు॥ వి॥ ౨

మాత నిన్నారయఁగననుఁబంచినచేతనన్నియునగును వాతాత్మ
జ మనలక్ష్మణుల మేలువార్త సేమముఁ ల్లి సీతా సతికిమ్ము ముద్దుటుం
గర మని హరి యొసఁగెఁ జేకొను ప్రయత్నమునఁ దెచ్చితి నృపతి చే
తి ముద్రిక యనిసిత కతఁడిచ్చెను ప్రీతిచేఁగొని శేషాచలేశుఁడౌ రా
మవిభునామాంగుళీయకవకాఁదలదాల్చెను సీత॥ వినవే॥ 3

గీ. 3. యదుకులకాంభోజ - అటతాళము.

పల్లవి-రామదాసుఁడవొసెపు హనుమంతా రావయ్యాలులకంతా
అనుపల్లవి-క్షేమమాసూర్యవంశాంబుధిపూర్ణ సోముఁడైన శ్రీరాముఁ
డు ఆలక్ష్మణుఁడు॥ రామ॥

చరణములు-ప్రాణదాతపు జగ త్ప్రాణ కుమారా భూనుత వి
హారస పుణ్యవిచార మానిత కల్యాణ ట్కోటిధరా కార మహితానం
దసారా కంటివానాయిడుమలు భూమినాఘునికిదయరా నామనవి పవ
మానాత్మజదెలుపు ఆనాడునేనాడిన మాట కలుగ వలదను మఱిది
తో భాను సన్నిభుని శోఁదెలుపుము పరమధార్మిక ధారుణి విలసిల్లుము॥
రామ॥ ౧

గడువురెన్నెలలదాఁ కా హరిరాకున్న చెడుగురాక్షసులుభక్షిం
తురునన్నా రడిసేయు రావణుని మధియించి జయముగొన్న కడుకీర్తి
యనవన్న పతితోఁ దడపు వలదని నుడుపు కరి తుంగ మడుపుజొచ్చి
న వడుపునను లంక వడిజొచ్చి దానపువ్విచ్చి యవార్యత ఖగేందుఁడ
మృతముఁగొను గడఁక రాముఁడు నన్నుఁ గొని చనఁ గాఁ బ్రయత్న
మును యత్నముగఁజేయ॥ రామ॥ ౨

నాచే నీయునికివిన్న పుజ్జె సానుజుఁడయి రామూలి వచ్చి రావ
ణు దుగించిఘనుఁడయి యేచి యయోధ్యకు నిదెసిన్నుఁగొనిచను నిం

దాది సురనుతుండయి అన నోబాలక నీవెట్లాదాటె దవబి కీవార్ధి
వారలెట్లాదాటు దురనిన ఓచంద్రముఖరాఘవులనా మూపున వ
హించిదెత్తునిటకు నాచేతి కానవాలిమ్మన ననువడనమ్మి నెమ్మిజూడా
మణియొసంగె॥ రామ॥ 3

శ్రీరాముండొకనాడు చిత్రకూటగిరికోరినాతొడలపయి గుక్కి-
యున్న తఱి మీరియొక కాకియా మిషమనినాకాలిబొటనవేలు జింపెను.
డగ్గరినిద్రదీరి మారీచ వైరి కాకిపై పూరి మంత్రించి కేరియేయశరమై
గారింప ముజ్జగము దిరిగి కాపుమని రాముని వేడఁ గ న్నీరు నీరసము
గాదనక నిచ్చి చనెనని యెఱుక సేయుము పతికి॥ రామ॥ ౪

చిటుతేవరక్కను చిక్కులఁబడక జరుగ నెట్లగుననిన జననినానడ
క యెఱుఁగవు మిన్నుండి పెరిగెద భయముండక వీక్షింపుమని కడకతె
లియ హరివీరుండు దాల్చె నరివీర భయంకర విగ్రహము శ్రీహరివి
ష్ణుండు త్రివిక్రమ శరీరమును ధరించుతెఱంగున ధరణీధదరాభ మగు
నీతను పరయ నాతరమె శేషాద్రీ శ్వరుని రఘువరునిఁ జేరఁగజను
మింకను॥ రామ॥ ౫

౫౪. సారంగరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రఘుప్రవరుచరితము - రాజముఖ సఖి వినవే॥

అనుపల్లవి-అఘప్రహారి యాహనుమంతుఁ డవనిజాతకు నమస్కరించి
వన విఘట్టనమునకు గానికాదు సుర విపత్తుని సమక్షమ
నుచుఁదలఁచె॥ రఘు॥

చరణములు-ఫలములు డుల్చి విరుల్ రాల్చి తరుపంక్తులు పడఁ
గూల్చి యళి కులము జోపి పెరలురేపి వాపి కూషజలములయడుగు
పై కిరానల చిత్తరువు మేడమరుత్తనయుఁ డాగ్రహమునఁదన్ని నేలఁగలి
పిఁగలచె కెలనివారు రావణుని కెఱిగింపఁ గెరలి లక్ష రాక్షసభటులఁ
బనిచె॥ రఘు॥

దండి మగలుమిగిలి రాఁ గని గుండె లగల నాచ్చిగదా దండము
గొని ఖండించెన గచరా ఖండలుఁ డదివిని యమరారి పేర్చి మండిపడి
పంపసేనాధిపతులఁ జండకోప కాండ చాపధరులై దండనాథులై
దురు రాఁ గపి జముని దండ కనిచె విని ధావణుం డులికె॥ రఘు॥ ౨

దశముఖుండు సప్త మంత్రీ కుమారులఁ దగు వీరులఁ పంపవా
రసమ శూల భండివాల కరవా లాది సాధనముల ననిలజు నెంప నస
మాన బలాధ్యుడై ఏడ్వరను గసిమసంగి తోరణ స్తంభమున వెస
నుండెనంత శేషులవలన విని యూసురేందుఁ డక్షకుమారు ననిచె॥
రఘు॥ 3

కరులు హరులు నరదములు భటు లసంఖ్యాకము లేతేరబంధు
ర కృపాణతనుత్రాణ సజ్జాణ తూణ ధనుర్ధరుడై యేపుమీఱఁగ నరి
దివీరుడన నేగి యత్సుండు శరముల నెంపఁమారుతి యలిగిముద్గరము
చే వేసి యతనిజంపి నై న్యము దుగించెరావణు డదియు విని॥ రఘు॥

కనుల నశు కణములు నెలుఁగున గద్గదిక యడరగానురా వ
ణుడింద్రజిత్తు గని గజబిజగా వానరుఁడాకఁ డింత చేసి తేనుకనిసహిం
తుఁడెట్లు వానిజంపెద ననిన దేవనీపుపోవ నేటికి వనచరుఁ డబ్బి తె
త్తునిచటి కని చనియె మేఘనాదుండు సేనలతో॥ రఘు॥ ౪

వాలు బలుక గదవిల్ తూపువజ్రాలజోదు చాల్చు ర త్నాల
సారు దేరు తేరు ధీరో న్నుతి నెక్కిచని శ్రీమీఱఁగ వాలమ్ములైదెల
మి నాటునెకటి ఫాల హృదయి పదవాలమున నసురగీలింపఁగనలి గ
రుడుడన నెగసి కేళవిభుండు గూల్చె రథరథ్యకుల॥ రఘు॥ ౫

ఎంతవాడు వీడనివేటాక తే రెక్కి బ్రహ్మాస్త్రముదనుజ -
కాంతుడేసి యంతడాసి యతిధీ మంతు హనుమంతు బంధించె తూణ
ము సంతతమెవని బేర్కొని సజ్జను లజ్ఞానకర్మబంధము లూడిముక్తి

గాంతు రట్టి శేషగిరీశుఁ డగురాఘవ దాసునికి తర బంధము లెంతి॥
రఘు॥ 2

గి. గుమ్మకాంభోజ - అటతాళము.

పల్లవి-నారీమణి వినవే యీకథా సరణి॥ నారీ॥

అనుపల్లవి-ఆ రాక్షసేశ్వరు పట్టి పట్టి దేరగట్టబడి వచ్చువాని య-ధీ
రాత్మువలె బురము గనువాని వీరహనుమంతు గుడ్డుచు
బారులు చేరి రా బ్రహ్మాస్త్ర మొకక్షణము తనునవంటి
నదనుట వీరుఁడెఱిగియుఁ గార్యకారవముచేహారకచనియె
బేరోలగమున నున్న తనువిభు నెదుట రావణి యిడె
నతని॥ నారీ॥

చరణములు-పూను బ్రహ్మాస్త్రమున కట్టునడవేడు మానులు
వెతించె నీనిచే దనుజులెగారకుగాలి చే నెఱులుగతి బడిరనేకులు శా
స్తి వీనికెయ్యదియో వివేకులు చెప్పిన దానిఁ జేయుపు ముల్లోకులు
మెచ్చఁ గా నీవనిన సుతుమాట లంకా జాని విసప్రహస్త్రుడనుమం
తుల తేనిఁ జూచి పలికె వీఁడెవ్వఁడో తానిచ్చటికి వచ్చుటేమోకొ
డా కాననము బెఱుక్కుటేమోసుభలులఁ జంపుటేమో వానరుని యడు
గుమన నతఁడటుల నె యడిగి వనచరనేను విడిపితు నిన్నుభయము
మాని నిజమాడు సభలో ననె॥ నారీ॥ ౧

రావణా లోకత్రయవిద్రావణ విన రోరి సకల జీవహృదయస్థుఁ
డైహిమాటి దేవ దేవుఁడొశీర్రామశౌరిపాద సేవకుడనురా సురారి మా
రా మావసించుని నారీమణిని నీవు శునకము హవిస్సుగొనుగతి దె
చ్చి నాపు ఇట్లాపలరా చెడిపోయ్యెపు ఇకనాబుద్ధివింటే బ్రతి కేపు ర
ఘవతి ఋశ్యమూకమున ను గ్రీపుడను కపిరాజుతోఁ జెలిమి చేసి
యొకతూపున నేవాలిఁజంపి కపులకుఁబతినిజేసి రవిజని కపి దేవుడన
నిన్నుజూడనంపఁ గావచ్చితిని బవనజుడన నే కంటిరా తమ్మికంటిస్తో

ను నెవిశోటవించితి కొంటెచేష్టల కోఁతినాట చంపితి మంటనచ్చిచ
నె నే పూటఅన్నిటి కంటె మైప్రియమనఁగా నువినవే వింటెనీకొడు
కు నన్ను సాధించెనంట పొంగి నావు బ్రహ్మాస్త్రము యొంటనంటి
చనె నీకు ప్రియముజెప్పెనంట; బంధునివలె దయచేవచ్చితి కంటక
పుమతి త్యజింపునుజగము గతి విచారింపుము బంటుగొనమెఱుకయది
ముక్తిదముపాలస్త్యతతుల నీ వంటివాని కసురత్వము తగు నాయా
త్మగా నెన్నుట ననె నతఁడు॥ నారీ॥

మేనుకంటెను నేనన్యఁడననియెంచి తేని పరాపరమైన వస్తు
వౌదువు గానీవరయ బ్రాణమింద్రియ దుఃఖశ్రేణి లేదజ్ఞానమె మూ
లమని దీని దెలిపితే నీకుమేలు కడ లేని దీనిగతి గానుతనువులో నీవు
న్నావంట కేను తను సంస్కృతి బంధమగు నది మాను చిన్మాత్మఁడు
నజఁడు నక్షరుఁడ వును ఆనందస్వభావుఁడ ననరా మేనుప్రాణము మ
నసు మతి మొద లొనవిభూమిమరుదహమిక ప్రకృతి వికారజాతము
నిర్వాందెననెడు నిరభి మానినిరుపాధికుడీ శ్వరుఁడు తానని యెఱుంగ
ఘనుఁ డగుననె॥ నారీ॥ 3

దశముఖ సావధానమతివైయొకటి వినరాముక్తి దెస నబ్బుహరిభక్తి
వినరామ ననిశిత జ్ఞానముగల్గిమనరాదానాదాద్యసాసనమును సోహ
మనరాదా నసమానభవముచేకొనరా ఓరీదశరథాత్మజఁడు ప్రకృతి
కంటె నుపరుఁడు బిసరుహాక్షుఁడువిష్ణుఁడు శ్రీదేవి వసుధాపుత్రి యాచె
లి మున్నిడుకొని రత్న సమూహముతో వచ్చియిచ్చి శరణు దెసనీవె
యపరాధిననుమతఁడు శరణాగతప్రియుఁ డొసఁగు నభయము శేషగిరి
విభుఁడు అనిపవనసుతుఁడమ్మ త సమానముగఁబల్కు పల్కుల కను
రేంద్రుఁడలిగినలిరేగెను॥ నారీ॥

గీ. కర్ణాటక సారంగ - ఆదితాళము.

పల్లవి-తరుణీ యీచరిత్రము - సరణి సుజనాదరణీయము॥

అనుపల్లవి-ఇరువదికన్నుల నురోహణల మిరవై పృజ్వరిలను రావణుఁ
డు హరిదాసుడగుహను మంత్రుఁగనివనచ రాధమనినుఁ
దుగ్రితును సీతను వధింతు తరిమిరామలక్ష్మణులనరి మురిఁ
జంపి కపికులాగ్రజుల తరణిసుతాంగ దాదులఁబొరిఁగొం
దు ధరణియందు యశముగండు ననియెను॥ తరు॥

చరణములు-నూరుకోట్ల రావణకీటములు నా తోసమానమా
అసురానినను శ్రీరామ దూతనై మీఱినాను నా పేరు హనుమంతుఁ
డొక సారిగుద్ది తే ఓరి నీపని దీటునీతోని వారలెంతమాత్రమురా దో
సకారి యని మారుతి పోనాడవిని కిన్క-కే నారాక్షసచూడానుణియా
తిక్క దారి కోతి కండలు తెగ వేసిభూ తములకు బలిసేయుండని సెల
వియ్యఁ జేరిచంపంగడఁగెడు భటుల నివార్చి తమచున్నను గని
సారభాషణుడైన విభీషణుడు చారులెందు ననధ్యుతాడు రనెను॥
తరు॥

౧

వానరుజంపుట పాప మదిగాక వారలెవరు దెలుపు వారువీని
చే నింతయువిని రాఁగోరు శ్రీరామ భూనాథునితో బోరు వేవేగ మే
నీకుఁజేకూడు నో । దావవేంద్ర వీనికి దగినశాస్తి మీరుసేయఁ । గా
నియమింపుఁడన దమ్ముని నుడి తానెద నిడి రావణాసురుఁడు కపుల ।
ప్రాణపదము తోక యదికాల్చి వీని । పోనిండని పల్కుదనుజ భటు
లల్క- । మానక ననిలజుఁ గట్టి బహువస్త్రచయము తోకను జుట్టి ।
నూనెలో నద్ది వహ్ని దరికొల్పి । మానగరమందుఁ ద్రిప్పిరేమందు॥
తరుణీ॥

౨॥

పావని చిటుతమే నుందె నంతనె వదలె । బుదముల్ ఘనత
నుండై తనవెంటవచ్చెడి కావలివారలఁ ద్రొంచి యింటింట నిజవాల ।

దావాగ్నిబెట్టి బూడిద పెంటఁజేసెఁబుర । మా విభీషణునిల్లువినామం
ట తోఁకంటక । పావనుఁడు చల్లనాయె గరువలి చెలి సీతాస్తుతిగంట
గపిపతి । యావనధిలో లాంగూలము ముంచిచల్లార్చె । నేవిభునామ
ము మూలము దెలిసిన జనులు । పాఁ నులైతాపత్రయానలముఁ । బా
యును రారఘవనునకు నీవైశ్వానరుని । చేనగునే తత ణము జని । సీ
తాసతి ప్రిదక్షిణము । గావించి మొక్కి రామసన్నిధికి దేవి సెలవి
మృనినఁ బదమనెఁగొమ్మ॥ తరు॥ 3

నిరుచూచి యూరికయుంటిని నేనెట్లు నిచట నిర్వహింతుననిన
కన్నతల్లి మూపునధింతు రాముఁడు¹ । నిన్ను గూర్చి వినుతిగాంతునని
న మ । రున్నందనుని భక్తిమంతు గని విను । మన్న నేనేవేగ నెనాప్రా
ణముల్ ధరింతు సీనా । రాన్నిధి యింకించియైన బంధించియైన రా
ముఁడు వచ్చి యవనిలోన దశకంఠుఁ జంపి । నన్నుజేకొనిన గీర్తి
యందాక । యెన్నకుందుబామ్మా హరిఁ దోడితెమ్మాయన్న నాజనే
యుఁడు చని సువే । లాచల మెక్కి యార్చె నువినియెన్ని రంగదజాం
బవత్ప్రముఖులు॥ ఇది వాయుసుతునివిజయనాదమాని॥ తరు॥ ౪

తరుచరపతిచరణములూనినతటి । గిరిశరిత్రికిసరిగాఁ గ్రుంగి ।
యెగురుతరిముప్పది యోజనముల్ నింగి । కెగరె సాగరము దాటి
ఖగరాజు భండినా మహేంద్ర ధరణీధర మెక్కెను బొంగి । సామీరి
యరసి కౌగలించియంగదాదులు చెలగి పోయినపని నెఱవేరెనా
యనిన మీకృపచేగంటి ధరణీజననినసంగతివినిచె హరలనిలజని కొ
నియాడి నానందమున నా డిరితోఁకముద్దాడిరి పఱచిమధువనమునకుఁ
జనిమధు ఫలములడుగ శేషాద్రి పతికరుణగలుగ ఫలంబుల కేమియని
వ మరుత్సుతుఁడిచ్చె సెల వెలమిపెచ్చి॥ తరుణీ॥ 5

గీ. 2. నవరోజురాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరిగా రీసచ్చరిత్రము వినువారి కరయ నెవ్వారిలను శారీ॥
అనుపల్లవి-తరుచరుల మధువన పాలకుల నెన్నక తేనెలాని ఫలములు
గొనికాపరుల చరణతల తాడితులఁజేసిన వెఱచఱచి దధి
ముఖాదులు చని న తరుణిసుతున కెఱఁగి వనభంగ సరణి
దెలిపిన నతఁడెదఁ బొదలె॥ సరిగా॥

చరణములు-చూచివచ్చె హను మంతుఁడు సీతా సుందరీ మణి
ని నామధువన మాచెల్వమునఁ జొచ్చిరను రవిజుని మాట హరి వీరు
లలర విన నాచెవి కవనిజఁ బేర్కొనినట్లున్న దనిన నానోమహాత్మా
యాకార్యముల మెఱసి హనుమ త్ప్రముఖులిదెవచ్చి రనిపిలువ వనేచ
రుల సంపఁ జని మిముఁ గంటిమి మేతయదయిన రమ్మనె ననిరి॥
సరిగా॥

మిన్నుముట్టి యాడుచువానరులుమ రున్నందనాంగదుల పా
పున రామ సన్నిధిఁ బెన్నిధి గన్నట్లుగని మొక్కి రున్నతి మదిఁబొద
ల చెన్నలరఁ గంటి సీతనులోక మాతమీసేమ మరసెరామ చంద్ర
రాజేంద్ర విన్నపమ శోకవని జానకియున్నదికృశించి జడగట్టిన నెన్నె
ఱులతో రామారామ యన్ననుడితోడ ననె మారుతి॥ సరిగా॥ ౨

నేనుశింశుపా తరుశాఖలనుండి నీకథఁపఱచిన విభూపుత్రీ వీ
నుల కమృతసమానముగాఁ బల్కు వీఁడెవ్వండనియెంచిన మానవతీమ
ణి ఎదుట వానరశిశువనై నిలిచి మొక్కి నమ్మిక బుట్టునట్లుగా పూని
యాద్యంతములు తేట గా నెఱుంగఁ జెప్పి ముదిరికవిభుం డానవాలంపి
రని యొసఁగిన నందిమిన్నందెననె బావని॥ సరిగా॥ 3

నను నమ్మి నెమ్మి మాయమ్మ పల్కె రా ముని కెల్లు నామీ
ద ధరూరసము జనియించు నట్లువిన్నవించు నాయిడుమలు గనినవా;

డవుగావా అనిన రాఘవుడు నిన్నెడఁబాసిన మొదలు హస్తీతాయని
శోకించుచున్నాఁడు నే జనిసీ యునికిఁదెల్పెదన్యపుడను జార్కసుత
యుతుడై కపులఁ దోడ్కొనినచ్చి యరివచ్చినను జే కొను నంటి న
నెనంజనీసుతుడు॥ సరిగా॥ ౪

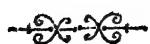
ఆనతీవమ్మరాముని వద్దికన నభిజ్ఞానార్థముగఁ జూడారత్న మొ
సఁగి ఆనాఁడుకాకముమదమడంచుట దెల్పుచునె సామి నీతోడ నేను
నామఱఁది లక్ష్మణుని దుర్భాష ల జ్ఞానముననంటినది శమింపు మని
ఆనెలత కన్నీరు మున్నీ రన నించ నూటడించి ఘనో బ్యాన మగలిం
చి యక్షముఖ దనుజుల వధించితి నె నత డు॥ సరిగా॥ ౬

కొంకక రావణుఁగాంచి భాషించి లంకాపురి గాల్చి సీతాజ్ఞచే
బొంకముగావచ్చితి రామ నీపాదం బుజములౌ దలఁదాల్చి కింకరుడ
దయఁజూడు మనివాయుజుఁడు ప ల్కిన రాఘవేంద్రు డానంద సాం
ద్ర్యుండై పంకజ భవాదుల కశక్యము పవనసుత నీకేతగు నీపని కింకొ
కటి సాటిగాదని గది యించెఁ గౌగిట రాముఁడనిలజు॥ సరిగా॥ ౭

పరమాత్ముడనౌ నా పరిరంభణము దుర్లభము వినుసామీ
రి యనె నెవ్వని చరణాబ్జ యుగళ తులసీదళమ్ములఁ బూజ సలిపిన
శ్రీమీఱ పరమపదమం దు దురారామునిచే నాలింగితుఁ డయ్యెహను
మంతుఁ డేమందు గరిమ సభ్యాత్మరామాయణ కావ్యమున సుందర
కాండమిది యరసి తెనుగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీశుపేర॥ సరిగా॥

శ్రీమదభ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - సుందరకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

యుద్ధ కాండము.

గీ. ధైరవిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరాజరాజేశ్వరీ యాచరిత్రమార్య నుతి పాత్రము॥

అనుపల్లవి-చేరిదాశరథిమోదము మది మీఱమనోరథి యై పలికె
మారుతి చేసిన పని దేవతలచే దీరదొరల తరమె సాగర
మె వ్వారుదాఁటువార లల లంక యె వ్వరికిఁ గాల్చిరాఁ డీ
ఱు సామీరి వలననేను రఘుకులము సౌమిత్రీయు రవిసు
తుఁడును బ్రదుకఁగలిగె ననె॥ శ్రీరా॥

చరణములు-ఈసుగ్రీవునిభాగ్య మహిమ నుతియింపఁ దరము
గాదు కడలిన కృమీనహితిమిపాతీనములకు పాదు ఇదిదాట నేసరణి
నొనిక మీఁదు రావణసురుగెల్చి యెట్లా సీతఁజేకొన నగు నిదేటి
వాదు మోసమాయె బలా యనిన రామునిం గని కపికులాగ్రాణిపలికె
నా సముద్ర మెంత రావణుడెంత యేమిటికి చింత గలుపువెంత నీసరి
లేరవని విల్లుఁగొని నిల్వనిన్నెదుక నెవరి వశము వే సంద్రముఁదాట
నూహింపు రఘు వీర రావణునిమృతుఁగ దలంపుమనె॥ శ్రీరా॥ ౧

వానరవరులు కామరూపులైన రావణసములగుట చూడు నీ
పనికై యగ్ని నై నఁబొరలనున్నారు నేడని భక్తిమానుషము లేర్పడఁ
గఁగుడు నూనువాక్యముల కలరి యంజనీ సుతఁ గని పుడఁకుతేడు నే

నీచే లంకారూపంబు విని దానిపొంక మిడనణతుల నవిధూచుతమది
వ్యతేజోఽధికమై లంకాపురి త్రికూటగిరిపై నున్నదియొనపై దానిచు
ట్టు వారానిధియగ డయగు కోటమణిహిరణ్మయము పూనిధర్మార్థ
కామమోక్షములు నానలరు చతుర్ద్వారములననే యతఁడు॥ శ్రీరా॥ ౨

తరుణిశశాంకుల పైవిరోధమున దమవారల కన్న మున్నెఱసె
నన్న కరణి గోపురములు మిన్నావరింపగను పురిగెలు గృహములక
న్న మేల్ చిత్తరువుకూటముల మణికవాటముల దనరుసు ప్రసన్న స
రసోద్యానముల నడబావుల చలువచప్పురముల నలవిఘణి సరణుల సు
రలరయుదురనె నతఁడు॥ శ్రీరా॥ 3

రాజసింహ మిట్లున్న రావణుబల రాజనాల్గవపాలు హతమయ్యె
నాచే జేజేరామ పదివేలు ప్రాణతుల్ నేజేసె దనన్నేలుబంటు గాజ
య శ్రీరమణ యనిన హరిహ నుమంతునిమేలు పూజవాక్కుమముల
జేసి తపన పుత్రుగని సైన్యములనడిపింపుమి దే జయ ముహూర్తమని
రాముడైన తియ్యబ్రయాణభేరి వేయించెశౌరి అజతనయుడనిలా
త్యజునెక్కి నంగడుడువహించె లక్ష్మణుని అజకగచరేంద్రీచాలితకపిబ
లాలి యిలయీనుగలి నడచె దక్షిణము॥ శ్రీరా॥ ౪

తరుచరు లెగరుచు బరువులిడుచు రుచి కరములయిన పండ్లు
దిని తేనెలాని గిరులెత్తుచుబుట్లచెండ్లు నానె గరవైచుచు గొప్పగుండ్లు
దాటుచు హరి! మేమెదశాస్యుఁ దుంతుమేగెద మరమరేలన, తేం
డ్లు మఱిరేబగలనకవింధ్య సహ్యా మలయాదులు ఘనకాననములును
ఉరువడిదాటి కర్కాటక కమఠమ కర ఝషోగాభంగరంగత్తరంగా
కరమై భీకరమైన రత్నాకరము జేరి యాదొరమైత్రిగని మురువుగ ని
టసేనవిడియ నియమంపు మనిరిస్వామి మహాప్రసాద మనెను॥ శ్రీరా॥

ఆచేశ సీతను దలంచి రాముడా హా యని విరహార్తి నేమందు
నానిభుడు సత్యజ్ఞానస్ఫూర్తి ప్రజ్ఞానఘన కేవలానంద మూర్తి యో

గకోవిదభావానువర్తి కీర్తి దేవతాచక్రవర్తి శ్రీవిభునెఱిగిన దుఃఖాదులు చెందనేరరీఘునునెనయునే? జీవాభిమానికే దుఃఖజాలము చిద్రూపమాపరమాత్మకులేదు మా భావమునకేళోకాదులు నీదెసఁబోవఁగలవె యెఱుకెకానిలిచెఁ గావునశేషాద్రిపతి రాముఁడుస కలసాక్షీయనితలఁపనయ్యెబుధులచే॥ శ్రీరా॥ ౬

౧౯. శంకరాభరణము - ఆదితాళము.

పల్లవి-విసవే మదవతీ సతీ వినుదయాదాక్షిణ్య లసన్నతీ॥
అనుపల్లవి-హనుమంతునిచే నైనసాహసము గనిసిగ్గునఁదలవంచి రావణుండు చనదు సురలచే నేనిటుసేయ నని మంతులఁబిలువనంపిపలికె॥

చరణములు-హితులారా కదనవిజిత విమతులారా పృథంజన సుతుండు చేసిన పని గంటిరే శూరతమీఱ కొతుకకలంకఁబ్రవేశించి భూ సుతఁగాంచి యక్షౌదలఁబాలియించి వితతమగులంకఁ గాల్చిగల్చి చనె వెరవేమిఁచెప్పుడనె దనుజపతి॥ విన॥ ౧

ఓదేవా గానముదిత మహాదేవా వలదు నీ తాదైతువలని భయము ; జగ త్రియఃజయప్రభావా ఆదేవేంద్రుఁ జెఱినిడె నీకొడు కలకాపతి యుళికి పుష్పక మొసఁగె నాదరింపవు వరుణుని, యమునికి భయమునెందవిదెంత నిరి హితులు॥ విన॥ ౨

మయుఁడు బాలామణి నీకొసఁగి నయముచాలాగాంచె నీదయ హనుమంతుఁడిటుచేసెనని దనుజలోకపాలా మయమునఁ బడనేల కోఁతయనియే మఱి యుంటిమతఁడందున బ్రీడికిచనె నియమింపుమోర్తుమిక మర్త్యగర్వ నిర్వాపణఁగావించుమనిరి॥ విన॥ ౩

నిదురదేరి కుంభకర్ణుఁడు నగరుఁజేరి కుంభకర్ణుఁడు చదురుఁజేరి యీమాట యుదుటఁగాంచి రావణుఁదిలకించి యో దోసకారి పదరి

యేవనిఁజేసితివి దీన ఫలమేమిసేకిదె చేటుకాలము చిదచిదాత్మకుఁడు
రాముఁడు శ్రీహరి సీతాసతి శ్రీదేవి యనెను॥ విన॥ ౪

రామసామితులగపుల సం గ్రామభూమిఁబారిగొందు సామి
నేగల్గినమదికి వి చారమేమీ శేముషీజతాబజ యని యింద్ర జిత్తువ
ల్క. నత్తఱిని భాగవత గ్రామణి విభీషణుఁడు శేషాచల కాంతాంఘ్రు
లెదనిడి సభకు చనె॥ వినవె॥

౬౦. కల్యాణిరాగము - జంపెతాళము.

ప్లవి-కాళీ వినుసుజ్ఞాన జనమానస కాసార కేళీ విహారమరాళీ॥
అనుప్లవి-మేలుఁగోఁసురారి కోమలాంఘ్రులకుఁ గేలు గదియించి వి
భీషణుఁడన్నమన్ననఁ జాలఁజెందిసభికులదిలకించి దనుజేశ్వ
రుని కామాతురునిగాంచి పలికెఁజ్ఞు॥ కా॥

చరణములు-రావణా యీకుంభకర్ణుఁడు నీయింద్రజిత్తు మహా
దర మహాపార్శ్వలు దేవా యీకుంభ నికుం భాతికాయు లీ దేవాంత
కసరాంతకులు మొదలొపీరులు నిన్ను గావలే రా రఘుకులేశ్వరుని
బారి నీవుపడువేళనిను సీతయగుబల్ కాలముగావుగొన్నదివెర వెన్నమ
తీలేదు సీత నీవలె త్వరఁబోవలె హరిశరణ॥ కాళీ॥ ౧

ఇనకులాగ్రణిబాణముల్ లంకాపురి ఘనంబుగ నిండి రాక్షసు
లపాగ్రణముల్ గొనక మున్నేజాన కినిరాఘవున కొసంగదగు కులగో
త్రాకారులు నఖిదంష్ట్రాయధులు వనచరులు నిరుపమబలుల్ లంకఁ
జొచ్చి వారకగలంచకయును రామునకుసతిని మృగఘ నీవుబ్రదుక లే
వు హరినురేంద్రు లాదరించినను నినుహరించు రాముఁడనె॥ కాళీ॥

రాముఁడె నీపాలిమృత్యువు పాతా శలోకమునకేగినఁబోవచ్చు
నా యేమందు నిన్న ననతమ్ముని హితోక్తుల హితమాయెనన్న కావధ
ముల్ రోగిమెచ్చునా యామినిచరగ్రామణి విధవశుంఢై యామెయి

యావిభీషణునిగని యోరిసేసెసగు కామితార్థములను సమర్థత నొంది
బోగరునఁ గాఱులాడుచు వైరులఁబొగడఁదగునె॥ కాళి॥ 3

కలిగినాఁడువిభీషణుం డనుశత్రుఁడు ఖలుఁడు కృతఘ్నుండితని
తోఁజెలిమి దలంప గూడునాఁదాయాది చెడగోరునను నాపలుకు నిజ
మాయెనెరుఁ డిటుబలికినఁ బలిమిఁ దల తెగవేత్తును బగదీర నసుర
కులాభమానిను గాల్పనెయని దశముఖుఁడు బలుకవినిరోషమున విభీ
షణుఁడు నల్వరుమం త్రులునుదా నెగసెను గదాయతభుజుడై॥ కాళి॥

గగనమార్గమునందు నిల్చివిభీషణుఁడు గంభీరముగఁ బల్కెను
రావణా లగడుఁజెందిచెడిపోకు ప్రియవాదినై హితము నాచరించున
ను దిరస్కరించితిపట్టెనా తగినమన్ననకెన్ని మత్పితృసముండవు దశ
రథతనూజుడై యవతరించెగాలుఁడు జగతిరామరూపమై మహిజాత
సీతయనఁగ జనించెను జనకునిఁట ననె నతండు॥ కాళి॥ ౪

ధరణీభారముమాన్పు సీతారాములు దలఁచిరి విధిప్రేరితుఁడవై
నేఁ గఱపిన హితవాక్యములు వినవైతివిప్రకృతి కరయసాక్షిభూతము
లవెలిలోను తానెచేరియునా నారూపనామభేదముల భిన్నునివలెదరు
పులందనలుఁ డొకఁడైన కరణిరాగ వస్తుయోగమునరక్తస్ఫటి కమను
నట్లాహరి గుణాకరుండగుననె॥ కాళి॥ ౬

కాలమవ్యక్తము ప్రధానపురుషులన గనాల్గుప్రధాన పురుషు
లచే జగము లిలఁదనరు భగవంతుఁడు రాముఁడై సంహరించునిన్నునీ
వారితోనిదినిజమ్ము బాళినేజని హరికినేమమున మొక్కి శ్రీలలర
నుందునని విభీషణుఁడు వారల బోలిమాలిన భృమలందోలి శేషాద్రి
పతియ శోవిశాలుని సేవజేయ నపుడెచనె॥ కాళి॥ ౭

౬౧. సావేరి - అటతాళం.

పల్లవి-కామలీలాకార్ము క విజయభూలతా ఖలపాపనసువ్రతా
హిమశైలనుతావినవే॥

అనుపల్లవి-ధీమంతుఁడగువిభీషణుండు నల్వరు మంతులతో వచ్చిది
 వినినిల్చిరాముని శ్రీమహితనామునిపాద సీరేజాతములు
 చూచి నతుండైరామా రాజీవలోచన నా సామీ వినుమని
 పలికెఘనముగనను జెవులపండువుగ॥ కామ॥

చరణములు-నేవిభీషణుఁడ సతినిముచ్చిల్లినట్టి రావణునితమ్ముఁ
 డను రామాలన్నచే విడువబడితిగుణ ధామా యింక సీవేగతి ఘన
 శ్యామాసీతాదేవి రామునికిమ్మని దశముఖునితో చెలిపినజంపవచ్చెను
 రణభీమా అదేవారికివెఱచి నేవచ్చితినేని సేవార్థముదేవ దేవదీనులకు
 సీవేదిక్కునిననువిని సు గ్రీవుఁడెతనినమ్మకుముమా యావిపగతుని య
 నుజుఁడుబలియుఁ డనఘ సెలవీదుగ్రంతు సచివులతోననియె రఘు
 పతితో॥ కామ॥

౧

ఇనకులమణిరవిజునిమాట వినినవ్వి యనెడలఁచినమాత్రము
 నజగము లనుజగత్పతుల నిమిషమునద్రుంతు జననమొందింతు వేగ
 మునందెమ్మా దనుజుని సకలభూత అభయ దానకంకణముగట్టితి నే
 లోకమున ననినజన నాయకుఁబొగడి దిననాథాత్మజుండుో యననావిభీ
 షణనా మునిదెచ్చి కనుపింపం గనిమొక్కిరాముని ఘనశ్యాముని వి
 శాలాత్ముని మనోజముఖాబ్జధనుశ్శర మహితకరుఁ బ్రశాంతుని లక్ష్మ
 ణాన్వితఁబొగడ దొడంగెవిను॥ కామ॥

౨

శ్రీరామ రాజలలామమొక్కెదనీకు సీతాహృదయాభిరామా
 ధనుర్ధారిపూరిత భక్తకామాశాంతా కారా యనంతశ్రీధామానమ
 స్కారము సుగ్రీవమిత్ర జేజేసీకం జలిరఘువరసార్వభౌమా జగముఁ
 కోరి పుట్టింపఁజేరి రక్షింపనోలి శిక్షింపనీరీతులకాది కారంబగు సీకు
 నతి త్రిజ గద్గురుండవై తగు సీకు జో హరులాదిగృహస్థవగుసీ కమిత
 సాస్థాంగములుచేతుహరి నుతవాగ్ధరీ యనెవిను॥ కామ॥

3

చరాచరభూతములు చేచెలఁగి వ్యాపక స్వరూపమున వసించి
యుండు టెఱుంగరజ్జులు మాయనుంచి యెఱుకమఱచి జన్మమృతులు
గాంచి యెపుడు తిరుగుచుదురు శరణాగతులఁ బోవవేదేవ దయార
సము నించి సుజననానా దరణీయముగాదు ధరణీధరలోక సరణి శు
క్తిరజతముకరణి భ్రమయని యరయు తజ్జులుపుత్రదారగృహదులం
దాస సేయరు విష యరతులగుదురు తుదనరయనివిశోక కరములగు
ను జనుడివిగనుఁగొనువరదాపాలితద్విరదా య నెను॥ కామ॥ ౪

సీవేయిందుఁగి డీశానుఁ డాద్యంతమైనది గ్దేవతలు సీవణువుకన్న
నణువు సీవు గొప్పగను ద్రిభువనావళి కనిన తండ్రివన్నసీవె ఆదిష
ధ్యాంత రహితుఁడవు పూర్ణుఁడవు సీవవ్యయుఁడవు సుప్రసన్నశిరో
గ్రీవశ్రోత్రవక్షవాక్షేత్రి శ్రేణినజితుఁడవు మా యావాసవసాక్షిఁ
సీవుద్రష్టవుశ్రోతవు గుణా నివృత పంచకోశాతీతుఁడవు సీవనాశ్రయుఁ
డ వవికారివి భావరహితుఁడవాదిపురుషుఁడవు పృథ్వికవ్వలివాఁడ
వనె॥ కామ॥ ౫

మాయచే నిజరూపమును విడి నరునివలె మహిఁ జూపట్టితినగు
ణి యంచు నినునిర్మాయకునిగాను దలంచు మహిత ధీయుతుఁడు మో
క్షము గాంచు గాన సీయంఘ్రి భక్తియును నిచ్చచేనేగందు నేనిస
త్సుఖములగందు యోగిధ్యేయ సుజన విధేయశుభనామధేయ ప్రణ
తగాధేయ ననుబోవు శ్రీయుతాకఘ్రిలకునతియవి నుతిఁ జేసినవిభీ
షణునిగని రఘునాయకుఁడు హితముగోరుము యిపు డేమొసంగుదు
దనుజకులతీల కా యని పలుక నతఁడు పొంగె॥ ౬

నేనుధన్యుఁడ గృతకృత్యుఁడనై తినినుగంటి నీదయగంటి బ్రం
హ్మనందము చేకొంటి జగతిలో నెవ్వఁడు ననువంటిఘనుఁడు నేనెల్ల స
తీసుతసంపదల హరి సీయందే భక్తియుండవలె నంటి నానట్లకానిమ్మ
న నసురజానికొమదిమెచ్చి నే నెమ్మదిలోనిన్నె నమ్మితి ననినవానిమది నీ

తాపమేతుడ నై నిల్చు నకుటిలుడవైనను ధ్యానించిభవజలధి దాటు
ము నన్యమిస్త వము దీనిబరించు నతడుకోర్కెలుగాంచుననె॥ గామ॥

ననుగన్న ఫలమిప్పుడే కాంచువీడు లక్ష్మణా లంక నేలింతుజూ
డు జలముగొని తెమ్మభిషేకింతు నేను సిరులు గనర దీవింతు నీతోడనె
దనుజునిచంద్రుని లెందాఁక, నిలనాకథయుండునందాఁకనుండు వీ
డురాజ్యమును జేయునటంచు మనుజేంద్రుఁడు పల్కి దనుజేశుఁ బట్ట
భతుని జేసె మంతులతో వానరులరిరినజాడాలిం గనముచేసి విభీ
షణా రా వణవధకు తోడుగమ్మని పల్కినకీర్తి సాంద్రుఁడగు శేషగిరిం
దుని సేవయొనరింతమనె॥ కా॥

౬౨. కాఫీరాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-అభిసేలకుటిలాలకా ని స్తులకస్తూరికా లంకృత ఫాల ఫలకా
సఖి జనతిలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-అల పంక్తి కంతుడంపశుకుండను నసురుఁడటువచ్చి వినువీ
ధినిల్చి పలికె సుగ్రీవ మహారాజ రావణుండునికొ గరపు
చు నిమ్మాట లనెను॥ అళి॥

చరణములు-మంచకులమున జనించినావుకపి మండలాధిపతివై
నావు ఎంచినా ననుజసమునిగా నిను నెపుడుధనముతోడఁగుడువకపో
వుమో హించి సురలులంకజొర లేరెంత మీరనిదశముఖుఁడు దెల్పెన
నె శుకుండు॥ నళి॥

వానరులనుడివిని చంపెద రఘువిరామ దయ చే నివారింపు
మన నభయ మిచ్చితి వెఱవవలదనెను రామ తొనాఘుఁడుకపిసేనశు
కుండరసి మాధౌరతో నేమందు నినజయనె॥ నళి॥

వాలిమాయన్న యెటు లట్లసేపు వధకర్తు ఁడవనురా పోతులువ
యని లీలి నాదిత్యునుతుండుపల్లుకవాఁడేగి రావణునితో నుపన్మవాళి

యేయని యదంతయునుదెల్పెనువి పాదహృదయుడై యుండె దనుజ పతి॥ నళి॥ 3

లటమీఁదట రాముండబియుప్పొంగుట గనికనులెట్టుగఁజేసి - కుటిలభృకుటియైపలికెఁగనుఁగొను లక్ష్మణుననుఁగన వారాశిది క్తట ము లాక్రమింపఁగడఁగె వీనిమ దమడఁతుఁ గపులు శ్రమముఁబాసి చ టులగతిలడచిపోదురుగా కని చాప మిక్కడినునాశమ్మదొడిగె॥ నళి॥

గడగడ వడఁకెను బుడమి దిశలవిసెఁ గడలి దివ్యతనుపుధరించి వడిగావచ్చి సన్మణులను రఘువరు ముందరనుంచి నమస్కరించి నే జ డుడను శ్రీరామ శుభనామ నా యెడదప్పలను మన్నించి జడు దయ గాపుకాపు భూతపంచకములకు జడిమ స్వధర్మమని పలికె॥ నళి॥ ౪

సీవునిర్గుణుడవవికారివి మాయావియాతటివిరాడ్బ్రాహ్మపు సీవంగీ కరించి జగముల నేర్పనసృజింతు వార సీనైపులో దేవసీసత్వమున ను రలైరి విధిప్రముఖులకునీవేబ్రాహ్మ భావజారి కినుకచేబాడమె భవ్యగుణసాంద్ర రాఘవేంద్రయనె॥ నళి॥ ౬

పుండరీకాక్ష మాయామనుజ తనుండవని నినుఁదెలియఁగలనే దండమే మూఖులకు సన్మార్గ దము పశువులకు మునుకోలవలె నే నికనీదండచేరితి దండమయా కో దండధారి యభయమిమ్మొకనే నిం దుభక్తిలంకకు దోవయిత్తు నీకనుచు సరిత్పతి వినవిన్నవించె॥ నళి॥ ౭

రిత్ర వోదీమహాశరముకనుకిత్త టి గుఱిఁజూపుమని హరి యొత్తి పల్కిన నన్ను బాధించుచు నున్నారధీరులుదుమకుల్య మనుదరినా మొత్తముపై వేయు మని పల్కెను స ముద్రుడు రఘునీరుడు నలరి- సత్తుగ శరము నేయ నాభీరుల రిత్తఁజేసి యపుడెపొదఁజేరెనది॥ నళి॥

చెలఁగివిశ్వకర్మనుతుఁడనలునిచే సేతు వొనరింపు మితఁడుతో లుతనే వరముగొనె నిందుకని పలికి హరికెరగి చనె సాగరుడు కడు

3లరె లక్ష్మణకపీందుర్లతో శేషాచలేశుడగు రఘువిభుడు నటునిజ
లధికి సేతువుగట్టుమని నెల వొసంగెనగచరులు హర్షించిరి॥ న॥ ౯

౬౩. సురటరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామలింగా వృషభతు - రంగాయ సితాంగా॥ రామ॥
అనుపల్లవి-కామితప్రదన త్కరుణాపాంగా కామగర్వభంగా గంగా
త్తమాంగా॥ రామ॥

చరణములు-అమరాచలచాప అజ్ఞానంధదీప సనాతనరూప సు
గుణకలాప. అమితప్రతాప శమిత మజ్జనజన్మసూచిత పాపవినుతారత
రూప విశ్వనిర్దేవ॥ రా॥ ౧

బాలేందు కిరీట భవ్యజటాజూట శీల సల్లలాట శుక్రిచయ
ఘోట త్రిపురదావక్రపీట లీలాహాస నిర్మూలితనిశాట శూతాయుధ
ఫేట సుజనహేమకూట॥ రా॥ ౨

సోమార్కానలనేత్ర సుందరీజనచైత్ర హేమవతీకళత్ర సన్ను
తపాత్ర కామలతా లవిత్రసామజాసుజైత్ర సకలలోక సూత్రశ్రీశత
తచరిత్ర శేషాద్రీశమిత్ర॥ రా॥ ౩

తాంతకిట రిమరిస రీతమత ఝే మపధతకుంతఝేంతారితధప
ధమప తాహతనటతక ఝేంతారిస్సరిగరీ సనిసరీ సనిధప తాంత కిటక
తక మపనిధపమ ధళాంగుధిమితక దదింగిణతో॥ రా॥ ౪

౬౪. బిలహరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-విను సర్వమంగళా నయనకళా - విజితాంబు దళ శంఖ
సుందరగళ॥

అనుపల్లవి-ఇనకులమణి సేతువు మొదట రా - మేశ్వరు మొనరించి
పూజించియేమనుజుడు సేతుస్నానము రా మలింగ దర్శన
సన్మానముగను నతను పంచమహాపాతకము లను జయిం
చునాదయసటుచు బలికెను॥ వీను॥

నరుడా కాశీక్షిబోయి గంగాజలముగొని యరుదెంచి రామే శ్వరుని నభిషేకించి పరంగజలధిలోబాడవైవ బ్రహ్మపాపుడాని యీక్షరణి తరణికులాబ్ధిసాముడు శ్రీరాముడు పల్కడరుచరులుత్ప హించి చలము తెట్టించి గురుగులగతి దొంతరలుగా బయనములును తరగతిగొని తరలగా అరుదుగనలుడందినాడు సేతువొనరిచె నోజబ దునాల్లుయోజనము లిడ॥ విను॥

ఇరవై ఇరువై యొక్కటిరువై రెండిరువై మూడు, మఱునాడు మూడననాడు చతుర్థపంచవా సరముల శతయోజనములుకపు లు సేతువు పరువడిగట్టిరి చూడుహరినర పరివృతులయిదా శరభులు హనుమంతాం గదులనెక్కుమైబాదల మెరసి సువేలాదిగిజనికాంచిరి పరిఘ ధ్వజ తోరణం బధికహిరణ్మయప్రాకారసాధగృహ వర విటా కయైతనరు లంకం బొంకము॥ విను॥ 3

పదితలలను మఃశికిరీటము లుంచి చెవుల స్వర్ణకుండలములు పె ట్టిచేతులు గదియరతనాలకడేలు గీలుకొల్పి కలితాంగుళముల నుంగర ములు పదిలపఱచి జూమ్మున వేల్పుటేచుగుకొమ్ముపతకమై తనరార ఘనరుచి దేర ద్విదశులగెలిచిన భీరముతనపాదమునఁ దగుగండపెండే రము చదురుగనుత్తరగోపురముమీఁద దశాననుడు కొలువుండె నిం డుమనమున॥ విను॥ 3

పాతాంతరము.

చలువ గొడుగుల నీడరావణుడు వి శాలసాధమున నుండె యోధవరులతో అపుడు శకుండను చారుడా రావణుని గని విపుల మోదనుజసేనకు కపిసేనకు నెపుడు సంధిగాదు దేవాసురుల వలె నింక నొకపని తడవుసేయకు నృపకుంజరునకు వైదేహినిచ్చుటొండె జగడ మిచ్చుటొండె రాముడు సుగుణాభిరాముడు విపులాత్మజ నేభ

లముగొని యెఱుకదెచ్చితి వాబల మిపుడుజూపు నీసతుల లంక రమి-
యింపు మనినీతోడెల్పుమని పలికెననె॥ విను॥ ౪

శ్రీరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవ విభీషణులు చెలంగినల్వరొక్కచో
నున్నారు చూడు వీరె లంక నశింపఁ జేయజాలుమరితర వీరులనేకులు
న్నా రెన్నుచో సారమాప్లవగ సేనసంఖ్య సేయనాతరమా మేరుమం
దరతుల్యులయోధ్యాగ్రేసరుల చేరి వినులంక కెదురై పలుమాఱదల్పు
చు ధృతికిగుదురై మఱియాధవులు నూఱువేల్గొలువ మెలగు నతఁ
డు దివాకరసుతుడనిపలికె॥ విను॥ ౫

ఇతఁడగ్నినందనుడు సేనాపతి నీలుడు ఇతఁడువాలికొడుకంగ
దుడు యువరా జితఁడక్షహంత యా హనుమంతుఁ డీఘనుడె నీతనీ
క్షించిచనె రామునికడ కితఁడుశ్వేతుడు రంభుడితఁడు శరభుడు పన
సుండితఁడుమైందుడుదద్దివిదుడితఁడు యోధాగ్రేసరుడు ఇతఁడు వి
శ్వకర్మసుతుడునలుం డీ బలములెన్న లేడిశుడు అతులకౌర్యు రతి
బలాధ్యులందఱు చతురులసురవధకుదనుజవర యనియెను॥ విను॥ ౬

ఇరువదియొక వేలకోట లిరువదియొక వేల శంఖము లిరువది
యొక వేల బృందములు సుగ్రీవునిమంత్రి వరసేనలబలములెక్కవెట్ట
నా వశముగాదు రేయుఁబగలుఁ బరమాత్ముఁడాదినారాయణుడురా
ముడు పరాశక్తిభూపుత్రిలోకజనియిత్రి లయకారి అనజగముసం భ
వమాయె వారితోవైరము కొఱగాదఖలమాతనీతయనినీవు గోరితెచ్చు
కొనుట కార్చిచ్చు తెఱగనె॥ వి॥ ౭

జలబుద్బుధమువలెజంచలము. సుసారము క్షణభంగురము. శ్వా
యము పంచభూతముల వల్లనై పంచవింశతి తత్వాత్మకమైజడమై పా
లుపొందు నట్టిది తెలియమాయముఇలనెవఁడుదీనియందుమమతసేయు-
మలమూలములగంపరోతకొంప హంకృతితెంప సలుపుఁమిటికి క

లుషము సుఖా దులఁజెందునేది యది దేహము కలుగకర్తననుట జీవు
నకుజ న్మలయంబు లటుగానమమశలణఁపు మనె|| విను|| ౮

అతిశుద్ధమతి నిర్మలమాత్మవిజ్ఞానరూప మచలమవ్యయంబుస్వ
జ్ఞానమున వెతఁజెంది జీవుఁడు మో హితుఁడౌ గాన నీవు నన్మతిచే
నాత్మననిశంబు నుతియింపు దారపుత్రా దులయాదు ధీరక్తిఁజెందు -
సుతుఁడవు విశ్రాంతసుచకు సుఖముల్ సతమనకు షీతిసుత రామునకిచ్చి
రాజీ వాత్సుని మరుగుజొచ్చి బ్రహ్మకుమిల శేషశైలపతి భక్తిరావ
ణాయనిపల్కె-శుకుఁడాయెడనిఁక|| విను|| ౯

౬౫. అసావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-పాలతి యీ చరితము - పోలఁ దిలకింప వే||

అనుపల్లవి-లలితములౌశుకుని - పలుకులువిని పది - తలవాఁడరిగి శి
ఖవలెనై వానితోఁబలికె బ్రియమాడిబ్రతికెడి నీవు సిగ్గు
లేక జగత్తు - భుని నను బోధింపవచ్చేవిపుడేచంపురు
నిను - గలఁపవధకర్తుఁడవుగావిక దలఁగిపో మూఁఁడు
యన విహ్వలతచే జనె శుకుఁడు మునుబ్రాహ్మణుఁడు వా
నవస్థగతి నుండె పోలసురలకు మేల్కీడ - సురులకుఁజే
యఁగ - సరణి శుకుఁడు సేయు - జన్మములు చెఱుప వ
జ్జిదంష్ట్రుఁడరయ నెకనాడా - ధరణిసురునిడాయనగస్త్రీ
ముని యరుదేరఁబూజించి యతఁడారగించిపా - మృనముని
యొప్పిపాయన్నానముసేయతరివేచి వజ్జిదంష్ట్రాసురుఁడగ
స్త్ర్యుఁడై వచ్చి - తగమాంసాన్నము వేయుమని వేడిన -
త్వరగా మాంసమువంటకమువండిరి ముసేశ్వరుఁడు భజింప
నయ్యెడవచ్చి కూర్చున్న తఱిశుకునిభార్యనావేశించిరక్క-స్వ
డు మానికినరమాంసమిడి చనియె భ్రమియించి కూడు
కూరలుమునిచందుఁడరసెనుచుఁడా మిషయోగ్యమిది పెట్టి

తి వనిశపించె నసురనగుమయనుచు నెఱుంగనని శుకుడను
వఁగా భ్యానించి మునిపలికె॥ పా॥ ౧

అవిచారముచే నిట్లయ్యెనానుడిదప్పదనఘు త్రేతాయుగమున
రావణుజంప రవికులమున హరిరాముడై పుట్టిని రధిగట్టునమయము
న దశముఖుడంపదవిలి దూతకృత్యమునకుఁజని రాముని దర్శించెదపు
ముదమున నకళంకమా సవనీ సురత్వము నీ కబ్బునని చనెగుంభ భ
వుడుశుకుఁడావిధమున సద్విజుడయ్యె నవలమాతామహుడగు మా
ల్యవంతుడుసవినయమున దానవవిభునిగని రాజు అవసీనుత పురిఁజేరి
నదిమొదలు దుర్నిమిత్తము లొదవె వినాశకరములై మేఘములు గురి
సె నెత్తురుజడి శివలింగములు రోదనముఁజేసెడి కరులకొమ్ములునల్లనై
నవి యాపులీనెఖరముల గని గవిసెనెలుకలుపిల్లతో ననియె॥ పా॥ ౨

ఒకవీంతుదనుజేంద్ర యొకబోటిమగవాఁడూ రక ఇల్లుదిరుగు
నిర్భయమున వికటదంష్ట్రానన వినరము దెఱచుచు నిక్కాలమును తె
ఱుగు విను సీతను సకలేశుడగు రామచంద్రుని కిచ్చియుమఱుగుఁజొ
చ్చి నను అకుటిలకరుణాధ్యుడై నిన్నుఁగాచు శ్రీహరి రాముడైపరఁ
గు నను తత్వము ప్రకటముగా మాల్యవంతుడెల్పరో షకషాయిత
లోచనుడము రావణుడుమా టికి దిక్పతులఁగెల్చినానవనీ దేవముని
రూపుని ఒకపేదమానవుని రాఘవుని శరణొందునా మిన్నకలంచము
లు రిపులచేఁగొని నావేమో గానపొగడెదెవనికబుద్ధిగాదుడుగు తా
తని యెంచినాపొమ్మనిన నతఁడరిగె॥ పా॥ 3

రావణాసురువైభవముఁజూచి రాముడు లక్ష్మణుని చేవిలుగొని
యర్థవందాశ్రమావిటదొడిగి నింజాఁజిదిసియ్యెను నదియ సురాధి
పుష్టై జనియొక్కటిపదినూతై వెయ్యె సంఖ్యలనుగడచి పదితలల కిరీ
టములుపడఁగొని వెలిగొనుగుల వేవేగదొంచి మావలబొదిఁజేరెశర
మావేళ ధనుజాగ్రిణి సిగ్గునగుంది వేవేగసంతః పురవాసమున కేగిధీన

యల రావించి భావించి లావునిర్భయమున సమరోత్సవము సేయఁజనుఁ
డు మదా జ్ఞావిముఖులను రణభయుల బీరమణంతు ననఁగ శేషాచల.
జేవుఁడగు రాఘవునిచే నని దెగినమేలని తలంచి రందఱును॥ పోల॥

౬౬. నాటరాగము - ఝంపాతోశము.

ప్రథమయ్యధారంభము.

పల్లవి-కారీ వచోవిజితచారీ విను శ్రీమీఱి॥

అనుపల్లవి-శూరులై యనికిదివిజారులేగఁదోరణ భేరి మృదంగముల్
వృఘులశంఖారవముల్ వారకమోయించి మహి మ కర
హరి కరి వాహనముల నారోహించి ఘనవైరి భయద కర
వాల గదా శూల భిండి వాల చాపములు ధరియించియా
యితపడిరి॥ గా॥

చరణములు-అటకుమున్నే రాఘవాజ్ఞచే వానరుల్ పటుఘో
ష భీషణ స్ఫుట శౌర్యులై మహావిటపముల్ బలుగిరుల్ పెకలించుకొ
నివచ్చి కుటిలరావణబలము గూలు రాముఁడు గెల్పుఁ జటుల జయ
మొందు లక్ష్మణుఁ డినజుఁ డఁదినోర్చు నిటుజూడుఁడటంచుఁ దలపడి రరు
లతోనప్రగఁడుఁబూనికరణమొనరించునార్భటుల హనుమానంగదసీలకు
ముద శర భనలజాంబవ త్పుషేణాది యోధవరులు॥ గారీ॥ ౧

లంక వాకిళ్ళానిలావుమై కపులు ని శృంకనసురుల నఖాత్రుము
లవిదళించఁగా బింకముల్ దనుజులెమ్మొయిఁ బల్కిననలిరేఁగి పొంక
మా పురద్వారముల వెడలిరి తోమ రాంకుశశ రాశిచే నగచరులగీరిం
చి అంకెలువేయఁగనిప్లవగులహితులబీరంబడంచి రాజ్యసలిని బహు పం
కమయి మేదో మాంస రాశి నెత్తురు పంకిలమైపరఁగె మహాదృఢతము
గ నయ్యెడను॥ గారీ॥ ౨

మరలిదితిజల్ కరుల హరుల దేరుల సతిత్వరగఁబురికొల్పిసంగర
కేళిసల్పిరి త్తఱివసేచరులు నట్లనప్పేర్చిరి జయేచ్ఛా వేగమును బలము

నుగల్గి వేగముగ నమృతముగొనిన సురలవలె రావణాసురుడల సీతా
చోరుడయిన పాపమువలన నిశితరుల దొరలు దొరలిరిలఁ జత్తుర్థాంశ
శేషనైవ్యముల్ బటచె భయధృతంబులయి కలఁగి॥ శారీ॥ 3

తనబలములిట్లాటఁగనికనతోక్తిపుడై ఘనుడింద్ర జిత్తుమే ఘ
ములలోదాఁగి కృన్న నశితాశుగవితా నములోలివర్షించెన్ వనజసంభ
వుని వర మునఁ గన్న బ్రహ్మాస్త్రమున మర్కటానీక ముల నెల్లఁబడ
నేసె దినకులమణి కోదండదీక్షుగురుడ య్యను బ్రహ్మాస్త్రమును మ
న్నించిత క్షణమూరక యుండిస్వబలముల్ గూలు టరసి యనల సన్ని
భ జ్వలద్యుద నేత్తుండయ్యె ధనువుఁ దే లక్ష్మణా దనుజు భస్మీకరిం
తును బ్రహ్మసాయకం బునఁ జూడు నాబలం బని శేషాద్రి పతిపల్కి
న వాడుచునె నంతవనచరుల్ బడుట గనుఁగొని రాముండడలి యో
హనుమంత షీరాబ్ధికావల దివ్యాషధిజనకమగు ద్రోణనామగిరి గలద
దివే గొనివచ్చి కపులబోవు మనఁబావనిదినమునఁ వని తెచ్చి వనాక
సుల సజీవనులచేసి నగముమున్నటివలెనిడి వచ్చి॥ శారీ॥ ౪

౬౭. ఆరభిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారదయా ధురీణ సంగిత విద్యాప్రవీణా వినవే॥

అనుపల్లవి-ధీరులైన విరుల్ చెలఁగి భీక రారవముల ను అంకెలువైచి
మీఱిన దివి ని రావణుడు మదిని నారసి వందురి రాముం
డు నాకెన్న దేవతానిర్మితుడయిన వైరి పోరనలని జంప
యూధపుల్లెఁ బొండిటు సేయని వారిఁ జంపుదుననెను॥
సార॥

చరణములు-రావణానతి సబలులయి చని ధూమాక్షి యూ
పాక్షి శోణితాక్షి మహావీర మహాకాయ ప్రహ స్తాకంఠన మహూ
దర మహాపార్శ్వలు దేవాంతక నరాంత కాతికాయ త్రిశిర కృజంఘ
కుంభనికుంభ లావనచరౌఘముతోఁ దలపడిరా రావీరియద్భుత రౌ

దగ్గరములే మనందగు గదా ముసలాశుగతురీ విశేష సాధనాళిచేవి
దళించిరి దానవులు కపిసేనాపతుల॥ సా॥ ౧

మర్కటుల్ బలియురయి కొండలఁ బెనుమ్మాకులఁ బుడ్లగో
ళ్ళుఁ బిడికిళ్ళుఁ గర్కశ పదఘట్టన శిలోరు కర కపో లోదరముఖాంగ
ము లగల మార్కొని మోదికఱచి జీమిరిచి తన్నిరనవేగ నసురులెదు
ర్కొనరైరి వైచి లంకకైపాటిరి కుర్కుర శబ్దముల బలీముఖుల్ కొ
లంది నాఁబడక బల్తఱిమిన ప్రహస్తుఁ డర్కకులచంద్ర ముదితాగచ
ర బలాంబుధిఁ జెల్లెలికట్ట కెవడినిలిపె॥ సార॥ ౨

ఒకనిఁబదింట నూటవెయ్యింట వ నౌకసుల నెక్కిక్కములికిఁ
గూల్చి నికపాత్మజమంత్రీ జయప్రశస్తి నెఱయనీలుఁ డదలించి పేర్చి
కడిమి నెకతరువుఁ బూని వాని తేరుమీదికిం బోయి సూతుం జంపి
హయముల మకురడంచి విలుదుగించనీల నిలిచితిఁ కనునొందఁగ నాగ
కేతనుం డిభంబుగతి రోకట నడుప నీలుఁడొకట సాలసి తెలిసి పెగి
రివైచి యరువడి రావణమాతులున్ బారిగొనియె॥ సార॥ 3

తలలువీడ రక్కసుల్ బర్వఁగని తారాసూనుపై నరాంతకుడు
చలమున హయముదోలిర క్తినేయఁ జలమున నంగదుఁడు వాజిపడనడ
చెన్ తలఁకొందక వాఁడురన్ధరిం బిడికిటన్ వేయసాలి వాలికొడు క
టఁ దెలివొంది ముష్టిన్ బొడువఁ గుంది పొలిసె నరారియు దేవాంత
కుండ ప్పడంగదుని దాఁక హనుమంతుఁడఁ కలిగొనినబులోయనన్
యెడఁజొచ్చి ఘనుండగు దేవాంతకుని రూపమడంచె॥ ౪

అంతకాభీలుఁడగు నీలుండుపెల్లార్చ మహేందరుం డదల్చి త
న దంతిని డీయని డీకొల్చి రిపు తాటించినఁ గపిసేనాపతిమెచ్చి పంతం
బు మీఱనగంబు గొని స త్వరంబుగ నేయ కరితో నెరలి గంతుఁ
గొనె మహేందరుం డంత నె జంత్రీమనఁ ద్రిశిరుం డనిలసుతుని శ

రామృతు నిశేయ సతండరద మిం తింతలుగఁ జేసి వారివనూడు తల
లిల గూల్చె వజ్రగిరింగూల్చులాగున॥ సార॥ ౧

అంజనీతనయుని గడగొని ధూ మ్రాక్షుఁడేసిన బిట్టలిగినృప
కుంజరుఁడు రుశైలముదెచ్చి వైవఁగూలెవజ్రధంధుబడు బలుని కరణి
గంజాయకనుల్ ముడివడిన బొమల్ పెంజీకటిసేలు మైతొడవుల రం
జలిన కంఠనుడులేరెక్కి వెస శింజని మ్రోయించి పావనిమెయి శితా
త్రుములఁ జిందఁగ సకోపుడయి పృథంజనాత్మజుడు మ్రోనిచే వాని
భంజించె దేవతలు జేజే యనఁగ॥ సార॥ ౨

గడఁబట్టుగ దిప్పి మహాపార్శ్వఁడు కాలాగ్ని సన్నిభు రుషభు
నేయఁ జదికిలచడి మూర్ఛిలి తేరి తొమ్ము పృథుల కీశవరుఁడు పొడువ
వాడల్గె విదితుడయి మహాకాయుడరదంబు వెస్కబటపి సజ్యకా
ర్మకుడయి చెదరకుడి కపులారా వినుడి కదనము వీరాగ్రేసరు డగు
రాఘవేశుతో గాని సేయ తరమా మాతండ్రి దివిజలగెలిచె గైలా
సమెత్తె నేవటు గావుననలతి గానని పల్క॥ సార॥ ౩

అంగదుఁడుమహాకాయుని గని యా హ రజ్జలేల మీయయ్య
నునె టుంగుదుతోడను జుట్టి పయోధి లోముంచఁడ మాతండ్రి ము
న్నెఱుంగవా వెంగలీ యనుచుఁ చాదపమువైవ విశిఖంబునఁ ద్రుంచి
బాణవృష్టి నంగదు ముంచి గదగొనిసాలయఁగ చొంగదొరంగ పడె
గపులదలఁ సురారెయైదింట బదిట మెకట జెలంగి మూట నూట నల
నీల గవయ గజ గవా తొనిలసుతాదుల నేసె॥ సార॥ ౪

అంత నంగదుఁడు తెలివొంది ఘన గదాయుత భుజుడయి మ
హాకాయు ర థాంతరమునకుఁ జని హరిసూతకేతన చాపముల్ నుఱు
మాడె నిర్దురు గదల్ వింతఁగాఁ గొనిపోర నపి పొడై య వియన్ మ
లయుదమున దుందుభి నంత మొసర్చిన వాలిచాలావువకు సరిగానద్దను

జాబాడిది వడిరణోర్వినిద్రేవ్వి శ్రీరఘుగాము చెంతకేగి ముక్కి-
న వాలిసుతు శేషగిరిందుగ్గఁడు గొగిలించెను జెలఁగి॥ సార॥

౬౫. శ్రీరాగము - త్రిపుటతాళము.

అతికాయ యుద్ధము.

పల్లవి-ఆర్యసమ్మతమైహితంబగు నార్యునిచరితము వినవే॥
అనుపల్లవి-శౌర్యఘనగాంభీర్యసమరచా తుర్యాది నహఃయుడయి య
తకాయుడైశ్వర్యవిభవము లనుసరింప న వార్యమయి గు
ణరవముమోయి సూర్యానిభ మగు రథముఁ బఱపి య
సూరావళి నోడకుమని పలికె॥ నార్య॥

చరణములు-బాణసారమున వనచర సేనానాయకుల తుశ్శ
డఁగించి సేనానాథులఁ జంపక రామ త్సౌనాథుని నెదిరి సుజ్ఞానమూ
హించి రావణసూనుడదలించి మానమే లేదు ఏనెలపు గాదు ఏనీతి
యురాదు మాతోవాదు బూనిమానిసివయినావు గుణహీనుడవు కుల
గోత్రమెఱుంగని వానికిపుడొద వెనిన్ని యను సమానుడవె మాతోనని
పలికె॥ నార్య॥

మీనై యంబుధిచొచ్చినా గాని చట్టుమోసినాగాని ఊణికో
డికరించినాగాని మానెక్కిపండ్లిగిలించినాగాని భిక్షుడవయినటించినఁ
గాని గూనిబాపడవయినాగాని దొరతనముమాని వకానివయినా ముస
లివయినా గాని శాంతిగొనిపోయెడుగఁగఁ గలికినయినాగాని నినుబోసిన
సీమీద నిడిన తలపు మానననెహరితోనసురవరుడు॥ నార్య॥

జ్వాలభీలంబా దావాగ్ని లేల లక్ష్మణదేవుడెదిరించి యేలరా
పడుచ రజ్జలుచాలా ప్రేలెదవు చక్కగా నిలుపు నీకొవ్వడంతు జే
జేలలర ననిన చాలు సౌమిత్రిగొలుపు పెక్కాలముల తెఱఁగు నెఱు
గవు జరుగు కాళభుజగాభ శరజాలము పాలుగావలదనుచు నుద్వేష
చ్ఛమున నెత్తురొలుక వానిమ్ముగీలించె లక్ష్మణు॥ నార్య॥

దానబల్ నెచ్చి యీఘనుం డే నన్నోర్వగఁ జాలునని యంభ
వానచేముంచె రావణి రామానుజుఁ డతఁడస్తానలముచే దానిమాన్ని
పగవాని మైతూపుల వేన వేల్పించఁ గానిష్ఠ్యలమయ్యె హీనునకుఁ జేసి
నమేల్ కరణినా లోన పవనుఁడు వచ్చియజుచే దానపుడు వజ్రకవచ
ము గొనిపూనెనని తెలిపివన రఘుకులుఁడానిశోటుని కవచముదునిమె॥
నార్య॥ ౪

ధీరుల్ దానవ మానవ రాజ వీరుల్ దివ్యాస్త్రముల్పరఁగించి పే
రలఁ హరిహరి కరికరి నెరసిన పరుసున పిరుదివియకఁగెలుపు నుబ్బిన
బోరి రరుదారఁ ఘోరశరక్షిత శరీరులై గైరీకాభరక్తశైలములన నె
ప్పిరి కలన నారి నరి వోసి బ్రహ్మాస్త్రము దార మంత్రాన్వితము గా
నిండాఁదీసి మనుకులుఁడేయసురారిసుతుతలదునిమె దుదినది॥ నార్య॥

ఆలో దేవతలానందమునఁ బూలవానలు గురియించిరి చాలా
భక్తినుతుల్ చేసిన తమ్మునాలింగనముఁజేసి మైనిమిరెఁ గరమున ద
యాలోలుఁడైన హరి బాళిగపులునుద్వేల హర్షాబ్ధిదేలిరదిచూచి నై
చక నేచి కాలయములనఁ గుంభనికుంభ లోలి రణకేళి నగచరులదో
లి తరిమినవారిఁజంపిరి వాలితమ్ముఁడు నతని కొమరుఁడు॥ నార్య॥ ౬

యాపాత్యుండు ప్రజంఘుఁడు మైందు తో పోరాడి రణోర్విఁ
గూలిరి కోపోద్దీపితుఁడై శోణితాత్ముని రూపఱ ద్వివిదుఁడు బాడిచి పా
దమునఁ బ్రామెఁ బ్రతాపమనువొంద బాపురేయని ధూమాత్ముని
హనుమంతుఁడేపునఁ దెగటార్చి యార్చెను జేర్చి ఆపదలఁబడి పఱచి
హతశే హనురులురావణున కెఱుంగఁ రూపించి రతిభాయాదు లీల్గుట
యును శేషగిరీశునిరామునిజయ॥ మార్య॥ ౭

౬౯. శాళరాగము - ఆదితాళము.

రావణుని ప్రథమయుద్ధము.

పల్లవి-సూరిజనసౌఖ్యదాయినీ యీ సుచరితము సునీసువ్రతము
కాత్యాయినీ॥

అనుపల్లవి-పోరనతికాయాదిఘనుల్ బడుట కారాటపడి రావణుండు
కనుల్ సమీరసంయుతాగ్ని నెనయగా ఖి రారిపైజనగా
మది నెంచివగమీఱ నింద్రజిత్తులంక కాపాడస మిద్దురితంబ
యిబలంబునడువక భూరిసాయధమగు రథమెక్కి పొగరున
నిక్కి నడచెను దొక్కి॥ సూరి॥

చరణములు-వింటగొనయమిడి కపుల నదరంటశరముల నేసి చం
పి దంటయగుచు నినసుతాదుల వెంటనంటి మంటలడతు నారాచముల
చే మదమడంచి బెబ్బలిపేరాకట నెంటి బడివచ్చు పోల్కిదశాన
నుండు హరిగదసెనదిగని త్రిదశకంటకు నెదిరివిభీషణుడుగదా కనద్బా
హుండై దాక నతనిపైనంటిన పగ మయదత్త శక్తిస న్న సశక్తి నేసె
సుయుక్తి॥ సూరి॥

అయ్యత్త్రముగనినాచేరర మియ్యబహునతడు వధకుదగడ
య్యాయని సౌమిత్రిస్సపు నెయ్యమెఱిగిచయ్యనఁ బిరిందికి విభీషణు
నెయ్యదిగిచివి ల్గానియనికిగరియ్యుండై నిలశక్తివచ్చి నరేంద్రసుతుఁ
జొచ్చివెలిగెను హెచ్చిడయ్యడియ్యె సకలశక్త్యాశ్రయుం డనంతఁడు
హరికి తగుననువు నతనికెయ్యది దుర్భరంబెటులైన యిలఁబడె దాన న
రభావన॥ సూరి॥

సోలఁబడియున్న లక్ష్మణుని చాలి కరములనెత్త బోయి వ్రాల్చి
రావణుడు సిగ్గుపడె జాలిజగతిమూలమై తగువిరాట్పురుషుండై పొదలు
విష్ణుగదలపఁగ సురారి కేలీల నగు రావణుగనియొ కింతలోనఁ జనిపా
వని యశనిఁబోలుపిడికిటను బాడువమోకాళులుభువి మోడఁబడి ఇ

తడు ముక్కులన్ జాలరుధిరముగ్గి క్కలమ్మణున్ సామిరిఘనుండై
కొనిచ నెను॥ సూరి॥ 3

రామత్మనాథుడనిలజని సామర్థ్యముఁబ్రియముగనిపొగడి భీ
మాటోపమునధనుర్ధరుడై మారుతి నెక్కికొండుగలుచునాటిరుద్రిని
వలె గదియఁదెలిసి దనుజకిరీటిమహాహంకమునఁదే రెక్కిరాగను న
రాధిపుడు బాగాలదల్చిపోరాదైత్యాధమా బ్రదికిపోతే న పరాధము
సర్వసముడనై ననాకేమిటికిఁ జేసితివి నినుభవీయిలకిడుదు బలిగన నెగ
డుఁగెరలి॥ సూరి॥ ౪

శ్రీరామునినుడివి వాహన మైరాజీలు హను మంతునేసెను
గూర్త్రములరావణుడు కినిసివానరాగ్రిణిసెచ్చి భూరి తేజో బ
లంబునవృద్ధి బొందెఘృతముచేనగ్నివలెన్ రఘువీరుండపుడంజనీకొమ
రుని వివిక్తసవణునిగని రావణునితేరు గుట్టములు గొడుగువిల్ సారథి
కేతువుఁద్రొంచి యర్థచందురు లకోరియలఁ బడలెకీరీటము ల్లాల్చుర
విసముల్ల సత్ప్రభముల్॥ సూరి॥ 5

బాణావళిసెచ్చినావిపుడు పాణాలతోఁ బోశ్రమదీఱఁగోణాధి
పానాబలమరయ జాణనై రేపురా కానీ యనీ నృహరిమణికవాక్కాం
డములనుసెచ్చి డగ్గరి కరేణు పతిమ్మగపతిచేబడి యరిదివిడువఁబడిప
టచుకై వడిమానమేది రావణుడు పాటి కడునడిక లంకఁజొచ్చె మది
నెంచె నాశ్రీనివానుడే రాముడు ధరణి శేషగిరి ధనియనంబరఁగెనని॥
సూరి॥ ౬

౨౦. తోడి - అటతాళము.

పల్లవి-కామంసంజీవనోషధికల్పలతా - శ్రీమేన కాసుతా విసవే॥
అనుపల్లవి-ఆమీఁడ నగచె రామచంద్రుండు హలమ్మణా హ యని
విలపించెను॥

చరణములు తానువిష్ణుడైననుమాయ చేనుజగమునెల్లనుమో
హింపఁగానుమడినెంచి నెవరుమించిత్తోనిపైఁబడి మూర్ఖునుక్కియు
న్నవానిజూచి కన్నీరునించి నానోముఖలమా నాపెన్ని ధానమా నా
నీడ నాతోడ నేనీతోడఁ బూనిరాఁదలంచి నినుఁ బిలిచినగాని పల్కవ
దేకోపమా నేనన్యుడనే కరుణజూడగదే నన్నుగన్ను లలరఁగననె
నృహరి॥ కామ॥

అంతరాముడు చింతాకులుడై ధీ మంత్రయోహనుమంత్ర
రానా సంతాపముదీర్చుమా సంచీవని బంతముతోఁదెచ్చి ప్రాణములి
చ్చియీఘటతమ్మునిజేర్చుమా మంతు కెక్కునీమహిమమనకొండదేపా
వనిమొక్కిచనె నా చక్కినంతయును జారులవలనవిని యసురపతి కా
లనేమి గృహభ్యంతరముఁజేర వాడతనిస పర్యలఁ దనిపి కార్యమేమని
యడిగె॥

రామానుజప్రాణమీమారుతి దివ్యసామద్రీకిబోయె నామార్గ
మువిఘ్నమామాయలుపన్ని యీరేయిగడుపునీమేలుమఱువన నుద
తాశ్శునికాలనేమిబోధింపనెన్ని మామూర్చుఁడేమాయె నట్లనె నేన
నుమానమేమి రావణాసీజీవనమేమిహితనుతపాత్రాబంధపు లీర్గిరవనిజ
చే నేమి తనువేల హరికినిచ్చి నీతనీరాజ్యము విభీషణుని కిమ్మనెను॥ కా॥

మునివైయడవికిఁ జనివై దికకర్మఘనుడై విభనస్థలివై తగునునికి
గొనివై రాగ్యమున విషయాసక్తిఁ జనునిందియములమెల్లనదిగిచిపర
మాత్మనెనయించి చిత్తముననిను ప్రకృతికివిలక్షణునిగాఁదలపోయు
మనఘ చరాచరజగ ముబుద్ధ్యాదికములను బడెడిదేడిచితురా ననుఁ
డుమునుతృణముతుదయకా నిదివిను ప్రకృతిజన జననలయ కారణమ
దియెమాయ యనఁబడుననెంతఁడ॥ కా॥

శ్యామూరుణశుక్ల ధామాకృతిఁ బ్రజల నామాయస్పజియించి
'కామకోధాది నామాద్భుతసుతులను హింసేచ్ఛాది భామినులఁగని

యదిబహు బాళిజెందించు బరమాత్మ సిగతులను ఏమియొల్లనియా
 త్రేకునందదిస్వగుణస్తామము నారోపించుచుచు స్వామి నిర్మలుడైన
 ను బ్రకృతి సంగియై వెలిగని బ్రమసి తనుదామటచి గుణ మోహి
 తునిగా దలచితనుదెలియుక్రియ వినుమనెనతఁడు॥ గా॥ గ

ఏకాలమునవివేకాధ్యుండైన శ్రీకారణగురుని చేకాయకమో
 హశోకాదికములేనివానిగా దెలియం జేకులునత్తజీమరల్చిచూడ్కిగ
 ను నాత్మజీవన్ముక్తుడై పాణి పాకృతగుణములచే బడకనీవు నిన్ను-
 పరిశీలించుయత్నానికశితౌ కరుణదత్తుడవై ప్రకృతి కవలివెలుగని
 యాత్మను దెలియ నీకొదవు ముక్తియదిబలువే ని సగుణాత్మధ్యానము
 ను జేయుమనె॥ కా॥ ౬

ఉదయారోజ్జ్వల హృదయా బృకర్ణి కా భృదయాసనమున స
 దయామతి సీతగదియ నలరునాస కన్గవయుదుటై పొదలువాలి మెఱు
 పు బోలుచేల నానికదలునందెలవానివిదిత వనమాలాన్నితునిగఁ గా
 స్తుభవారాంగద కటక కిరీటుని వీరాసనునిముదమొద వకేల్దోయివి
 ల్ల మ్ములఁ దాల్చికొల్పు లక్ష్మణుతో సదరహాసముగ బల్కు రామ
 చంద్రధ్యానింపు మధిపా యనెనతఁడు॥ కా॥ ౭

ఈరీతిగ హరిచారిత్రము వినుము చేరిశుభములవ్యాపి క ర్మా
 నుసారిగావచ్చిన దురితౌఘములు తొరిచెడుఁ గాచ్చిచ్చుదారిలో మీఱి
 కంటకమునిల్చి హెచ్చునా మారవికార పాలస్త్య వీరవైరముమాని
 భక్తిబూని శ్రీరాముఁ బరిపూర్ణ నెకనిసదారూఢభావ భావితుని శ
 రీరనామ రహితుని శేషా దినివాసుని దలఁపు మనె మారీచజుడు॥
 కామ॥ ౮

౭౧. కన్నడరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శరణాగత సంభరణ - వరకువలదళనయనా కృతతుహిన
 కరచండకీరణా వినవే॥

అనుపల్లవి - సరళత్వాశ్రయమహత్వాద్యనుభావ్య - సరళిబుల్కు కా
ల సేమిపయిన్ రావణుడు కెరలితప్తఘృతంబువజలంబు ప
డినక్రియ - మెరిసినినుడుగ్గింతు నామాటమీటితి పరుల
చే - లంచములు గ్రహించిరామకిం - కరుడవై గురుని
పోల్కిబోధించెదవర రేయనగినుకవల దంచుగదిలెవాడు||
శరణా||

చరణములు - హిమవన్నగపార్వమున వనమురచి యించికాల
నేమి మునివలెనుండెను మించి సుమీరసుతుని భ్రమింపఁదలంచి అ
మితజవంబునను గపివంశమణివై హయసాధ్వ్యుడై యేగుచోటుపావ్య
శ్రమముగని తెమలితోవ తొలంగెననికలంగి యీసంయమినడిగిపో
దమనుచు బోయితత్వాదములకు మొక్కి దేవరామభద్రదూతను
హనుమంతుండనఁదగువాడ దృష్టాతురుడఁనుద కముజూపు తావిహా
యెద ననిపలికె|| శరణా||

అమృతోపమహా కమండలముతోయంబు ద్రావు ఫలనిచ
యంబు దినువినుతంబు నమంత్రముగనిత్తు నాషధంబు సమరతలంబు
నఁబడిన లక్ష్మణుడెలమి సమరసర్వకాలవేత్తయనగాఁ దెలిసెను శ్రీ
మముదీర్చక రేవు బొమ్మరే పకడనని తమకమునమానిపలుకగుం
భజలమల్పము కొమరున సరస్సువటుని బంపిరూపింపు సుమహితయ
ను పవనూనసుతువెంట శిష్యునం పి మడువుజూపి రమ్మనె గపట
ముని|| శరణా||

కొలనాద్విజుచేననిలజుడు గాంచి కోర్కెమించి కనులు ముకు
ళించి ప్రవేశించి జలుబుద్రావెను సంభ్రమించి బలుమకరిమింగెను
హరిహరకుండు తడబడక తనహస్త ములనడువక వెన మొసలి తలబ
గిలి మృతయైమదవతియై చూపట్టె బలియుడ భవద్దయను శాండిల్య
కావము పోలిసె నే భాన్యమాలినియనక సురాంగభను నలదు ముని

యనుచు నమ్మనిటముగ నిన వానిజంపి విజయముచేయుమని యడిచినా॥ శరణా॥ 3

అతివేగమె యాంజనేయుడటుపోవహం ఇదేమి ఇంతకురామి యుపదేశమిత్తు తత్వ దక్షిణ యీ గురుస్వామికుతుకము నందినమేల నక గొమ్మనుచుఁగుటి లయతినిముష్టిబొడువనన్తరాహితుండపుడు మత కములు బన్నంగ మరున్నంద నుం డన్ని వితగానెనర్చి కాలనేమినివ ధించెవి తతమాయకుని భటుండుమాయలక బడునె శ్రీతహితుఁడా ధీరాబ్ధిదాటి ద్రోణగిరి జేరి యశావధములను గానక గిరిందెచ్చె॥ శ॥

ధరమత్తటి మారుతిడించి రామ ధరణీశుపాద సరోరుహముల జోహారు శరంబారయసల్పెను వేమాలు నరహరి యాదరణమెఱయం బ్లవగకే సరికుమారుం గాఁగలించె సుషేణుండౌషధ వరముగొని సా మిత్రికి శ్రీమీఱ జకిత్స నెఱవెనట నిద్రపోయిలేచిన టులనెంచి నిలు నిలు దశానన పొరిగొందునీవెచటఁ జొరగల వను ననుజన్ముకేమాచలే శుండగు రఘుపతిశిరము మూర్కొని యెదనుంచె॥ శరణా॥ ౪

౭౨. ఉసేనిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-మాంగల్యమూర్తిలన - మానకీర్తిహృతాంగజార్తివినవే॥
అనుపల్లవి-ఉప్పొంగిరామభూజానిప్లవంగ - పుంగవులతోడ నప్పుడు
విభీషణోపాయ సంగతుడై పోరికింగ డంగెనంగదాదులు-
తుంగగిరి శృంగ తరు ధరులై - సింగముల భంగిని జెలం
గిరి॥ మాం॥

చరణములు-రావణుడుకొలుపు లోవసించిరాక్ష సావర్ణిగాం చియనెరాముడు నరుండా భావింపమదిని నారాయణ దేవుండువిధిని ణాయమతనిచే చావునాకిది నిశ్చయమిందు కైవగవగాదువిననరణ్యుడక భూవిభుడుననుదిట్ట మావంశజుడైవారివిను నీవారిజంపునని పూనె గావలయునని గావ కుంభకర్ణుని ద్రావశుదోడి తెంధని పంప

భటులేగి పవిత్రముల బోధ గావింప మేలుకొని సురః ద్రావిభుజయః
చిదని సభన గ్రీజ పదములకు మ్రొక్కననుజుండు॥ మాం॥ ౧

ఆదరించి తోడ మీఁదనిడుకొని యాదశగ్రీవుండనియె దమ్ముఁ
డా పోదోయరానివెతవచ్చెనిం కేదిగతి దీనికీయనిలోగ్ర వ్యాదవరుల
నిర్మూలనమాయె నీదుకృపాణిచేఁ గానిరా మాదిశత్రుల గర్వముడుగ
దనిన నవ్వి యతండన్న నుగన్గెని మున్నేఁదెల్ప లేదాదీనఁజేటగునని సీ-
తాదైత సాక్షాన్నా రాయణుండు యీవాదులేల నారదమాని యొక
నాటినిశిగిరి మీఁదనేనున్న తఱిరా నమ్మిడనై యుదంత మడిగితి నన॥
మాం॥ ౨

దేవతలు మీచేవం జెడిపోయి రావణ కుంభకర్ణాసురులచెట్ట
మీ తోవిన్న వింపవచ్చితి మన శ్రీ దేవుండనుకంపమతి పెఱగుంచి
వేవేలింపావనుండై పరమ పావనరఘుకులో ద్భవుండయ్యెననిసుర
ముని పనివినెగణుతింపరా మావతారసహస్రాంశ ననుమాహరి లీలా
వతారము లెవ్వియైన రాముఁడు శివుండు నీవు రామునిభక్తి సేవింపు
మెవ్వారావిభు భావించురనుఁగులైపార వ్యయసుఖముగాంతర నెదై
త్తుండు॥ మాం॥ 3

కుంభకర్ణ వాగ్దంభమువిని యూర కంభేకము క్రియన్ ముఖ
మొప్పుగ జంభాహితారాతిని మరణవి సంభ్రముకై రా రాఘవాస్త్ర
శుంభత్రహరహాతినేచివి జృంభించలేవు నిద్రించంగఁ లెమ్ముతండ్రియ
నె నాకారాదు ర్లభితశాఖలతాంత బంధరుండితండునిరా సంభోధర
మువలె మేన మరఁగోటదాటిది క్కుంభిరదృగ్దోస్తంభవిన్యస్తనిస్తల-
దంభోళి సమధికకదా వప్తంబుండై వెడలె ఘటకర్ణుండు॥ మాం॥ ౪

పాలస్త్ర్యుడభియుల్లముగనార్చి యాలమున గపులకీ లెడలిం
చి జము పోలికరాగా నన్న కుమ్రొక్కిలీల ననురాగావహ దృష్టినను
బాలింపువేగా విభీషణుడ మేలంచి బాగాబోధించితి నేటంకేందుని

బుద్ధుల రాముడు సీతనివృత్తిని కనగా నాలోగా గరవానిమైతి
చంపకణంగి నన్నుదోలె రామునిచరణతో యజముల చేరితి ననగా
సముఖుడై యతం దతనిం గాఁగిలిం చెను శ్రీమైంది చిరంజీవులు కే
మగిరిపతి జయమనుమనెను॥ మంగ ॥ ౧

73. మధ్యమావతి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారవచన రచనా విశారద కూరదానవఖండనవిశారదా॥
అనుపల్లవి-ధీరుడై కుంభకర్ణుండనుజుని నూరడించి మదించియుండుట
వైరుండాప్తుడని తెలియదని సమద వారణమువలె గూ
ల్చెగవులను ॥ సార॥

చరణములు-దండి మగలనగలించగని కోదండమెక్కిడి యఖం
జాసుగములు చండభాను కులుండు దనుజవరు గండడంచిమించి నిండు
కోపమున ననలాస్త్రమున ఖండించెను వానివలకేల్ మెండుగాదని
క్రిందనగచతులు బెండాబుడసరై పడిరి విను॥ సార॥ ౧

పెరిగిన పగచే సాలవృక్షము బెరికికొని నృకేసరి కెదురైవా-
దరుగఁగా నరుదేరంగనిరాము ధరణీపతి చెంగలువ సరములాగొనరు
తూవులజూపి పటపుబాహువునటికెనైంద్రమునఁ బరువుతోరానసుర
కాళ్ళుద్రొంచె భల్లముననేడు పిల్లతూపుల॥ సార॥ ౨

దొర్లిదొర్లి బడబాముఖముక్రియ దొడరి నోరుదెఱచించుగ్రిని
మొంప దర్శరాహువుమాడ్కి రామునిపై దొర్ల గనియప్పొగరుల ద్రో
ళ్ళనేసెను రాముడైంద్రమునఁ బొరితలపడెనులంక భారనఁదనువు
నీరధిఁబడెను॥ సార॥ 3

లంకగోపురము గూల్చెదలతోఁ బొంక మేదిజలధితిమింగిలాది
సకులంబులనువు పడిచదిపె జంతుకోటిమిగుల జంకుదీటి నుతించి
విరులజడి పొంకముగ సురలుగురిసి రుణ పంకజాత వేత్తుని ధనుర్భా
ష పాణియగు కోదండరాముని॥ సార॥ ౪

రామునియనుగొన జేవమునివరులామునికొన్న పేమనేగుడెంచిరి. ధామచే దిశలు వెలుగ నుతించె దై వతమునిహరిని రామచంద్రుని గురుని కువలయశ్యామాసుందర శరీరుని దయా సామద్వ్యగళిత నిజాశ్రితార్తిని సామినిశేషశైలాధిపుని॥ సార॥ ౧

౭౪. పూరిరాగము - త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-శ్రీజగన్నాథ హేరఘువరదయానిధే॥ శ్రీజగ॥
అనుపల్లవి-ఓజసాతేజ సాంబాజ్యసేత్వన్న మోహరే॥

చరణములు-కారణా కారణాఘనివారణ నారాయణ ధారణా శ్రీయపరీమాత్మ॥ శ్రీజగ॥

నిఖిలలో కాథారసాక్షి విశ్వస్యబోధాకర సుకరూపమాయా మనుజశరీర॥ శ్రీజగ॥ ౨

పూర్వోపి సర్వేషాంస విభాసి స్ఫురసి త్వమమరాత్మనాంకర్ణధారో భవాంబుధేః॥ ౩

ఉన్మీలయేన్నేత్ర సృజసిజగదుప సంహరసి విన్నాత్రేత్వయిసన్మనో నిమిలనేన॥ ౪

యస్మిన్ భారతీదంచరాచరం యస్మాద్భవతీదం తస్మై బ్రహ్మణేతేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౫

ప్రకృతి పురుషకాల వ్యక్తావ్యక్త బహురూపిణ జానంతియం సుకృతినోఽముష్మేయి రామాత్మనేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౬

త్వాం సర్వజగదాధార మూర్తిమితి వదతి శ్రుతిరవికారంసా శంపతిజ్ఞానరూపమూర్తిం॥ శ్రీజగ॥ ౭

నాధిగచ్ఛంతి బుధాః శ్రుతివాదిసత్త్వత్రసాదంవి నా విరోధాద్వైతి కాద్దేవనిశ్చయం॥ శ్రీజగ॥ ౮

విలసతోమాయాయనాక్వచిదపి భేదోరనేరివ తే జలదర్పణాద్భిర్బిత్తశ్చతే॥ శ్రీజగ॥ ౯

రామత్వైభావ్యా కల్పతేమనసా విషయంతవరూపం దృశ్యం కథం కథయ దృశ్యాభావే ధ్యానం కథం॥ శ్రీజగ॥ ౧౦

హేమాశేతేవతాశేష రూపాణి సుహృద్ధ్యాయతియేతే హితరతిసంసారార్థవం॥ శ్రీజగ॥ ౧౧

కామాదయశ్శత్రో భీషయంతి మామరన్తాజ్జాలాః యథా మూషకా తథాధర్మసేతోః॥ శ్రీజగ॥ ౧౨

మానసవాక్కాయై కైస్సద్గురురూపధ్యానస్మరణార్చ నేషు ధురీణానా సంస్మర్తోష్పదాయతే॥ ౧౩

మామవనే వేత్వాం శేషాచలస్వామి మణిరఘూణాం సు నామ శ్రేయోధామ భూమః॥ శ్రీజగ॥ ౧౪

౭౫. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-భాషాపతినుతగుణ - భూషాపరితోషా యోషామణిరో వినవే॥

అనుపల్లవి-దోషాకరాంతకుని - భూషించి నారదుడు తురమాణ్ముఖ్యులఁగూడి - భూషింపుము జనవిభీషణాకృతికిఁగంధకర్ణుడు చేర్చి మృతుఁడౌటవిని దశాననుఁడురోష శోకములు బెనఁగొనఁ గొలుపులోనేలపైఁబడి మూర్ఛిలెను॥ భాషా॥

చరణములు-భోరునఁగన్నులనీరు వరదలైపార నోరుదెఱచియడలెను అనుజుఁడాయని పేరునుడివిబడలెను వీరుఁడాయింద్రజిత్తు కారుణ్యమున నెత్తి శూరులేడ్తురేనేను పోరునరాఘవుల వీరము బీరుఁడితం డనమాన్విసీఋణంబుదీర్చె ద ననుబంపగదే రాత్రించరశేఖరయన గారవమున సెల్వొసంగెను॥ భాషా॥ ౧

సన్నాహసేనలతో విన్నాణియైరావణి కన్నవారెల్లఁజెల్లఁగ ని కుంభిళలో నున్నయనలుఁడువెలుగఁజెచ్చారుచెంగల్వలుసిగఁజుట్టి సూర్యపుటము వన్నెపటముకట్టి గట్టి - మిన్నా కెంజాయపూత సన్నఁగా

నలదిస్పృక్సవాది కు శోన్నతాస్తరణుండై హవిస్సుప్ర సన్నమతియ
జ్ఞయేస్వాహ యని నిష్ఠతావదలక వేల్చె॥ భాషా॥ ౨

భూమసంతతి భూనభోమండలమునిండ రామావసిందుగిండు
గనివిభీషణునిచే నామార్గములెల్లవిని యామాయవిందుగితునే నాగ్నే
యాస్త్రమునఁ జూడుమా మిత్రాయనిననాతో సామిత్రినిఁబంపుమి
యామిసీచరునికి పదునాల్గేండ్లాహారనిద్రలు లేనివాని చే మృతి మితి
యనిన నెచ్చెలిమెచ్చి భూమిశుండు తమ్మునిఁజూచె॥ భాషా॥ 3

శాంతాకారాయ అ సంతాత్మనే న మ శ్చింతాలతాచ్ఛేదినే
రామాయ సీతా కాంతాయ పరమాత్మ నేయనిన లక్ష్మణుని సంపే
మ నెంతోదీవించి యాచి యితితనరానిశోషించిమన్నింప తిచ్చెన్
దాశరథి హనుమంతుపై నెక్కి-లక్ష్మణుడు కపిసంతతుల్గాలువ విభీషణ
తో మంతుగన్న పరాక్రమాలాపము లంతంత బలుకుచుం జనెను॥
భాషా॥ ౪

మితిమేరలేనిబల ప్రతతిగొలువభల్లూక పతిజాంభవంతుఁడుబ
రా బరిసల్పివాలి సుతుండుసురటిష్ఠిపరఁ జతురుండయినల్వరు సచివుల
తో విభీషణుడ నంతుఁడయిగొలువనెఱ దొరననుచురామానుజుండు
రణ రతిమదిన్ ముప్పిటిగొని నికుంభి శకువెసన్ జని తదేకనిష్ఠాన్విత
నసురవర సుతునిఁగని గొనెను విల్ శేషాద్రిహరినిఁ తలంచి॥ భాషా॥ ౫

శుద్ధసావేరి - అటతాళము.

పల్లవి-శచిసీసందర్శిత మణిదర్పణ మహారణనిపుణా - సమదారి
దమనా వినవే॥

అనుపల్లవి-శుచిప్రమితా శుగమునునాజీ - సుతుఁడాజి చిలుక తేజదొ
ర - రుచిందనరి యింద్రజిత్తుమేన - రూపడంచి చలియిం
చగభుచి - నవరాచరమా జగంబులకు - ప్రచురకంబు

కుడనకజను నిన్నిచటఁద్రొంచి వృథూతబలి - యిడుదు
చూడుమని కడఁకతోఁబలికె॥ శచి॥

చరణములు - ద్రోహిసీమంత్రమును పనిగొన నాహుతాశనున
కిదెనినుగఁబూర్ణాహుతిగ చేతు ననిన లేచి యసురఫరసుతుండతనిజూచి
బాహుబలమున నిన్ను జం పెద బ్రదికిపోలేవనిరత్తిమిక్కి సాహసంబున
చాపమెక్కిడి శరములువడి బరపె నరుడుగ వే హనుమంతుఁడైగం
బగలనేసి పివతండ్రినిగని నీదేహమేలకాల్చినే ననువ ధింపించం గడఁగి
తివనిపలికె॥ శచి॥ ౧

ఓరిసీవిలు జూడుమనుచు పోరిగెలుపెదఁ గోరిముంచెను నార
సపుబడి సామిత్రిను రారికొడుకడరె నతిబలులు కేరిదూరికటారిచూరి
గు తారిపేడివలకోరిఁ జీరిచేరిబలారిన్పత్తుల దారి నెఱసడివారిమెరవడి
యేరికినై నకజంగులను యెఱుంగనుపొనిపొదలుకదలిక మారుమారు
మను నదల్పులను తీరిదొకనినెక నేలపొగడ॥ శచి॥ ౨

భానునిభమగుచూడ్కి నారాచ బాణములులక్ష్మణు ననిలజుని
విమలముఖాబముపదింట విభీషణునేసి నానరుల గజగవయగవాక్షు వా
లిసుతముఖ్యులబడల్చిన దానవాగ్రణివిల్ దునిమిరా మానుజుఁడువాడె
న్ని విండెత్తిన మానకపొడిఁజేసి సామ్రాజ్యేయఁ గానేలఁబడి మూర్ఖదేవీ
పూనియన్యధనువునశరములు పుంఖానుపుంఖములుగనినిచె॥ శచి॥ ౩

మేటిమాయలవాడు వీడొక పాటివాడనక దెగటార్పమిదేటికి
ననువిభీషణునుడిపాటించియా రాజమాళి సాటిలేక శ్రీరామచంద్రుఁడు
సత్యసంధుఁడు విజయశాలియ నేటి మాటనిజమేని వీనిఁ గీటడంచునని
యైంద్రబాణమేయ నూతనమణి కుండలములు సకి రీటరుచిర తిలకంబ
గురల పాటిదప్పియిలపై బడెనుర కోటివాగడను కిరీటియనుచు॥ శచి॥ ౪

ఒత్తైశంఖము స్వర్ణపుంఖము హత్తిధ్వని జగమునిండఁగరఘు
సత్తముఁడరసి యిదితమ్ముని జయనాదమని పొదలెమ్మదిని క్రొత్తగాయ

ముల తగుమైతోఁ గువలయేశ్వరు సాదయుగళికి నొత్త మిల్లిపగుచ్చి
కొంగిట నునిచెలత్తుణ నాపైరామనీ- చిత్తము కరుణాయత్త మగుటఁ
జేసిగలుపుగొనివచ్చితి పురుషోత్తమాఖ్య నెసరి శేషగిరి నుండుహరివ
నుచుఁ బలికెనతఁడు॥ శ-చి॥ గి

77 శంక రాధరణరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-విన వేరమాద త్త కర్పూరపీటి-వినుతాచింతగుణపేటి॥
అనుపల్లవి-వినవేరావణుండింద్రజిత్త గచరులమేటి వీరులఁగూ
ల్చిన కూతసౌమిత్రి జయధాటి॥ వినవే॥

చరణములు-ఇలఁబడిమూర్చ మునిఁగి లేచి పెంచు వలెనోరుపగులం
బలవించు దిశలుతిలకించుదలవంచు హదైవమాయంచు ధృతిడించుఁ
దనువేటికని యెంచునంచు॥ వినవె॥ ౧

ఈతనిగుణములెన్న నూరోవెయ్యో-యిఁక గెల్పు పాతరోను
య్యోతల-పోతలాయెను విన నవ్వలాయెను కుయ్యో మొత్తో య
నునిలింపుల కయ్యోయనియెను॥ వినవె॥

బ్రతుకేమిటికని యింతటికిసీతా సతిహేతువనిలోక మాతయన
క-కాతరుండయి కత్తిదూసి వేయఁగడంగెవ్వాత-మితియనవలెనిది రా
వణున కేడిసేత ॥విన॥ 3

స్వామిబ్రహ్మకులము నందుఁబుట్టి-చంపుదురాస్త్రీలబట్టి శ్రీ-
రామావనీందుని గెల్వమనగిట్టి-రమ్మనిదిగిచెను సుపార్శ్వండుచేపట్టి॥
వినవె॥ ౪

తిరుగవచ్చి కొలువుకూటముఁజేరి- త్వరగామంతులంజీరికరితుర
గాదులనెక్కి- రండని శేషగిరి- హరిగాఁ దలంచె రామచెందునిమా
యదారి॥వినవె॥ గి

. 78 రాగం. కన్నడగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కోదండధారిణీ- విమలయోగి మానసనందచారిణీ॥

అనుపల్లవి-ధణంధణమనిభేరిమోయరా- వణుండులోకవిద్రావ
ణం దువెడలె-దనయుడింద్రజిత్త రిచేబడిన దావంతమునన
నికిసేనలతో॥ వినవె॥

చరణములు-బాణతూణ కృపాణధనుగాడి బహుసాధనములఁ
దనరుతేరెక్కి పెళపెళద్రొక్కి-పొగరెక్కితానిక్కి చూచెరామునిచ
క్కి నాణెమగులిల్లెక్కిడిన్మపతియ-నూనమైన నారాచగతిమొంచె- మే
నుసుగ్గిక్కనెత్తురుల్ గగ్గిక్కుదల మించెనెక్కునైనజిక్కునీక॥వినవె॥ ౧

మిడతలగ్నిలోనబడి కాలిన-వడువైదళములు నృహరిచే జచ్చి
నదిగనినెచ్చి వెన్నిచ్చి-కడువడిబరచి లంకజొచ్చి-ఒడల్ వడవడంక
రఘుపతి-యడరివెంబడించె నని దిగులువడి-పుడమితేడేడ నేనేడని పొ
గడెంబడినోళ్ళ హరిరావణుడు॥వినవె॥ ౨

సేనురావణుండ నిది లంకయని-తానెరింగి శుక్రసన్నిధిజేరి
మొక్కికోర్కీ వినువైరి నేనోర్వంగ సెలవిమ్మనిన నోరి దానవాధిప
యవిఘ్నముగ బాతాళహోమ మొనరింపు సపరికర-మైన రథమగ్ని
యందొగిబుట్టిన నెక్కి శేషగిరిశుగల్వమనె॥వినవె॥ 3

79 నాదనామక్రియ ఝంపాతాళము.

పల్లవి - వినవే॥

అనుపల్లవి - ఘనవేదాంత దాన వాసీకములు తనచుట్టు కావ
లించి హర్షించి మొనసిపాతాళగుహ ననలునిబ్రీతిపించి
మనుచుగురునూక్తిహోమ మముసేయఁగాదొడగె॥ వినవె॥

చరణములు-ధూమసంతతిభూ నభోమండలమునిండ శ్రీమన్ను
పాల తిలక అభిచార హోమమిది యనుచుబలుక విభీషణప్రేమఁ
గొనియాడిపంపెను హనుమదాదులను శ్రీహిమనంగదుని తోత్వరతో
రామవిభునికి మొక్కిలంక కోటలుదాటి వేమాటు వానరులు వెడకిరి
దశాననుని॥ వినవె॥ ౧

సరహయను చెలివిభీషణుని పత్నియలందున్న తెరగుచే నన్ను
జూపగుహవాతి మరుగుశిల మరుగు బాపనలువు పడివొంటబడిమహా
మాన ధరుడయిన రావణుని శిరములుగలక గుదియలమోదచలమణి
యచలుడయి యున్న తఱిని మందోదరిని కురులు పట్టియాడ్చేడ్చు
గొనివచ్చె నంగదుడు॥వినవె॥ ౨

రైకముడివీడెజీరయుఁ బోకముడి వీడెశీకరంబగు మొగంబు
చెలువెడలె నాకుమార రత్నంబు లేమినిట్లు చేకూడెననెకాక లీకల
రవ కోకిల కంఠముగ నడలెను బడలెను యీకష్టమనకులేదు ఇంతయిన
సిగ్గుయిక రాకొమరుచేకొనరాదే యనిపొగలె॥వినవె॥ 3

వాలుగొనిలేచిసతి వదలుమనియసురపతి వాలికొడుకు నువేసి
ను హోమమది చాలించి మదిరోసెను కపులుఁజని రాలోలనయన లా
లనముఁజేసి వగపేలదై వాధీనము యీజగము కాల జ్ఞానావలంబన
మొందుమజ్ఞానమూలంబుదుఃఖమోహములహంమతియన నెను॥ వినవె॥

దేహద్య నాత్మలందీయహంబుద్ధివల దిహసంస్మృతి మూలము
లజ్ఞానదోహళము నింద్రజాలము ఇది చాలుసోహమనవలెనాత్మ శుద్ధు
డజరుడుమమ త్యాహంకృతివిరహితుడు సాత్వ్యతడుదేహేంద్రియస్సా
ణధీకాలకర్మ సన్మోహదులకు ద్వంద్వాదులకునె దళముఖుడు॥వినవే॥

నేనురాఘవులని లోనణచి వత్తు నిటు రానేరకున్నజిత్తుము
క్తియనువిధానంబుఁ జూరబుత్తు నేనెటులయినఁ గానిమ్మవలసీతఁఖడ్గము
నడునిమియామేనగ్ని బడవేయవేడాయ వే నానాతినాడఁబగన్నాయ
కుడతనిఁగెల్వగా దన్యగణ దుర్జయుండనెను॥వినవె॥ ౬

మునుమత్స్య కూర్మకిటిమనుజమ్మగ వామనధ రణిదేవతారూ
పమైనాసామి మనవంశభూపాలకనిలింప రాజపితృగణముల సముద్ధరిం
చెను ఇపుడిలను ఇనకులమున శ్రీరాముడనఁబుట్టె నిను । ఇంపుమొనసి
పరుడు ప్రధానపురుషేశ్వరుండనెను॥వినవె॥ ౭

ఆరసివ్యహారికి సీతనర్పించి తమ్మునికి దొరత్వమిచ్చి మునివై యడ
బలోదిరుగు మిడనుగుణఖనివయి యనిపలుక తరుణిలేదజ్ఞతను సీత
అట్టిశ్రీహరిరాముడగు నతనిచేచచ్చి చెచ్చెరనైక్యమొందనిటు చేసి
తిని శేషగిరి పరు గుఱిగంటిననివచ్చె సభకల్పనారామి||వినవె|| ౮

80 కేదారగౌళరాగము ఆదితాళము.

పీల్లవి-రతిసంవిద్య మానసుచామ రాలొలాలకా వినవె||

అనుపల్లవి-చతురఫణతిని తాపసగుణజాలకా అతికోధనులు
దివ్యసాధను లగ్నివర్ణ వృశ్చిక సర్పరోముల తులబలులు
ఖడ్గరోమాదివీరులు ఘోటఖరపస్వాదుల్ తన రతముచుట్టు
మతము బిట్టుచూపుచు రావణుడు శ్రీరాజులెను||రతి||

చరణములు-మణికిరీట మకరకుండలముల రుణకిరణరుచిమీఱు
గాఘన చిరత్నరత్న ఖచితమగుపతక మురమునందొరయఁగా కర
మొదన్వేల్పు టేనుగుదంతము తగు తొడవయ్యును గెలుపుదిశాంతము
లను బాటుసీటు దోపనన్యలు భలారె యితడు బలారి వైభవుడనుచు
బలుకఁగదశాననుడా హవకేళికడరె ద్రిదశావళి దనుకడానికాలగండ
పెండేరము దాల్చిబిరుదై మేల్ చిరాకుల||రతి|| ౯

ధాణధామనెడి భేరీరవము తవిలి భువినిండ నాణెమగు వాహన
ముల ద్రిప్పవి న్నాణముకోర్కి పండబాణతూణ కృపాణ వలియు
వాణిముత్యపు సరులఱుత మెరయ బ్రవీణతననికి వెల్వడెసభ జాణయ
గుట గాంచిరి విభీషణుని మాటలాఁగించియిపోణిమెచట గానమని తల
యూచి పొంగారు బంగారనిలోనె|| రతి|| ౧౦

వీణెమీటునసూటిగా మార్చి టంకృతి నితూణయుగళి వెడలి
చూరలుకరాళి మెరయగ కేలదీసి పాణిలాఘవమురణపటివృత్తజరులు
మెచ్చుడేతు ననుచుచ్చగపిశ్రేణిలో వరల జక్కులలో జేనివచువున శ్రీ

నివాసుడు జాణ తనమయారె బలి మర్యురె యని జగతివారెల్లకు
వానినుతించిరి కేమాద్రిపతి పురాణపురుషుడనె నయమెఱిగి||రతి|| 3

81 నాటరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-సుఖభవయనివే సఖిమణి వినవే పృథ్వీనముగ విభాక
రాత్మజముఖాగ చరవీరులనెంచి||సుఖి||

అనుపల్లవి-సఖాళి నలరించిమెయిలెంచి లిఖించి నటులఁజరించు
వైరుల ముఖముఖగ నెదిరించిచలముంచి దట్టించి దశ ము
ఖుండఖలాస్త్రములను బరఁగించి యఖండగతి నల యించెగ
పిబలము|| సుఖి||

చరణములు-రావణారమ్యనహుంమని యావాయుజుడు పిడికిటఁ
బొడువసాలివాలి చావుదప్పె నాకీకలు ములవేలనిబాళి గవేబో నెత్తురు
లా పదిసోళ్ళ బావినీళ్లుగ బెనులోయయనగా వెడలె దలలలో మెదడద
రెదేవుఁడెరుగు నీదెబ్బకబ్బయని భావించి యాంజనేయ భళిభళిపరాజే
యనీ లావు మెచ్చవచ్చునన బ్రదికియు న్నావిదేటి బలంబనెప్లవగమణి
||సుఖి||

అయినను తోడటుగనిమాటుకొని నేన వలనిను వే్రతు బ్రతికె
దవోనా ఆనరాచనుండఱచే నడచినంతలోనా కౌను నివ్వరబోవదెంత
లోహితవాదవె హాని శాచరయన్నదరున దానవుడు మార్కొనిపై
జదియగ లేని బలుపెనులైయున్న మానెనని హనుమంతుడలవాలి సూ
నుడును నలుడు నీలుడు నమరిరి||సుఖి||

ఓరియగ్నివర్ష యటురూపటుముష్టి - నెంతునని కృతాంతఁ
డనడాసిరోసియోరి యెబ్బరాసి చీ రా రాకాసిమారు మాటాడనీకని
లజుఁడు పేరడచెవాని సర్పరోముని తారకొడుకు నేర్పరోయనదుగ్గిం
చెదీరెనలునిచేఖడ్గరోముండుసారాహిపవరభీముడుఘోరారికాలుండగు
నీలునిచేగొంత హాయిఁజెందెదము రామునిచెంత లంకనాధుఁడంటను

కట లాతిచేత హితులు తెగుజగంబింకజానరమార్చి మీటియుర్చి మీడు
గర్వియనుకిన్క శంక లేకరఘునాయకునెదిరి శరాసారమున ముంచె
నుహరి మంకుగొనియలంచెను అలంచెను కంకపత్రాఖిలాస్త్రముల
వహా శాంశరి నేనేమందునే జగములందెఱుంగవచ్చు నకళంక ఘోర
రామరావణులు లాహవంబానర్చిరి కనులకువిందు || సుఖీ || ౪

భూమిపైనిలిచి హరిరథముపై యామిసీచరుండుండవేల్పుల సా
మిమాతలిరథంబు రామ మను జపతి కీయవేమీ నే మీ దానుండ
గ్రహింపు మిదెందె జయదమని మనవిగాఁదెల్పు నేమేలని త్వరగా రథ
ముతగ వామిదెచ్చి కొనలేయ యిదిను త్రాముండంపెదేరెక్కియీ
రావణుగొనుమని మొక్కిదను వీమహాస్త్రముల్ తురగముల్ నేని
వెల్ల శేషగిరివరాసీవనెను || సుఖీ || ౫

82 నెగుప్తి రాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-కొమారి రామరావణుల సం గ్రామనిపుణతలు వినుకీ
మీటి || కొమా ||

అనుపల్లవి-సామజవరముల్ వశానిమిత్త సామర్థములయి పర
స్పరంబు దీమసంబుననిల గలగుక్రియ భీమ విక్రమము
లందలపడిరి హైమపుంఖకంక పత్రాశిత సాయక సహస్ర
ములుమ హామహులైనాము జేసి యేసి రెంచె నుతించె
దామరస గర్భున కలవి గాదనఁగ || కొమా ||

చరణములు-ఆగతపునరాగణ సమసమయోగ పృ యోగకృ
త పృకృతులయి యాగియొక్కరి నెకరు హుంకరించిరి యేగిమా
ర్కొని తొలుతసఖ గది మెధనుర్జాలతాటం కృతుల్ భూనభాంతే
రంబు నిండుగాగుంపు చుగురుల్ దప్పక భాగురుత్వములబల్ బాద
లికల్ భాగుగను శిలీముఖముకాలమయి ఫరపి పరాక్రమముల సింహ

ముల్ నాగజోరిరనిని జేరియామానవదనుజ నాథములు ఘనాకృతులు॥కొమా॥

వింటనుదశవదనుడు పదిట పం ద్రేంట నిరువదింటఁ గడువడినేయ నంటివాని నన్నింటిఁ దూపులఁజో గెంటివోనే సెరామవిభుండు సుర కంటకు నపుడా జ్యహుతిసనలు కైవడినతడాగ్రహించి యేబదింట నెంటునూటఁ గనలితనువంటి యమ్ము వాటంబు గనుమి ష్టంటవాటంబనపరగువాని యురము రక్షించి యిలాధిపుండద రంటనేయల్ల మాయలరావ కాసురుడు సోలితెలిసెను సొక్కునను॥కొమా॥ ౨

మాతలితెచ్చిన హరిస్యందనము నాతఁజీనెక్కి నృహరిసకోదండాతతకరుండయి జ్యరవమున బ్రహ్మాండమునిండ మోహరించెను చాతురినసురాధీశుడుఁ స చేతనుడయి రామాధిపునెదిరి జాతయాపపుంఖాంచితబాణ జాతముం బ్రయత్నంబుగ నేసె సీతాపతిమేరు సిరధృతియైశీ మతియైసుకృతియైతన విఖ్యాతిహెచ్చనంత నెచ్చరించిన నాటులలరయసురులదరఁ బేర్చె॥ కొమా॥ 3

రావణుడనలాస్త్రము నేయశీ రాఘవుడనలాస్త్రమున నెమాన్చె దైవముననే దైవాస్త్రముమరల్చె దైవతనృపవతంసములస్త్ర కోవిదుడైరాక్షసరాజుకా కోదరకూరాస్త్రము బరఁగింప దావళిఖాముఖముల్ భుజగములు రావెడందనఖముల్ గలగరుడా ఖ్యానపుంఖాస్త్రము పుంరత్నంబరసిప్రయోగించె జయోన్నతియై యావిహంగమాస్త్ర లింగాభరణాంబకములయ్యహి శరముఁద్రొంచె॥కొమా॥ ౪

నాగాస్త్రము ప్రతిహతంబయిన బాణములడరించెను శతంబు సహస్రమా గురుభుజుపై లంకేంద్రుఁడొకట హరిసారథిసెంచి యతం ద్రితుఁ డైగనయి నాశకరిపు నవనింబడగ నాక్షణముననేసి శ్రీగరుచ్ఛరణబూన్చి ప్రహరించె వాహనముల నైంద్రము మూగినసురవశ

భవరావ్సరోగణ మునువిభీషణుడు భీతిలిడు గాగ్గచరులు యాధవరు
లుమైనా-కాదీయనగా దశముఖుడుగర్జించె॥ కౌమా॥ ౯

నిటలతటభృకుటియై కన్దవగ-న్నేరుకెం జాయకుటిక యోయన-
బటుస్థిరకోథాగ్ని నసురకాలి పడుననగని నృపకీరీటివిలు దిటవుగ
గొని టంకారముజేసి నటుల శరమున లంకాపతి నేసియు-దుటునగం
డడంచికపులకు సంతోషముగావించి యాకృమించి కుటిలాత్మకు నుడు
కార్పగను-జగ ద్గురుకోపంబాదవప్రతాపంబున-బటిమనంతకుండనంద
గెను హరి పరునున జరాచరముల నెఱబెదరె॥ కౌమా॥ ౧౦

పుడమి గడగడ వడకె రావణున కెడదధయంబు దొడగెగు
పితుడగు పుడమిజేసికాని శాశుండునికి పోరననుపమమ్యైనికెట్లాకో
గడుసుదియనుచు స్ఫురత్ విమానా గ్రములనుండికిన్నె రచాల్ గనుం
గొని కడకరెండురూపుల్ దాల్చెనన గాధృతశరచాపుల్ దలపడి
యుడుగకసప్తా హోరాత్రములుస మున్న తిమెండొరువుల నెంచుచువా
రడరి రందు రఘుకులేందుడగు శేషాచలపతి పృబలె సుకృతియగుచు
॥కౌమా॥

౧౧ వసంతరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుచెలి॥

అనుపల్లవి-విను చెలిరాముడు కడువడి కెరలి తనువునదూపులు నిని
చెడి సరళి - దనుజునిటెక్కెము నటికెం దవిలి ॥విని॥

చరణములు- తెలిదామరలనేలుక నులహరిచెంగల్వవిరి వేచెలు
వుదాల్చెను తలులుపదిపదితూపుల దినమణికులుండిలగూల్చెను వేము
ల్చెను॥విను॥ ౧

మఱియొకమఱుపదిమార్లు నూరుమార్లు నెఱయగదలల్ దుగ్గిం
చు కరములుగళములు గరమునుండుగ్గించు సుకరములొటగని హరికో
పించి॥విను॥ ౨

మణికిరీటములు మకరకుండలములు మంజుముక్తా మణిహారముల మణిపతకముల ననువుగ తాళిల కేర కడములుగల తనువుల చేరెబల॥ విను॥ 3

తలతోడవులువీనులసా మ్ములనువౌపతకముల గల ఖలరావణ దేహములెప్పటి వలెబెరుగ నచ్చెరువొందెనృపమాళిబల॥విను॥ ౪

వేసినేనలసితి నటికివేసారితి వీనికిజావులేదాయెనుయాశరము లెట్లా వైరులబారిగొన నివి వితాయెనని హరిచింతిలెను॥విను॥ ౫

కారణకారణుడవైయు నరునివలెగన్నట్టెదవు ధరలోనను గార డిమాయన్న కడుపులోపలినుధా ఘటమగల్పుమని విభీషణుడనెను॥విను॥ ౬

పొట్టెలునెక్కిన దట్టముశ్రీరాము డట్టేయెనుసుధాకుంభము మెట్టిగాల్చిశాంతిబడగొట్టి సురతలల్ తొమ్మిది పదునెనిమిదిదో స్తంభముల॥ విను॥ ౭

మోటుమానువలె జెన్నటిపగదశ ముఖుడౌడుగరచి గేల్దొయి పాటవమునజూరెను శేషాచల పతితోనాకన్నెక పగలురేయి॥ విను॥ ౮

84 కాఫీరాగము అటతాళము.

పల్లవి-రమణీరమణీయమె యీచరితము॥

అనుపల్లవి-శ్రీమజలబిందుల నున్ముఖుడయిరామ చంద్రుడు రావణునితోబోరుటెంతో॥రమ॥

చరణములు-ప్రదరములదరంటనేపి పెటపెట పండ్లుగొరికివగ తుడాసి కొదలేని కినుకచే గోదండల్లాసియైతనరె నాదముచే మృగేంద్రముడాసి కదిసిగొలము నీకటంచుయు గాంతాన్ని వలె రాముండడరెను॥ రమ॥ ౯

అనురేందుః డట్టహాసమునమీన మట్టేదీటి యుల్లాసమున
జననిమ్మ గెల్తుననని సాహసమున మనలకురామార మ్మాయనిరోస
మున వనదుగాని చలంబుననునిటు రూ పైనచాడ్పున పోరి తీడ్పు
రము॥

ఈవిధమున సరిసరిగా రామరాముని సరికిసరిగా దేవరాఘవ
మనవిదెల్పగఁదరిగా భావింపవీని శెంపరలాడువిరివిగా దేవకంటకుని
బ్రహ్మాత్మము చేవేయమ నెనుసురసారథి॥ర॥

బ్రహ్మాత్మంబరిభాసి రఘుపతి సమంత్రకముగఁజేసి సింహ
మేనుఁగుబట్టి సీతైనట్టెకాసి బ్రహ్మరాకాసి పాల్ గొననేసి భ్రమచే
రావణునితలయిల రాల్చిపొడిఁజేరెబ్రహ్మాత్మము॥రము॥

బ్రహ్మాత్మమునమిదిదీర రావణబ్రహ్మ కజఁడువ్రాసి నారా
యని బ్రహ్మర్షి సుపర బ్రహ్మరుద్రాదుల బ్రహ్మస్తవముగవాగ్భ్రమ
మునమనసార బ్రహ్మసు బ్రహ్మణ్యరామ బ్రహ్మమిల కేవగిరి హరి
యనిరి॥రము॥

88 గాలీపంతురాగము-అదితాశము.

పల్లవి-వినవే కలకంఠ లలితకంఠనుత వైకుంఠ॥

అనుపల్లవి-మనుజేంద్రునిగెల్పు రావణచావు గని యుత్కం
ఠవనచరుల్ చెలంగిమేల్ మేలని వదంతిఁజేసిరి సదంతికము
లము॥ విన॥

చరణములు-కొందుగ సురదుందుభులు మొరసె రామునిపై
దేవమందార పుష్పవృష్టిగురిసె జనవినుతి చెవులవిందాయె నచ్చరల్
ద్విగ్ధిగాదామనియాడిరి ముందుజేతలరాయని తనువందుజ్యోతివెడలి రా
ఘువు నెనసె॥ విన॥

సురలచ్చెరువు నొందివీడు పరదారరతుఁడు గురుజనదోహయ
య్యనడు ముక్తుడైనాడు హరికిమనము సత్యదేహమ్మట్ట సాహరినిగూడు

బాదులకెవ్వరికి దెప్పరమన సురముసిందుడనియె దేవతలంగనివిని॥ ౨

రావణుడలుక నృహరేయం దే మదినిల్పుటచే రామువైకుంఠముఁ
జెందె మోక్షమునొందె శ్రీవంద్యనిపగవాడై వానింబొందె గేవల
బ్రహ్మమై నిలచునునికృష్ణుడైనననెను ముని॥విని॥ ౩

అని దశాస్యుదునిమి డాపలిచేవిల్వల పలిచేదూఁ పొనర నిల
నాసీనుడయినిలచెనిందృస్తతిఁజె న్నారికిగను లెఱుపైపోల్పొ మను
రవికోటి ప్రభుచే దనరఁగావీరలక్ష్మిమణి ననయు కేవగిరి రాముడర
యంగను॥విని॥ ౪

౪6 ఆహిరిరాగము ఆదితాళము

పల్లవి-వినివే హేమదుర్గా స్వర్గాపవర్గ॥

అనుపల్లవి-ఇనవంశమాళి విభీషణుతో నినజానిలజాదుల మీ
తోడుననునే జయముశ్రీయునుగొంటి నచుపమమీశభజగతి
వాక్కువ్రుడనె॥ విని॥ ౧

చరణములు-కురులుజీరాడఁగుంకుమ రేఖ గరఁగమోమువాడ
వగతోమెఱుగుకన్నులనీళ్ళు నెరజడితోనిండాడనుచువులయిన బిగిగుబ్బల
బరువుచే గౌనసియాడ సరులురాల మండోదరిమొదల సకీయల్వచ్చిరి
హా హా రవంబులను॥విని॥ ౨

హానాథ హారావణ హరణశూరా హలోకవిద్రావణా జితైరా
వణా దీనులమైవగవఁ దేర్పవదేమి రమణదానవేంద్రాగ్ని హోతుని
హౌనాయకవరేణ్యుడార్చెనా నేనురామునికి సేతనిమ్మని నినుఁదెల్పియు
వినివైతివనెను మయసులే॥విని॥ ౩

అన్నాయాపద్మదానితోవల దన్నా యెంతరద్దు చేసితివన్నా
మిన్నయంగముగాల దన్ను టేటిహద్దు పిన్న పెద్దల్వద్దువద్దు అనునాపని
నేమిఫలముగద్దు నిన్ను వంటినెఱ సాహసికులil నున్నారె యని విభీష
ణుడడలెను॥విని॥ ౪

స్వామిలక్ష్మణునిగనియివిభీషణబోధింపుమని పల్కినవినితా
మైత్రిజేరితాపించెదపుసఖుండని యీపయినితండు నీకెవ్వడు ఇతనికి
నీవెవ్వడవేమిపని భూమినిసుకనది వేగమునజను పోల్కి జనిమృతులు
జనుల్ దైవమాయననె||విన|| ౧

నేనునీవనుటల్లభాంతి మేనులమేనుల్ దేహివల్ల దేహియా
నెల్ల మానాభిమానావ మానములుకల్ల తాసుజ్ఞానానందబ్రహ్మ మేన
నకున్నవానికి ముక్తియిల్లగునీవనయంబుగ సౌఖ్యమొంది స మిధతేజ
మున బయల్ సేయుమనెహరి||విన|| ౨

కృపదెల్పురామానుజుని నుడినడల్ దేరి యిష్టుడు రాఘవునడు
గుల్ వలగొనినపుడే నిపుణ మీయన్న యపాపుడనురాముని యుప
మమెచ్చి యంతఃపుర చపలాక్షుల నూరార్చియగ్గిజని అపరమితము
దనుజుల్ బూనిరా నందలమున నిడుకొని చనెవిభీషణుడు||విన|| ౩

వేదవేత్తలతోన నాహితాగ్ని సంవిదానముగాను బరలోకవిధు
లవేదోక్తముగనన్నకు విభీషణుడుసలిపెను వేదవేద్యుడగు శేషగిరిశ్రీ
వేంకటరామేంద్రునికిమొక్కిన సాదరప్రియాలింగనమునహరి యుసం
గృజరంజీవ సుఖభవయటంచు||విన|| ౪

87 బిలహరి ఝంపతాళము.

పల్లవి-దేవాదిదేవుని రామునిసత్యవాణి పూవుబోణివిన వె||

అనుపల్లవి-యావచ్చందశ్చ సూర్యశ్చ యావత్ప్రతిమేదిని యా
వద్రామ కథంలాకేతావద్రాజ్యంకరోత్యసా శ్రీవిభీషణ
యనియానాడెబలికి తితేలక్ష్మణా పట్టాభిషేక మొనర్చు
మనె ||దే||

చరణములు-రామేంద్రుని యానతిశి రమునందిడుకొని సామి
త్రివానరులదోడ్కొని వేగమెచని హేమప్రాకారసాధ ముక్తామణి

తోరణము శ్రీమత్ప్రతి గృహంగణము శ్రీదము లంకాపురింద్రము
వేమఱున్బెగడిక ధ్యాన నిలయమనను హేమసింహాసనమునవ్వి భీషణు
నిచె॥ దే॥

సాముద్రజలంబులు స్వర్ణకుంభములనుంచి శ్రీమించిమైత్రిదే
ప్పించి ధర్మముమెప్పించి యామినిచరులఁ బాలించిలంక యేలుమనిమం
చిహేమ పట్టముబూన్చి సామాదిశ్రుతుల్ పఠించి భూమిసురులుతా
ను విభీషణాభిషేక మొనరించెను రామానుజుడు సంభ్రమమున॥
దే॥

కానుకలతో సఖుడులక్ష్మణుఁ డగ్రముననేరా దానవేంద్ర
శ్రీమీఱ విభీషణుండు దీనావనుడు వీరాధిపీరుడు ముందుగౌరవ మా
నితుఁడౌ శ్రీరామప్రభుసన్నిధిజేర నానర్థివచ్చి యభివాదయహం
నృప చంద్రశేషాచలేంద్రాయని నతులొనర్చె॥ దే॥

88 కాంభోజ ఆదితాళము.

పల్లవి-వీణావాదనాభినయితమస్త కావలసత్క రాంచితపుస్తకా॥
అనుపల్లవి-ప్రాణసమునిశ్రీమ ద్విభీషణునిరామ త్నోణిపతికాఁగి
టిలో మన్నించిభువిలో నాణెమయ్యెంగీర్తి కృతకృత్యుండ
నయితిదయ స్ఫూర్తిననిపలికి జాణయె విభీషణానుమతి నాం
జనేయ సీతకు నాగెల్పుదెల్పుమనె॥ వీ॥

చరణములు-మారుతిరాముని యానతిలంకానగరిఁ జేరి శింశుపా
తరువు ప్రాపునఁజిక్కి మీఱినవగబరువుచే నెల్లపుడు శ్రీరామ శ్రీరామ
శ్రీరామ తారకనామకోరిన గావవె అనియన వేమాఱుఁబల్కు
సీతాసతికినతిసారెకానర్ప హితాగ్రణియనుచు నారీమణి తెలిసి దీవనలి
చ్చి హారమణిగణములన బ్రయోక్తులమనిచె॥వీ॥

అమృతసీతమృరాముండురావణుని ననిలోనబలముగాఁ బారి
గొనెననినగొమ్మవీనులవిందుగా వినియుప్పొంగి నిన్మృహినినువంటిఘను

తెవరుముక్కంటి తమ్మిచూలిసిరిదొరమనుచునిన్ను రా రమ్మాదీవనచే
కొమ్మాయనియమ్మయనిచే సెలవియ్య నమ్మరుత్సుతుండు సృపునిఁజేరి
మాయమ్మ మీజయముల మిన్నందెన నే॥వీ॥ ౨

ఎవరికి నై సేనింతచేసితి నట్టి యవనిజ నభిషేకించి యలంకరించి
నవరత్నముల మంచిపల్లకినుంచి సవరణఁదోడ్ తెమ్ము విభీషణాయన
నవనిపతి యానతి శిరమునందిడుకొని పవనజాదిసఖులతోడఁజనియ భం
గసంభ్రమముతో నిపుణులగు యువిదలనుబనుపజడలు వీడిపించి యువ
తికిమంగళస్నానమొనర్చిరి॥వీణా॥ 3

పట్టుచీరగట్టి బంగారురవికదొడగి బొట్టుకస్తూరిదీర్చి కాటుకక
నులబెట్టి కురులుగూర్చి సరులుదాల్చి పట్టెడబన్న సరము బవిరెలు మురు
పుతాళి పతకముకంతసరులు కీలకఁడెములు దిట్టమగువడ్డాణము అణిము
తైపుముంగరరాణముగలందెలు మట్టెలు జిఱిగజ్జలునుకై చేసి మంజు
లాందోళికమున నిడిరతివను॥వీ॥ ౪

పల్లకిలో సీతాభామశ్రీ రామవలె నుల్లసిల్లఁగరాఁగనికపిదనుజ
సేన లెల్లగ్లెనెనమునుకొని వేత్రహస్తయు మళ్ళింపగోలాహలమైన పరి
కించియిలా వల్లభుడనుమతించిచూడఁగా బంచియల్లమాయసీతావిడిచి
మున్ను వడినసీతా దేదలంచి మెల్లనశిబికెడిగిరమ్మని నడచి
మృగాక్షి శేషగిరీశుసన్నిధిఁజేరె॥ వీణా॥ ౫

89 సౌరాష్ట్ర అటతాళము.

పల్లవి-శృంగారా నంతకళ్యాణవతీ సంగీతభారతీవినవే॥

అనుపల్లవి-ఉప్పొంగుచు సీతరామునికి మొక్కి చెంగటనిలువము
న్నటి నెనరుదక్కి అంగనామణిరావణునినే ననిజంపి చెఱవిడి
పించితిని సంగతిగనెమనసువచ్చినజాడలనుబొమ్మనెను రఘు
పతి॥ శృంగా॥

చరణములు-అనిన రామునిమదిభావించి లక్ష్మణునిగాంచి కన్నీరునించి కనికరముననన్ను గనుఁగొనవన్నా అనలునిజొచ్చివచ్చిన మీదనన్నుఁ జేకొనును కోమియన్న అనినమానినికి కనుసన్న భనపతియొనర్పజ్వల నువిప్రజ్వలన మొందించెనగచరతతి॥ శృంగా॥ ౧

తరుణిప్రదక్షిణమువచ్చివిభునికి దండప్రణామమొనర్చి గురుపతి దైవమనియుంటినేని పరమపవిత్ర యో పవమానమిత్ర సరసుండగువిభునిసనుఁగూర్చి యరసి రక్షింపుమనిచేర్చి యురికెనగ్నిని జానకిసురా సురమనుజకపి వరులుపొగడ॥శృంగా॥ ౨

ఇందుగ్రేడుయముఁడు వరుఁడు గుబేరుఁడు వృషభవాహనుఁడు నీశానుఁడు చంద్రసూర్య సిద్ధచారణవసు సాక్షివి జ్ఞానవిగ్రహుండజితీంద్రియుండపు చిదానందమూర్తివటంచు రామునినుతించెను॥శృంగా॥ 3

వసువులలోవిభావ సుండపు రుద్రులలో నసమాక్షుండపు శంకరుండపు వెసఁ జెతుర్ముఖబ్రహ్మసీవె ప్రాణేంద్రియ మసదుగానశ్వనుల చంద్రసూర్యులు పాసఁగఁగన్నులు జగత్క్రీడకు మొదలొకఁడవచలుండవమేయుండ వసదృశుండపుమాయ నరాకృతి నరినడచంద్రగితి వనిరమరులు॥శృంగా॥ ౪

ఈమహినిసురలు గొనియాడబ్రహ్మ దేవుండుబ్రహ్మిల్లివేడభావింపగా గోరి ప్రణతార్తిహరి దేవశేషాద్రివిహరిశౌరి రావణాంతకరూపధారి రాగరహితమనోఽనుసారి భావజారిప్రముఖసూరి ప్రమదకారి యనినుతించె॥ శృంగార॥ ౫

90 రేగుప్తి రాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-వందేవిష్ణుంవిష్ణుమ శేషస్థితిహేతుంత్యా మధ్యాత్మజ్ఞానభి॥

అనుపల్లవి - రస్తర్వాదిభావ్యం హేయా హేయద్వంద్వవిహీనం

పరమేశం సత్తామాత్రం సర్వహృదిస్థం దృసిరూపం॥ వందే॥

చరణములు - పాణిపానానిశ్చయ బుధ్యాహృదిదిక్ప త్యాభి
త్వాసర్వసంశయబంధం విషయాఘ్నాః పశ్యంతీ శం యం గతమో
హం యత యస్తం వందేరామం రత్నకీరీటం విభాసం॥ వందే॥ ౧

మాయాతీతం మాధవమాద్యం జగదాదిమనాతీతం మోహవి
నాశం మునివంద్యం యోగిధ్యేయం యోగ విధానం పరిపూర్ణం వందే
రామం రంజితలోకం రమణీయం॥ వందే॥ ౨

బావాభావా ప్రత్యయహీనం భవమథైర్భాగసక్తైరర్చిత పా
దాంబుజయుగ్మం నిత్యం శుద్ధమనంతం ప్రణవాక్యం వందేరామం వీరమ
శేషాసురదావం॥ వందే॥ ౩

త్వమ్మేనాథస్సాధిత కార్యోఽఖలకారీ మాయాతీతో మాధవ
రూపం ఖలదారీభక్త్యాగమ్యో భావిత్పరూపోభవహరి యోగాభ్యాసై
ర్భావితచేత స్సహచరీ॥ వందే॥ ౪

త్వామాంద్యంతం లోకపతీనాం పతిమీశాం లోకాతీతంతాకిక
మానైరభిగమ్యం - భక్తిశ్రద్ధాధా వితచి త్రైర్భజనీయం వందే రామం
సుందర మిందీవరసీలం॥ వందే॥ ౫

కావాజాతుంత్యామతిమానం గతమానం మానాసక్తామాధ
వశక్తౌమునిమాన్యం బృందారణ్యవందిత బృందారకబృందం వందే రా
మం భవముఖవం ద్యం సుఖకందం॥ వందే॥ ౬

నానాశాస్త్రోద్వేద పురాణైః ప్రతిపాద్యం నిత్యానందం నిర్విష
యజ్ఞానమనా దిం మత్సేవార్థం మానుషభావం ప్రతిపన్నం వందేరా
మం మరకత వర్ణం మధురేశం॥ వందే॥ ౭

శ్రద్ధాయుక్తోయః పఠతిమాంస్తుతిమాద్యం బాహ్యబ్రహ్మ
జ్ఞానవిదానం భువిమర్త్యాహ రామం శ్యామం కామిత కామప్రదమీశం
ధ్యాత్వాపాత కజాలైర్విగతస్యా ద్వంద్వే॥ వందే॥ ౮

91 హిందూఘంటా ఆదితాళము.

పల్లవి-అనిబ్రహ్మరామచంద్రుని గొనియాడఁ శ్రుతిజాడఁ॥

అనుపల్లవి-అనలుండాహరివేడఁ జనె జానకితోడఁ॥ అని॥

చరణములు-సీతాపతిమహాధృతిని చేనిర్ణిత త్రేతాయుగజాతారి

వీరనిర్ఘాతలోకమాత॥ అని॥ ౧

నీవునాయందు దాచిసురమణిఁ బ్రసన్నసురమణిఁ దేవచేకో
రావణాంతక దీనపాలకతిలక॥ అని॥ ౨

కలువతమ్ములకొలనిలోసిరి కరణిఁ తగుతరుణిన్ మతికితంబెడఁ
బనిచెఁ శ్రీహరి మనిచెఁ దొడనునిచెఁ॥ అని॥ 3

యోషాగ్రాణిశేషాద్వివి భూషామణివెలుంగఁ దోషాధికరోషావ
లిదొలంగుఁ శ్రీగలుగు॥ అని॥ ౪

92 పున్నాగవరాలి ఆదితాళము.

పల్లవి-భజేహంభవానిహృదా భావితంబుధసేవితం॥

అనుపల్లవి-నిజాశీత భవదవానలవి నిర్మలనామధేయం అజన్మ

హీయం రారాజకేయం ప్రజామరేంద్రం రామచంద్రం॥

భజే॥

చరణములు-ఇందీవరదళ శ్యామంహిత ప్రసన్నముఖాభిరామం
బృందారకశోకవిరామం శ్రీకాముకమకామం నందితసనకసనందనస్తో
మ మరిందమంశీరామం॥ భజే॥ ౧

ప్రపన్నానందసందోహం ప్రమోదావ హామేయదేహం తపో
యోగసమాధివిమృగ్య తపనజాపూర్వభాగ్యం సుపర్వభావ్యంకృపణా
భావ్యకృపావ నింద్రంరామభద్రం॥ భ॥ ౨

విదేహజానందరూపం విభీషణాదికృతసల్లాపం చిదానందమూ
లాయితమ శేషయోగసమన్వితం త్వదాప్తివిసతస్సదాసిరతః ప్రదుష్ట
మతిమాఁ ప్రసంగవాఁ॥ భజే॥ 3

స్ఫురద్రీత్య కేయూరవంతం కిరీటకుండలభానుమంతం పురారా
తిలోభంశ్రీ పురంధరమణీమితాభం స్మరాతికాంతం సహనూమంతం
స్థిరంశాంతంశ్రీకాంతం॥ భజే॥ ౪

జ్వలచ్ఛంద్రీకాంతాస సీనంక్షమాసుదయాసుఖాసీనం దళత్పం
కజదళాయతాక్షం దయాకటాక్షవీక్షం ఖలారినాశం కైవల్యకోశం విలా
సశేషాచలాధీశం॥ భజే॥ ౫

93 యదుకులకాభోజ అటతాళము.

పల్లవి-వింటివాదుర్గ స్వర్గాపవర్గ విభురామేంద్రుని స్తోత్రము॥
అను పల్లవి-తెరగంటిరాజగు చేగంటితోనాతమ్మి కంటికతలవి
చిత్రము ఇటునది కంటిదొరజ గడమునఁజచ్చిన కపులక
మృతపు జడలనలవడిగెట్టించి బ్రతికింపుమనహరి తొంటి
యటులనెనచ్చివానరుల॥ వింటి॥

చరణములు-జంటబాయకనే నంటియఁజలిచేము క్కంటినిసీతా
రామామనఁ గంటినినినుఁబొగడగంటిని ప్రిజనోము పంటదశరథుఁ డిదె
రామాచూడుమ టంటినంతటరేముఁ డభినుత హర్షమున జనకునకు
మ్రొక్కెను అంటికొఁగిటనిడిసుతునిము ద్దాడికొనియాడి సనె దశర
థుండు॥ వింటి॥ ౧

సీతాలక్ష్మణులతోఁ జెలగిసన్నంగళ స్నాతకులకై దయిచేసి
చసిన చేతోముదమనిన శ్రీరాముఁడుసఖిని చేబట్టె భరతునెడఁబాసి
తోడవుల నేలరఘువర తోడులగురవి జాతాదికపులబహు మతిమ
త్ప్రీతియగుననినఁబలినుడి మణి జాతివలరించెనతడందఱి॥ వింటి॥ ౨

అంబరయానత్ర్యంబక సఖుఁడమా నంబున రాఘవుఁడుండెతమ్ము
నిఁబింబోష్ఠీసీతంబుష్ప కంబునెక్కంబంచి శలవుగొనుండి సిరులది
రంబుగా రాజ్యమేలుడు రాజులై యనిననతిస్వామీ యంబకొసల్యకె
డిగి యయో భ్యాపుని విముగ్ధగగిడి యని॥ వి॥ 3

హనుమంతుని సకలవనచరులనుగ్రీ వునివీభీషణునిమంత్రులను
గూడిరమ్మని ధనదయానమున నిడుకొ నెరఘువంశ మణిదానికొ ఘనప
దంబున జనంబునిగొని జనకజంగనుగొని త్రికూటాబుచలంక సాగసుగ
నుమిది రణభువిరావణాదులీల్లినచోటనె॥వింటి॥ ౪

ఇదిసేతువుకడలి కీవలరా మేశ్వరునెడవించి నానబలామాతో
నదేరావణానుజుడితవైనచోట్లదె కిష్కింధయబలా వాలిన్విదలించి
నాను జేకొనుమువ నేచరులసతులనని కదలియిదిపంచ వటిచిత్రకూటం
బిదిభరద్వాజా శ్రమంబునెను॥వింటి॥ ౫

ధరవిమానమందిటితో డిగ్గిపోడిగసీతా సహితుడయియేగపర
మతపోనిధి భరద్వాజుదివ్య చరణములకునతులీల మొక్కుచుభరతుం
డును బినతమ్ముడును సుఖ భరితులేకొసల్గుకుశలియె గురువర్యయనిన
శేషాచల శౌరియందఱికిమీ దయనుగుశలమనె॥వింటి॥ ౬

94 ఫరజ ఆదితాళము.

పల్లవి-సేవకజీవమణీవిసవే నిజసేవక భామామణీవిసవేనిజ॥

అనుపల్లవి-సేవకసౌరమణీదేవు జితదశగ్రీవుని మహానుభావుని
భరద్వాజుడుగనిభాను తేజుడీవు పనికిజని యేమిజేసితివ
దెల్లను నీదయవల్లదెలియుననె॥ సేవ॥

చరణములు-ఆదిమధ్యాంతములు లేవద్వయ బ్రహ్మమాతేవా
దినీవాసలీల మాయసీమాయపాదు సీవెబొందమ్మి పాపనికి యానెమ్మి
ఆదినారాయణస్వామి అంతర్యామినాద బ్రహ్మనందరసికవర నందితా
త్మ పరమాత్మయనెను ముని॥ సేవ॥ ౧

నీవువిష్ణుడవు దేవసీతలక్ష్మణదేవుడు శేషుడు తెలియనీమా
య నీవునీయందెని చేవిశ్వముసృజించి నావునభ యమువలె నీవునంట
కున్నావు నీవుఘోషివీ నిఖిలభూతములలో వెలిపూర్ణుడవై వెలయుదు
వనె॥ సేవ॥ ౨

వెట్టివానికినిపు వేత్తెలోచినాపు కుట్టలబ్రజలపోవ గోవిందుఁ
డవు ఎట్టనై నల్లనై యేమేమిగన్నట్ట నేమిగట్ట వీవబడు నీయెల్లనీవేజ
గము నీవల్లమరాక్రమం బవళించినయ్యయొక మహిమగలదె నీకన్యమ
నెనుముని॥ సేవ॥ 3

మాయజడమైననీచే మఱిచూడఁ బడినందుచే మాయగుణముల
తోడను జేయుజగములనుతాఱు సూదంటుతో హత్తిక దగినటుహాచే
యువారికిని వీనియందుపచార మాయపు మాయురే దేహరహితుఁడగు
నీకి మృహిస్థులసూక్ష్మతఁ గలిగెననె॥ సేవ॥ ౪

స్థూలమువై రాజము సూక్ష్మహైరణ్యము లీలను మేనులు వేల
కొలంధులు హేలచాలించితేను ఎనయువిరాట్టనుమూలమైన నీయవ
తా రాను సారసార శ్రీలనెసఁగిపొసఁగు నీకథానుధ గోలు వారలకే
ముక్తియ నెనుముని॥ సేవ॥ ౫

నలువమాటలుపట్టిన కులమణివైపుట్టి జలధిగట్టి యిలబరుపు
దట్టి భళిరకౌసల్యపట్టి ప్రబలుఁడగ పడునట్టివెలయువెంకటరామ శ్రీసీ
తారామాతెలిసి నీవుకావలసినేయు పనియలవియెయ్యెరుల - కనిపలికె
నుముని॥ సేవ॥ ౬

శరణసుజీవనునిగాఁ - బరమపావనునిగాఁ గరుణయుంచి నా
యిలు - సిరివెలయించివీరుల పూజవరించి - నావిందారగించి మించి
పురముసాలింపుమీరే - పెనీవెమాప్రాఁ పుహరిశేమాచల - నృహరి
యని నగుచు నాజ్ఞనుండె హరి యలరి రందఱును॥ సేవ॥

95 పూరిరాగము అటతాళము.

పల్లవి-మానిసీపరాకమాని నీవువిసవే॥

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁ డీలీలభరద్వాజు-చేనన్నిటఁ బూజితుఁడై
హితుఁడై ధ్యానించి మదిభరతునిగుఱించి-హనుమంతుఁగాం
చి యనూనకరుణారసమునించి నేనువనినని మొన నెనర్చిన-

నతిపనులుకుశలము మునివిందువాసరాసురులతో మారా
క దెల్పుమనె॥ మానిని॥

చరణములు-ఇదె వత్తుమయోధ్య కని తెల్పుమాగు-యాత్త మున
కానతిసల్పుమాసచి త్తత్వ మూల్యసాశీల్య కౌసల్యకుఁ-బతి మొక్కి-
తిననుమా తల్లులగనుమాయి త్తఱినతిత్వరితగతిఁ జనుమాశృంగి బేర
ముననృప-సత్త మునిగుహుని గనుగొనుమా హత్తి నందిగామమునను
మనయనుజ-ననుజసహితుభరతుని గుణోత్త రుని- సేమమారసిరమ్మా
య నెనుహరి॥ మాని॥

మారుతినతిచేసి పనివినెను ఖగపతిగతి శృంగి బేరముఁ జేరెను
సానుజుడై రాముఁడు-సీతాలక్ష్మణ సేనాయుతుడై వచ్చుట గుహునికిఁ
దెలియంబలికి అతులసుందర మనుజుతను వంది-నంది గామస్థితుభరతు
శ్రీవిరతుఁ జెందినతిచేసికుశలమే సుమిత్రానందన సతీసమేతము రఘు
పతి భరద్వాజకడనున్నాఁ డునుఖయ నెను॥మా॥

మీరెవ్వరికై నారచీరలు నేలఁబవ్వళించిజడ దారులునై గువ్వ
మేత కాయ-కూరలమెసనను నెవ్వనిపనియేమియా దైవరాయడవ్వి
రాధఖరాసురులనోర్చి వాలిని తెగటార్చి యతనితమ్ముని సిరులఁగూర్చి-
మొవ్వముగజేకొని కడలిగట్టవ్వలను రావణునిబారి గొని తెప్పనను
సీత చెఱయుడిపి కొనివచ్చెననె॥మా॥

ఆకైకకొడుకు హర్షపరవశుడైదయ చేకొంటునుంచి గురుయ
శుఁడైయియాకృతి నెనసిన-యాదిదేవుడవొసివు కాకుత్స్థకుల చంద్రు
ని రామేంద్రుని-రాక కెఱిగించి సుధనించిమము-మనిచితివని యనేక
భషామతుల నలంకరించి-రాకొమరుకీర్తి యనిలజచే సాకల్యముగవిన్న
మని సుమి-త్రాకుమారక రాఘవులగనఁగా బోదమనెను॥మా॥

ఆపౌఠమంత్రీ బుధగురుజనులు జయభేరులువార సుందరులు
రా శ్రీరామపాదుకాంచిత మంతకులై మహారాజసన్నిధిని పెన్నిధిని

జేరినటువలె భరతశత్రుఘ్నుల్ శరణుశరణు నమస్కారశతమనిరి జిత
విఘ్నుల్-సారకరుణామృతా సారలసద్విలోకనము తమ్ములమై-పూరిం
చివర శేషగిరి నృహరిమన్నించె||మాని|| గి

96 ముఖారిరాగము ర్పుంపాతాళము.

పల్లవి-వినుతశీలాదాస విజితసురసాల వినవేహిమశైలబాల||
అనుపల్లవి-ఘనుడు రాముడు పుష్ప-కముడిగ్గి తనతమ్ములను
కొంగిలించి తొడ-లనిడెవారల-వ్వనజాక్షుచరణమ్ములకునూ
మొక్కి వందనము జనకనందన కొనర్చిరియలరి||విను||

చరణములు-తాలక్ష్యణునిభరతుఁ డాలింగనమొనర్చె నాలీల
సౌమిత్రియను జన్మనెనసె నన్వానితమ్ముడు-కొడు కుచాలు కపులు
మనుజులయి లాలించిరి వాగిక్షు-ల రాఘవుల చాలాజయమూలమ
య్యెను-సింహాయము తమ్ముడాయనె భరతుడర్కసుతు||విను|| ౧

గురుభక్తి శాసల్య కెరగితల్లుల కెల్ల క ర మర్ధి మొక్కుచును-
వరవిమానమున భరితాచులనిడుకొని భానుకులమణిజేరె బురమునంది
గ్రామ-ము సత్వరమునుగ విమానవరమా పొగడదరమా-సుఖంబవతు
శివసఖింరహయ నర్చనివినెననిరి||విను|| ౨

రామచంద్ర నరేంద్ర రాసిరియిపాదుకల నేమించిధనమణు
సామజాశ్వనులు స్వామిసచివాప్తాది-సప్తాంగములినెల్ల నీమహిమ చేన
ధికము దశగుణముస్వామియని శ్రీమీణు పాదుకలరాముని యడుగు
లాముకొనక దొడిగెభరతుఁడు||విను|| 3

పదునాల్గేండ్లాయె-భవదంఘ్రియుగళిగని సదయాత్మ గురువర్య
సత్కార్యధుర్యయిడె నమస్కారశత-మిడెవృద్ధక్షణములని వొడవిం
చెను వసిష్ఠుని అనుమతిని తదుపాంతమున గృపాంబు నిధి శేష-ధర
నిభుడు చ రాచరగురుఁడు రాముఁడుండె||విను|| ౪

97 కన్నడారాగము అటతాళము చాపు.

పల్లవి-ఆయత జగత్కార్యభూ - మాయితచంద్రసూర్య ఆర్య
వినవె॥

అనుపల్లవి- ఆయెడఁగఁసలేయుఁగాంచికై కేయికొడుకువిధేయుఁ
డై సామిజాగేమి యాయఖలరాజ్యముభరింపు- మీపట్ట
భద్రుడవై హాయిగామము పంజలనేలు - మానాడుదశర
థుచే మాయమ్మచేకొనినసిరినే - మముజేసినాడు నాకొసం
గినఛాయ నేనిప్పుడు నీకొసంగితి - సాష్టాంగ వినతిచేకొను
మనె రాఘవుని॥ఆయ॥

చరణములు-అత్తరివశిష్ఠుఁడు తథా స్త నెను-చిత్తమురాఁ బినత
ల్లిభాషించెను ఉత్తముఁడౌ రఘుసత్తముఁడ భర - తోక్తిసరిజేకొ నెను
హత్తి నమాయ పాత్త నమనుజతను- వెత్తుటను సుఖచిత్తారకరూపమై-
సానుభవమై సత్త యినపరమాత్మకు వింతాసర్వభువన - స్పృష్టయగునీ
శ్వరున కిదియెంతజత శ్రీకాంతవిత్తమగు నెవ్వనిబామముడిని - విశ్వము
నశించు నెవ్వనిదయకొత్తగా జగమువిలసించును-కొన్నిలీలలను వర్తిం
చునటంచునతఁడ॥యత॥

ఆవలశత్రుఘ్నునియానతిఁ గేవలభక్తి పనివారలు నియతిని
శ్రీవరదనానిమిసమునకిరీటచేయ శృంగారాకృతిఁ శుచిన్నాతులైవి
భాకర వంశాంగులు శోధితజడాభులై శోభనన్నానమున బావనులు
నై చతురలంకృతులయి శ్రీరామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు సారమతుల
యి అలరిరి సుమంత్రుఁడు సావధానమునఁగై చేసిస్కందనము దెచ్చి
మీరెక్కుడు దేవయని విన్న పమొనర్చిన-దివ్యమగు తేరెక్కెఁ జక్క
నిరామవిభుఁడా॥ యత॥

తెల్లనిగొడుగును బట్టె శత్రుఘ్నుఁడు-మెల్లగవిసరె జామరము
లత్మణుఁడువల్ల భరథముకందములు వట్టవాగెలదే భరతుఁడు బల్లి

దులుకపులెల్లి గుట్టములనెక్కి సుందరమనుజాకృతులయి రాగాను
మోదముతోను మెల్లముగమంత్రి పరసరయుతులయి పీతాంబరమణి
భూషణప్రభలచే నుజ్వలులయి ప్లవగదానవకు లతల్లజులుతపనజ విభీ
షణులుల సద్విషములెక్కి విలసిల్లిరి యయోధ్యమీరంజనిరల్లబిల్లిగఁ
బ్రజలుగనుంగొనిరాహరినినా॥యత॥ 3

నాతులుసీతను శృంగారించి-నూతన రత్నాందోళికముననుంచి-
ఖ్యాతిగను సుగ్రీవునిపత్నులందలముల నారోపించి చాతురినిరాగా
తూర్యధిక నినాదము మధురమైతోడొనెసఁగ నింపొసఁగ నిజాతి
ముఖ్యులు నైగమోక్తులను నాసీర్వదింప బ్ర-శంసముగ సకలవైభవ
మును ప్రవేశమైపురిజాతి కౌతూహలమున రామ చంద్రోదయముగని
యప్పొంగి ప్రీతరుణబాల వృద్ధాఖల చేతనాంబుధి మించిగాంచి-మిం
చినది॥ఆయ॥ ౪

రాముని దూర్యాదళశ్యాముని హైమమణి కిరీటాభిరాముని
కామకోటి శృంగారధాముని - కల్పకధాముని సామి నరుణతామరసనే
త్రాంచలములవాని-శ్రీమణిమయాంగదహారకలనూపుర శ్రీమహిత నవ
రత్నకటిసూత్రాంచనృఘ్నాంచన చేలునిచలత్కుండల శోభితద్వ
యుసరస కస్తూరీ మలయజవిలిప్తగాతుని-శ్రితహితుని శేషచలపతిని
భామినులు మేడల సెనరఁగని - రామహిమ యేమందు నెందుగననా
॥యత॥ ౫

98 భైరవిరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-మహనీయ గుణవిషవర్ధనీవర మోపర్వతవర్ధనీవిసవే॥

అనుపల్లవి-మహిమతో రామప్రభుమణిరా - మల్లికల్ పరిమళ
హిమాంబువుల్ ప్రహర్షమునను జల్లి రాపురంబు ప్రజల్
తమభాగ్యమిదే యటన్న మది॥ మహా॥

చరణములు-భూరిభేరి నాదములు దెసల బొనఁగియొసఁగి చా
యరత్న కిరీటాదిభూషణద్యుతులు వెలుంగవార కామినులు తాంతర్ముం
తరి-తరికుందయని దరువుల్ శృంగారాభినయంబులు చెలంగఁగఁ ఘనం
బగుతండ్రి గృహంబుజేరెను హరి॥మహ॥ ౧

రామదేవుడు కౌసల్యా చరణయుగిళికి రామతోనతుండై పీన
తల్లులలరఁగా మొక్కి-పనికి ప్రేమచే సుగ్రీవునినిజమణి ధామమునను
విడియింపఁగఁబంచెను సామిరి విభీషణాదుల సకల-సమృద్ధ నివేశము
లన్ నిల నెలవొసఁగె॥మహ॥ ౨

సీతాపతి యభిషేకార్థము చతు-స్సింధు జలముల ఖ్యాతిగాఁ
దేబంపుమని భరతుఁడానతీయనసములఁ దారసూను సమీరాత్మ జాం
గదసుషేణుల సుగ్రీవుఁడు బంచెను జాత ప్రీతిన్ జని వారలబ్ధి జలంబు
లు దెచ్చిరి శేషగిరి వరుదయ॥ మహ॥ 3

99 ఆనందభైరవిరాగము రూపకము చాపు.

పల్లవి-పట్టాభిషేకము వినవే శాంకరీనిజన్మ పావనము సేవింపు
ము కోరి॥

అనుపల్లవి-పట్టగొమ్మభ క్తులకనఁ బాల వెల్లిదయామృతమున
కిట్టితపము లెవరుచేసిరి-యిత్తతినలరి శ్రీహరి॥ ప॥

చరణములు-శ్రేష్ఠులై నసింహులు మెదలుగా పురోహిత వశిష్ఠు
లఖిలనిగమ విదులుగా సుకృతనైష్ఠికులై నగరుఁజేరి- నవరసాలంకార
యుతుల నిష్కరత్నసింహాసనమున నెలకొలిపిరి సీతారాముల॥ ప॥ ౧

హాన్ను వన్నె చిన్న కన్నెల జేజేల - మన్నెలు మంతులు
ధన్యులు పసిడి వన్నె శవకముల నన్ని గూర్చి వసుమతీందుగిని బన్ని శ్రీ
మంతుఁడేయు పగిది నభిషేకించి రాముని॥ ప॥ ౨

వామదేవ జాబాలిగాతములు - వాల్మీకాది మానుపాళి ఋగ్వ
జాస్వామి వేదమంత్రముల కు - శాగ్ర తులసి పుష్పగంధ సాముద్రోదక
సంపూర్ణ హైమకలశముల నెనర్చిరి॥ ప॥ 3

గొడుగు శత్రుఘ్నుండు ధరించెను శ్రీసుగ్రీ పుడు విభీషణుడి
యగడలన్న చెలఱు దొడరి శ్వేతచామరముల - నిడిరి వాయుదేవునిచే
నిడుదబంగారు సరిపెన నిలింపరాజుపంపెహరి॥ ప॥ ౪

రామనామాంకములు పాడిరిగంధర్వులు - ప్రేమ నచ్చరణెల
దులాడిరి - అపుడు వేమణు జయదుందుభులు - వేలుపులు మ్రోయిం
చి రామస్వామి వైమందా - రకుసుమ వర్షములుగురిసిరి॥ ప॥ ౫

కోటిసూర్యుండు మండలాకార మణికి రీతాంగద పంక్తులకుండ
లద్యుత్తులకోటికొస్తుభాదికము మొలనూలునందియలకోటిమదనసుంద
రుని - కోదండ విద్యాగురుని రాముని॥ ప॥ ౬

నవ దూర్వాదళశ్యాముని పద్మపత్రనయనుని స్వర్ణాంబరునిరు
చిరదివిజమాల్య శోభితుని నవ్యచందనాలంకృతుని - నవమణివలయాం
గులీయ - క విలసద్భుజుని రాముని॥ ప॥ ౭

మించుపసిడిమించు తనువునం దొడవులుగీలించి యెలమితమి చ
నువున హేమించి రాముని డా తొడవ - సించి గెంగేలంగ్గిలించి సీ
తాసమాఖ్య గాంచి చెలగు సిరికి హరికి॥ ప॥ ౮

వరదుడై సుబ్రహ్మణ్యుని యేలిన - నెఱసరసునియానతశరణుని
గురుతెఱింగి వర్ణించ నెవరితరము మనోవాగగోచరుండగు శ్రీశేషచల -
సార్వభౌముని పేంకటరాముని॥ ప॥ ౯

100. ఘంటారాగము - రూపకతాళము.

పల్లవి - నమోస్తు శ్రీరామాయ నారాయణాయ॥

అనుపల్లవి - నమఃపద్మ మిత్రనంశాయ రఘునాథాయ, సీతాస
మేతాయతే॥ నమో॥

చరణములు-రామచంద్రాయ నీలోత్పలదళశ్యామ కోమలాం
గాయ తామరస లోచనాయ కిరీటకుండ లాంకితాయహరయే సిం
హాసనస్థాయ॥ నమో॥

కృతవాసనిలోకం స్యాన్మేవ ధృతవాణా శేషాకృతివా ప్రతినా
ప్రతీచాసిశశీసూర్యాబగ్ని భేదేనపర్జన్యపథిభిః బహురూపోసి॥నమో॥

మత్స్యకూర్మ వరాహనృసింహ వామనభృగు రామశరీరో వ
త్స్యసేత్రీమహారామాభూత్వావాసుదేవపౌద్ధకల్పిభిఃక్రీడసే॥నమో॥ 3

ఏతచ్ఛరాచరేయద్యత్తన్నదృశ్యతేత్వయావినా - భూతభవిష్య
భవతామిశ్వర స్త్వం హేతునాంతేనపరాపరతత్వమసి॥ నమో॥ ౪

పరాత్మనస్తేరూపంసవిదుః ప్రాకృతజనాతవ - చరణాంబుజసే
వామలమతి నాంపరమైశమేకం విభాతితత్త్వం॥ నమో॥ ౫

సరసిజాసనాదయో బర్హిర్ముఖా సచ్చిదానందఘనం-పరమా
త్మానం జానంతిత్వాంభక్త్యాభజనేసుధీర్ముక్తిముపైతే॥ నమో॥ ౬

ఇమం స్తవం నిత్యంసుశీలేన శృణ్వన్ పఠన్లిఖన్యః - సము
క్తిసౌఖ్యం భవత్పదంయాతి శ్రీశేషాచలపతే॥ నమో॥

101. సైంధవి అటతాళము.

పల్లవి-వందనము శ్రీరఘునందనా అని-రిందువదనా॥

అనుపల్లవి-నందన బ్రహ్మసూర్యేందు వసురుద్రాశ్వినీ - బృం
దారర్షి జనబృందములానందముగ॥ వంద॥

చరణములు-రావణాసురుచే స్వరాజ్యము కోల్పడితిమి - దేవా
మహానుభావా - ఆదేవతారి మృతింజెందెనీ-చే విభవము తిరుగఁజేకూ
తాననిశచీంద్రులు॥ వంద॥

యాగభాగములు మాచేగొని నాహరించు - బాగా రావణుం
డు పోగా సరాశమున మాభాగములు తిరుగాగై-కొంటిమని - కృతు
భుజులవల్ల॥ వంద॥

మచ్చికమూపుత్రవర్గ - మిచ్చినపిండములెడజొచ్చి తానకొను -
హెచ్చినేడచ్చుకులుడు నీచేజచ్చినందున - వచ్చెసామ్యుని పితృదేవతలు
విన్నవించి వంద॥ 3

శ్రీహరి చేరితన వాహనముగ మోయించెని - రోహియయి జ
గదోహి మహాహవోర్విసీచే హతుండయ్యె ను - త్సాహముగల్గె నీస
త్కృపనని యత్కులు॥ వంద॥ ౪

గీతముఁబాడెద గాసం - గీతకీర్తి నతపారిజాతాసీతా సమే - తా
నుజాతోల్లసత్కృతూహలులమైతిమని - గంధర్వులరిమనవిచేసి॥ వం॥ ౫

కిన్నరవిద్యాధర మరున్నాగ గరుడులు - మున్నగుసప్తరసలు
నుపు - కన్నావనాబ్జాతమధువువన్నెగని భక్తిపారవశ్యమున కొనియా
డి॥ వంద॥ ౬

ఆడిపాడిమెప్పించిన ర్వామగుల్ మందారవృష్టి - తోడ దుందు
భలుగూడజో - డాడ సీతాలక్ష్మణాంజనేయులతోఁ గ్రిడించికేవగిరి -
కృష్ణానుమతి నిరవొంది॥ వంద॥ ౭

102. పూరిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-కొమారి గారి వినవేరఘుపతి చరిత్రము॥

లనుపల్లవి-రాముడు పట్టాభిషిక్తుడై మహిమజల కనురక్తుడై

మనిచెసీతాయుక్తుడై మనువంశజులంతకు॥ కొ॥

చరణములు-నెల మూడువానలుగురిసి - కలమాది సకలసస్య
ములం జెలువొందెను వసుంధరతరు - పులుసుగంధ కుసుమఫలవంతము
లయ్యెనెఱ శ్రీరామనృప - తిలకము శతసహస్రధేనువులను నెకలక్ష
వృషభములను ముప్పదికోట్ల నిష్కముల వస్త్రాభరణముల నెలమిపేద
శాస్త్రవిత్త - ములగు భూసురసత్తముల కొసంగెను రఘూత్త - ముని
చరిత్రము వినవినఁ గ్రొత్త॥ కొ॥ ౧

సవిత్వసూనుని మన్నించి స్వర్గరత్నహారములిచ్చి రఘువంశ

మణి దనుజేందుని అలవిభీషణుని సన్న పరత్న హారాన్నితఁ - గావించి
మించి సవరణతో నంగదుని - జేరబలచి భుజకీర్తులిచ్చి పృథివిమలభక్తి
నంజలియుతుండై - కొలిచియున్న హనుమంతుఁడెరికించియిలకుమా
రిక॥ ౧౦॥

సీత తారావళిజూచు చెలువునిదా మోముజూచువి ఖ్యాతవా
నరులజూచునటులున్న తఱివృహరిసీతయెవనికి దోచువానికిమ్మనిన - ఊ
తురినుపకృతి మనమునను స్మరించెవై దేహిసీరజాతనయన - చాలాగా
రవించి నెనరుమించి సీతాంశుకోటిరుచిరము - జాతిముత్యముల సరము
వాతాత్మజు కంఠము-వంచి యలంకరించె గరము॥ ౧౧॥ ౩

మారుతిగౌరవమున మెఱుపు తారావళితోన సారై నట్లుండెనం
త - శ్రీరామవిభుండతని - జేరరమ్మని హనుమంతాజ్ఞానోపదేశము
సారముగొనుమని యొసఁగెవిం - టివెమున్ను అనిలజుడు నమస్కార మొ
నర్చి అనుక్షణంబుననిన్ను గొనియాడుచుండు - శ్రీరామనీకథ యెందా
కథారుణివెలయు నందాక - నారూఢి జీవిత మింకటాక్షమున
నేను॥ ౧౨॥ ౪

కోరినట్లెల్లనిచ్చినా మారికల్పాంతమునమదీయసారసాయుజ్యము
మొందెదవు అని పలికె హరియపుడు - శ్రీరామణీసీతనీవు నెందుందువచ
ట శ్రీరాజులు సకలసంపదలు సుఖమున నిత్యానందుండై 'వారికినతుండ
యి హిమవత్స - ర్వతమున మహిమతో రామనామజపమహిమ-ద్యు
తి తేజుండానర్చు చుండెనుమా॥ ౧౩॥ ౫

ముకుళిత కరకమలుండయి - ముందరనిలుచున్న గుహునికి కకు
స్థి వంశసార్వభౌముడు సర్వజ్ఞుడనినసుగుణు డకలంకుండయిన శ్రీరా
ముడు చాలారాజ్యము - ప్రకటముగా మెసగి పృజలనేలుము నీవు
తుదసారూప్యముక్తికిదురై చదురై - నదురయ్యెదవని నెలవిచ్చె - స
మనజనమస్కార - శతములొనర్చిసమస్త కపుల్ విభీషణుడు

నుదను - తమభూములకుఁజనిరిభామ॥ కా॥

ధరణీధరుఁడు శేషాద్రి-ధరణీసీతామనోహరుఁ డాహరిపరమాత్ముఁ
డు నిష్క్రియుండు సత్యప్రకాశభువగురు స్వసుఖానుభవుఁడురాముండు
కర్తృత్వావिरహితుం డయ్యు మనుజుఁ డయినందువలన జనోపదేశికుం
డయి గురుతరాశ్వమేళశత మొనర్చు - చులలనామఃశీరో పదివేలేండ్లి
రవొందె రాముని సేవిం చెహితుండై - యు వరాజై దయయుంచి సర
సమతియై వఱలిమించి సామిత్రిచెలఁగ శ్రీమించి॥ కా॥ 2

108. శంకరాధరణము అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీరాముని శ్రీమచ్ఛరితము శ్రీజ్ఞానసూనవినవే॥

అనుపల్లవి-హారాన్నిధి గర్వవిధంజనోధార - శరలాఘవుని యీరాఘ
వునిఁకొరమావరుసతత శ్రీకరుని దాన విచక్షుణుని సారస
దళేక్షుణుని సర్వవిలక్షణుని హరనూపురకిరీటాంగదుని మది
సుగ్రీవుని - వైరిహృదయవిభీషణుని మధురభాషణుని॥

చరణములు-శ్రీరామ ఆయుష్యము ఆరోగ్యప్రదము ఆమోద
ము - శ్రీయశోవర్ధనము శ్రీసీతాపతి ప్రసాదము శ్రీయోమార్గము
ప్రియకుమార విద్యారత్న సంధానము హాయిపావనము జ్ఞానోదయ
ముని-త్యాభ్యుదయము నధికపుణ్యామ్నాయము అధ్యాత్మరామాయ-
ణం బెవరు విన్ననుడివి నవారనఘులై నారాయణునికరుణా ధన్యుల
నా తగుదురందమున॥ శ్రీ॥ ౧

భూమిసురులా దరించి సౌజన్య - ముఁ జెందుదురేల మిరాజ
న్యాయముమీఁదే చెందు విజయ సౌఖ్యము ఈమహితాఖ్యానమెవరు
వినినవారుస్వామికి సన్మాన్యలు వరధన్యులు కామితార్థప్రదము-జనకో
టి జస్మదుష్ప్రత సంఘాతగుణవనిసృతపేటి వారాన్నిధిదాటి శ్రీమహా
విష్ణు సాయుజ్యపదం బొందుదురు ముదంబు-గామతారకము శాంభవి
యోగస్తుందరము॥ శ్రీ॥

శ్రీ తేమాచలవేంకటాఖ్య - లక్ష్మీరమణునిపేర-నీశ, బ్రహ్మాదిలక్ష్మీ, స-ద్వేశత్వశాలి పేరను కోశాతీత నిరీశ సత్యసుజ్ఞాన గురుడౌవిష్ణునిపేరను ఈశుభాధ్యాత్మ మీరామాయణము, తెలుగుకీర్తనలుగనేర్పరించె న్నగుణముక్తామణులపేరను కౌశలంబునను యుద్ధకాండము ఇది షట్కాండ మఖండచిదనుభవరుచి కవిసుబ్రహ్మణ్యకవిశ్రీరాముని శ్రీమచ్చరిత్రము శ్రీసుజ్ఞానమునుడివె॥ 3

104. పలుసేనిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-మంగళం శుభమంగళం॥

అనుపల్లవి-సంగీతలోలునికి శృంగారశేఖరునికి - సంగజాతకోటిరుచి-రాంగునికి రామునికి॥ మం॥

చరణములు-సీత సమేతునికి శ్రీపతికిభరతజాతాదరునికిని-జయమంగళం-ససుమి-త్రా తనయునికి ఖ్యాతివిక్రమాంజనీ-జాత శ్రీరామునికి-కౌసల్యకౌమారునికి కైకేయీ వరదునికి-త్యాగనరాఘవునికిని॥జ॥ ౧

కోసల నగరిన్వామి కోరికన్న పెన్నిధికి-శ్రీ సదాభ్యుదయునికి శ్రీనివాసమూర్తికి-శ్రీధరునికి విజిత వి-రాధునికిభక్తజన-సాధారణునికి-జయమంగళం - మూలాధార షట్కమ-లాగ్ర సహస్రారదివ్య-బోధానంద ఘనపూర్ణజ్యోతికి॥ మం॥ ౨

హరికి భవనీరధి-తరికి ఖరదూషణారికి-శరణానత శబరికి జయమంగళం కూర హరిణ్యాక్షశిరశ్చేదకిరికి-హిరణ్యకశిపు, సంహారనరకే సరికి॥ మం॥ 3

భానుసూను రాజ్యసం-ధాననిపుణునికి వి-జ్ఞాన తపోగమ్యునికి-జయమంగళం-సన్మానార్హునికిసింధు-మానాపహరికినస-మానగాన పృథివీ-సద్విముపతికి॥ మం॥ ౪

మహావాహనునికిమహాయునికి సరసిజాతుని కథోతుజునికి॥ జయ॥

అస్త్రక్షత మారీచమకరాక్ష కుంభకర్ణాది-రక్షోపీరునికి రాజప
రమేశ్వరునికి॥ మం॥

౬

రావణాంతకునికి దేవదేవునికి జనక-జావిమోదకృతికి॥జయ॥

పరమపావనునికి విభీషణ-వనునికి భూమి-చేరిన సౌఖ్యవర్ధిష్టునికి
విష్ణునికి॥ మం॥

౭

శ్రీకాళహస్తి నగ-రీశంబు మిత్రునికి-సౌకర్యశాలికి॥ జయ॥

సుశ్రీశ్రీకకుత్స్థాస్వయ-సింహాసనస్థునికివి-వేకునకార్య శేషగిరి
పేంకట సుబ్రహ్మణ్యునికి॥ మంగళం॥

క॥ శ్రీనాయక కృపచేతను

గానాధిపులకు నెల్లతగడుహృద్యంబై

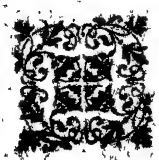
భాను శశితారకంబై

మానుగ నీపుస్తకంబుమహి నెగదొందు॥

శ్రీ మదధ్యాత్మరామాయణీర్తనలు

యుద్ధకాండము.

సంపూర్ణము.

10157

